

Поглавље 10: Информационо друштво и медији

I. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Споразумом о стабилизацији и придруживању већ су утврђене посебне обавезе у овој области. Приликом одговарања на питања која следе, молимо вас да укажете на стање у спровођењу тих обавеза.

A. Основни подаци

1. Молимо вас да наведете основне податке о тренутном стању тржишта телекомуникационих услуга у вашој земљи. Показатељи треба да буду изабрани тако да буде могуће представљање српског тржишта на сличан начин као у редовним извештајима о спровођењу регулаторног оквира ЕУ за земље проширења. Референтни датуми су 30. јун 2009. године (за регулаторне податке) или календарска 2009. година (за статистичке податке).

Посматрано по броју корисника, тржиште телекомуникација у Републици Србији расте за све телекомуникационе услуге. Упоредни приказ броја претплатника у последње 3 године, дат је у табели испод.

Упоредни приказ број претплатника телекомуникационих услуга у последње 3 године.

	2007		2008		2009	
	Број претплатника (хиљада)	Пенетрација (%)	Број претплатника (хиљада)	Пенетрација (%)	Број претплатника (хиљада)	Пенетрација (%)
Фиксна - линије	2.854,5	38,0	3.084,9	41,14	3.105,7	41,42
Мобилна	8.452,6	112,7	9.618,8	128,27	9.912,3	132,20
Интернет	1.268,5	16,9	1.619,7	21,6	1.705,7	22,75
КДС	694,6	9,3	922,3	12	1.080,9	14,42

Извор: Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ)

2. Молимо вас да опишете постојеће тржиште информационих и комуникационих технологија (ИКТ) наводећи основне податке.

На тржишту Републике Србије пружају се услуге фиксне телефоније, мобилне телефоније, Интернета, дистрибуције медијских садржаја, VoIP услуге и услуге

преноса података. Приходи од телекомуникационих услуга су у 2009. години процењени на 1,51 милијарди ЕУР и учествују у друштвеном бруто производу са око 4,76%. Просечна годишња стопа раста прихода сектора телекомуникација у периоду од 2005 – 2009. године је износила 13% чиме се овај сектор сврстава међу секторе са најбржим растом у привреди. Укупне инвестиције у телекомуникације у 2009. години износиле су око 288 милиона ЕУР.

Детаљни подаци о тржишту телекомуникација у Републици Србији дати су у приложеном документу „RATEL-Aneks-1. pdf“ у PDF формату: *Преглед тржишта телекомуникација у Републици Србији у 2009. години.*

В. Законодавни и институционални оквир

Молимо вас да опишете законодавни оквир сектора, с освртом на постојеће и планирано примарно и секундарно законодавство.

Законодавни оквир електронских комуникација

Примарно законодавство електронских комуникација у Републици Србији чини Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС”, број 44/ 10) који је Народна скупштина усвојила 29. јуна 2010. године. Закон о телекомуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/03, 36/06 и 50/09-УС) је престао да важи даном ступања на снагу Закона о електронским комуникацијама, осим члана 6. став 1. тачка 4), чл. 36, 37. и 39. Закона о телекомуникацијама, који престају да важе 31. децембра 2011. године.

Стратешки акти:

1. Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији („Службени гласник РС“, број 52/09) од 15. јула 2010. године;
2. Стратегија развоја широкопојасног приступа у Републици Србији до 2012. године („Службени гласник РС“, број 84/09) од 1. октобра 2009. године;
3. Стратегија повећања учешћа домаће индустрије у развоју телекомуникација у Републици Србији („Службени гласник РС“, број 3/10) од 22. јануара 2010. године;
4. Стратегија развоја електронских комуникација у Републици од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 68/10) од 21. септембра 2010. године;
5. Акциони план за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре за потребе јавних телекомуникационих оператора и државних органа (ступио на снагу 18. фебруара 2010. године).

Постојећи подзаконски акти:

1. План намене радио-фреквенцијских опсега („Службени гласник РС“, бр. 112/04 и 86/08) од 13. октобра 2004. године;
2. План расподеле фреквенција за системе са фиксним бежичним приступом (FWA) у фреквенцијским опсезима 3410-3600 MHz и 3600-3800 MHz („Службени гласник РС“, број 17/08) од 13. фебруара 2008. године;
3. План расподеле фреквенција за GSM/DCS 1800 радио систем („Службени гласник РС“, број 17/08) од 13. фебруара 2008. године;
4. План расподеле фреквенција за UMTS/IMT-2000 радио систем („Службени гласник РС“, број 17/08) од 13. фебруара 2008. године;
5. План расподеле фреквенција за радио системе у фреквенцијском опсегу 410-420/420-430 MHz („Службени гласник РС“, број 8/09) од 3. фебруара 2009. године;
6. План расподеле фреквенција/локација за терестричке аналогне FM и TV радиодифузне станице за територију Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 74/07, 27/08 и 2/10) од 9. августа 2007. године;
7. Правилник о броју и периоду на који се издаје лиценца за јавне мобилне телекомуникационе мреже и услуге, као и о минималним условима и најмањем износу једнократне накнаде за издавање лиценце („Службени гласник РС“, бр. 29/06 и 77/06) од 7. априла 2006. године;
8. Правилник о броју и периоду на који се издаје Лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге, као и о минималним условима за издавање Лиценце и најмањем износу једнократне накнаде за издавање Лиценце („Службени гласник РС“, број 87/09) од 23. октобра 2009. године;
9. Правилник о одређивању почетне групе услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС“, број 55/09) од 21. јула 2009. године;
10. Правилник о техничким и другим захтевима у погледу заштите телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;
11. Правилник о техничким и другим захтевима за кабловске дистрибутивне системе („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;
12. Правилник о техничким и другим захтевима за радиокомуникационе уређаје који се користе у мобилним службама („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;
13. Правилник о техничким и другим захтевима за системе обраде података („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;
14. Правилник о техничким и другим захтевима у погледу метода мерења на уређајима који се користе у земаљским радио-релејним системима („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;
15. Правилник о техничким и другим захтевима за радио емисије, карактеристике предајника у радиокомуникацијама, методе мерења истих, као и за карактеристике ТВ система и радиодифузних пријемника („Службени гласник РС“, број 91/09) од 6. новембра 2009. године;

16. Правилник о броју лиценци, периоду на који се издаје лиценца, минималним условима за издавање и најмањем износу једнократне накнаде која се плаћа приликом издавања лиценце за јавну телекомуникациону мрежу у фреквенцијском опсегу 411.875-418.125/421.875-42 MHz („Службени гласник РС“, број 15/09) од 27. фебруара 2009. године;
17. План нумерације за телекомуникационе мреже („Службени гласник РС“, бр. 57/08, 77/08, 105/08, 107/08-исправка и 85/09) од 3. јуна 2008. године;
18. Одлука о висини годишње накнаде за коришћење додељених бројева и адреса из плана нумерације („Службени гласник РС“, бр. 16/09 и 23/09) од 6. марта 2009. године;
19. Правилник о општим условима за интерконекцију јавних телекомуникационих мрежа („Службени гласник РС“, број 53/08) од 13. маја 2008. године;
20. Правилник о управљању Планом нумерације за телекомуникационе мреже („Службени гласник РС“, број 87/07) од 18. септембра 2007. године;
21. Правилник о контроли усклађености телекомуникационих мрежа, система и средстава са прописаним стандардима („Службени гласник РС“, број 29/06) од 7. априла 2007. године;
22. Правилник о издавању техничких дозвола-сертификата. („Службени гласник РС“, број 34/06) од 18. априла 2006. године;
23. Правилник о висини трошкова издавања техничких дозвола-сертификата и техничког прегледа радио-станица и телекомуникационих мрежа, система и средстава („Службени гласник РС“, број 41/06) од 16. маја 2006. године;
24. Правилник о поступку издавања дозволе за радио-станицу и подацима и документацији који се подносе уз захтев („Службени гласник РС“, број 100/05) од 21. новембра 2005. године;
25. Правилник о обрасцима дозвола за радио-станице („Службени гласник РС“, број 111/08) од 5. децембра 2008. године
26. Правилник о обрасцу легитимације контролора телекомуникација и контролора радио-емисија („Службени гласник РС“, број 111/05) од 16. децембра 2005. године;
27. Правилник о висини трошкова издавања дозвола за радио станице („Службени гласник РС“, број 4/10) од 1. фебруара 2010. године;
28. Правилник о висини накнаде за коришћење радио-фреквенција („Службени гласник РС“, број 4/10) од 1. фебруара 2010. године;
29. Правилник о утврђивању врста јавних телекомуникационих услуга за које се издаје лиценца („Службени гласник РС“, број 29/06) од 7. априла 2006. године;
30. Правилник о поступку техничког прегледа у области телекомуникација („Службени гласник РС“, број 34/06) од 18. априла 2006. године;
31. Правилник о форми и садржини обрасца извештаја о техн. прегледу радио-станице и телекомуникационих мрежа, система и средстава („Службени гласник РС“, број 34/06) од 18. априла 2006. године;

32. Правилник о условима за рад аматерских радио-станица („Службени гласник РС“, број 06/07 и 20/09) од 5. марта 2007. године;
33. Правилник о врстама радио-станица за које се не издаје дозвола за радио-станицу („Службени гласник РС“, број 26/07) од 21. марта 2007. године;
34. Правилник о међународном повезивању („Службени гласник РС“, број 94/08) од 22. октобра 2008. године;
35. Правилник о преносивости броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама. („Службени гласник РС“, број 5/10) од 12. фебруара 2010;
36. Правилник о примени трошковног принципа („Службени гласник РС“, број 103/08) од 7. новембра 2008. године;
37. Правилник о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајним тржишним уделом („Службени гласник РС“, број 103/08) од 7. новембра 2008. године;
38. Правилник о условима и поступку издавања одобрења јавном телекомуникационом оператору за повезивање домаће телекомуникационе мреже са телекомуникационом мрежом друге државе („Службени гласник РС“, број 94/08) од 17. октобра 2008. године;
39. Правилник о условима за пружање Интернет услуга и осталих услуга преноса података („Службени гласник РС“ бр. 100/08) од 4. новембра.2008. године;
40. Правилник о условима за издавање одобрења за јавне телекомуникационе мреже и садржај одобрења („Службени гласник РС“, број 94/08) од 22. октобра 2008. године;
41. Правилник о условима за пружање услуга преноса говора коришћењем Интернета („Службени гласник РС“, број 94/08) од 22. октобра 2008. године;
42. Правилник о утврђивању врста јавних телекомуникационих услуга за које се издаје лиценца („Службени гласник РС“, број 29/06) од 7. априла 2006. године;
43. Правилник о поступку издавања дозвола за јавне телекомуникационе мреже и јавне телекомуникационе услуге и вођењу регистра („Службени гласник РС“, број 29/06) од 7. априла 2006. године;
44. Правилник о висини накнада и трошкова за издавање лиценце и одобрења („Службени гласник РС“, број 58/06) од 7. јула 2006. године;
45. Правилник о јавним телекомуникационим мрежама и јавним телекомуникационим услугама за које се издаје одобрење („Службени гласник РС“, број 60/06) од 14. јула 2006. године;
46. Правилник о условима за пружање услуге дистрибуције радио и ТВ програма („Службени гласник РС“, број 26/09) од 23. априла 2009. године.

На основу чланова 142. и 143. Закона о електронским комуникацијама Министарство за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство) и Републичка агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) доносе опште акте у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу, до јула 2011. године.

Министарство је дужно да донесе следеће подзаконске акте:

1. Правилник о преласку са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма;
2. Акт о условима за издавање овлашћења за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
3. Правилник о захтевима за постављање електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и електронске комуникационе опреме при изградњи пословних и стамбених зграда;
4. Правилник о одређивању заштитне зоне електронске комуникационе инфраструктуре и повезане опреме, слободних праваца за улаз и излаз радио релејних веза и заштитне зоне;
5. Правилник о пружању услуга универзалног сервиса;
6. Правилници о техничким прописима којима се уређују технички захтеви за поједине врсте електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
7. Правилник о обезбеђивању електромагнетске компатибилности електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
8. Правилник о захтевима за уређаје и програмску подршку за спровођење законитог пресретања;
9. Правилник о захтевима у вези са задржавањем података.

РАТЕЛ је дужан да донесе следеће подзаконске акте:

1. Акти о општим условима за обављање појединих делатности електронских комуникација;
2. Акт о одређивању оператора који пружају услуге универзалног сервиса и начину пружања тих услуга;
3. Акт о начину документовања прекомерних трошкова пружања услуга универзалног сервиса и мерила за остваривање права на накнаду прекомерних трошкова;
4. Акт о одређивању тржишта подложних претходној регулацији;
5. Акт о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардне понуде за међуповезивање, приступ и рашчлањени приступ локалној петљи;
6. План нумерације;
7. Акт о преносивости броја;
8. Акт о коришћењу радио-фреквенција по режиму општег овлашћења;
9. Акт о контроли радио-фреквенцијског спектра, техничким прегледима и заштити од штетних сметњи;
10. Акт о приступању и коришћењу података из јавних телефонских именика.

3. Молимо вас да опишете постојећи и планирани институционални оквир сектора, с освртом на владина тела, улогу парламента и евентуалних парламентарних одбора и улогу организација која представљају учеснике из јавног и приватног сектора и потрошача.

Закон о електронским комуникацијама дефинише поделу надлежности у области електронских комуникација између Владе, Министарства за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство) и Републичке агенције за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) у члановима где наводи послове који су у надлежности поменутих институција (Чл. 5-7).

Влада, на предлог Министарства, утврђује политику у области телекомуникација, информационог друштва и поштанског саобраћаја, доноси стратешке акте и акционе планове за њихово спровођење, којима се утврђују начела, циљеви и приоритети развоја електронских комуникација у Републици Србији и одлучује о другим питањима када је то предвиђено Законом о електронским комуникацијама.

Делокруг рада Министарства утврђен је чланом 18. Закона о министарствима („Службени гласник РС“, број 65/08) тако да Министарство обавља послове државне управе у области телекомуникација и информационог друштва који се односе на: поштански и телекомуникациони саобраћај, међународни телекомуникациони и поштански саобраћај; уређење и безбедност техничко-технолошког система телекомуникационог и поштанског саобраћаја; инспекцијски надзор; стратегију развоја телекомуникационог и поштанског саобраћаја; издавање употребне дозволе за телекомуникационе објекте и инфраструктуру; организовање финансијске и техничке контроле; међународне послове у области поштанског саобраћаја и телекомуникација; мере за подстицање истраживања и развоја у области поштанског саобраћаја и телекомуникација; утврђивање предлога плана намене радио фреквенцијских опсега и доношење плана расподеле радио фреквенција; одлучивање о броју и роковима, односно периоду на који се издаје лиценца за јавне телекомуникационе мреже, односно за услуге за које се може издати ограничен број дозвола, као и о минималним условима за издавање тих дозвола; утврђивање листе основних услуга (универзални сервис) које треба да пруже оператори јавних фиксних телекомуникационих мрежа; мере ради спречавања унакрсног власништва или других облика повезивања између телекомуникационих оператора да би се забранило и спречило стварање доминантног положаја и обезбедила слободна конкуренција; утврђивање политике и стратегије изградње информационог друштва; припрему закона, других прописа, стандарда и мера у области електронског пословања; примену информатике и интернета; пружање информационих услуга; развој и унапређење академске рачунарске мреже; координацију у изради стратешко-развојних докумената на нивоу Републике Србије; развој и функционисање информационе инфраструктуре, као и друге послове одређене законом.

На основу Закона о електронским комуникацијама, Министарство врши надзор над применом Закона о електронским комуникацијама и прописа донетим на

основу њега; представља Републику Србију у међународним организацијама и институцијама у области електронских комуникација и стара се о спровођењу међународних споразума у области електронских комуникација; доприноси усклађивању домаћих прописа у области електронских комуникација са одговарајућим прописима Европске уније; предузима мере за подстицање инвестирања у области електронских комуникација и употребе информационо-комуникационих технологија; предузима мере за подстицање истраживања и развоја у области електронских комуникација, у сарадњи са министарством надлежним за послове развоја и унапређење научноистраживачке делатности и одлучује о другим питањима када је то предвиђено Законом о електронским комуникацијама.

РАТЕЛ је самостална организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса развоју тржишта електронских комуникација и заштите интереса корисника електронских комуникација.

Закон о електронским комуникацијама утврђује надлежности РАТЕЛ-а тако да: доноси подзаконске акте; одлучује о правима и обавезама оператора и корисника; сарађује са органима и организацијама надлежним за област радиодифузије, заштите конкуренције, заштите потрошача, заштите података о личности и другим органима и организацијама по питањима значајним за област електронских комуникација; сарађује са надлежним регулаторним и стручним телима држава чланица Европске уније и других држава ради усаглашавања праксе примене прописа из области електронских комуникација и подстицања развоја прекограничних електронских комуникационих мрежа и услуга; учествује у раду међународних организација и институција у области електронских комуникација у својству националног регулаторног тела у области електронских комуникација и обавља друге послове у складу са Законом о електронским комуникацијама.

На основу члана 99. Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/2006) утврђене су надлежности Народне скупштине Републике Србије која, између осталог, доноси законе и друге опште акте из надлежности Републике Србије, а надлежни одбор за питања из области електронских комуникације (Одбор за саобраћај и везе) обавља послове из своје надлежности на основу члана 44. Пословника Народне скупштине Републике Србије („Службени гласник РС“, број 52/2010) који, између осталог, обухватају разматрање предлога закона и других аката, прати спровођење политике коју води Влада, прати извршавање закона и других аката, разматра план рада и извештај надлежног министарства и другог државног органа, организације и тела, даје сагласност на акте државних органа, организација и тела који ове акте, у складу са законом, подноси Народној скупштини на сагласност. Такође, однос Народне скупштине и Владе регулисан је члановима 267 - 280. Пословника Народне скупштине где је наведено да Народна

скупштина, између осталог, врши избор Владе, као и гласа о њеном поверењу, односно неповерењу.

На основу члана 10. Закона о електронским комуникацијама председника, заменика председника и чланове управног одбора РАТЕЛ-а бира и разрешава Народна скупштина на предлог Владе, на основу спроведеног јавног конкурса. Док на основу члана 28. Закона о електронским комуникацијама управни одбор РАТЕЛ-а подноси Народној скупштини годишњи извештај о раду РАТЕЛ-а.

На основу члана 13. Закона о министарствима, Министарство трговине и услуга обавља послове државне управе која се односе на спречавање монополског деловања и нелојалне конкуренције и заштите потрошача. Област заштите потрошача уређена је Законом о заштити потрошача од 12. октобра 2010. године („Службени гласник РС“, број 73/10).

Национални савет заштите потрошача је основала Влада ради унапређења система заштите потрошача и сарадње надлежних органа, организација и других носилаца заштите потрошача. Национални савет чине представници Министарства трговине и услуга, других државних органа и носилаца јавних овлашћења, удружења и савеза за заштиту потрошача, привредних и професионалних комора и других учесника на тржишту, као и независни стручњаци из области заштите потрошача, а Министар трговине и услуга председава Националним саветом. РАТЕЛ сагласно члану 113. Закона о електронским комуникацијама може да посредује у решавању спорова између оператора и корисника док у складу са овлашћењем из члана 109. Закона о електронским комуникацијама може да прописује параметре квалитета јавно доступних услуга у циљу заштите интереса корисника.

4. Којим се законским и регулаторним одредбама обезбеђује поштена трговина и заштита потрошача у овом сектору?

На основу члана 55. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон), Министарство за телекомуникације и информационо друштво, на предлог Републичке агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ), уз који РАТЕЛ доставља анализу пружања услуга универзалног сервиса у Републици Србији, укључујући квалитет и цене пружања тих услуга, ближе прописује обим, географску покривеност и квалитет пружања услуга универзалног сервиса, као и захтеве у погледу обезбеђивања једнаких могућности за коришћење услуга особама са инвалидитетом, узимајући у обзир степен развијености јавних комуникационих мрежа и расположивост јавно доступних електронских комуникационих услуга у Републици Србији. Члан 56. Закона прописује да је РАТЕЛ овлашћен да оператору са обавезом пружања универзалног сервиса наложи прилагођавање понуђених цена или услова коришћења услуга универзалног сервиса, на начин који је јаван и недискриминаторан, ако процени да је то у интересу обезбеђивања једнаких могућности за коришћење услуга особама са инвалидитетом, односно обезбеђивања приступачности за социјално угрожене кориснике.

Чланом 63. Закона уређено је да РАТЕЛ решењем којим одређује оператор са значајном тржишном снагом може да одреди обавезу контроле цена и примене трошковног рачуноводства и пружања малопродајних услуга под одређеним условима у циљу обезбеђивања конкурентности тржишта електронских комуникација и заштите корисника.

Заштита права корисника и претплатника електронских комуникација уређена је члановима 105 - 124. Закона. Према члану 105. Закона међусобна права и обавезе корисника и оператора се уређују уговором који се закључује у писаној форми и који поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи, мора да садржи спецификацију услуга (садржаја пакета), укључујући нарочито податке о могућности за упућивање позива службама за хитне интервенције, условима за приступ и коришћење услуга (укључујући и ограничења), минималном нивоу квалитета пружања услуга и примењеним мерама за спречавање претераног оптерећења мреже, времену потребном за отпочињање коришћења услуга, понуђеним услугама одржавања и подршке, као и ограничењима у коришћењу терминалне опреме; одредбе о поступању са подацима о личности (нарочито у вези са јавним телефонским именицима), подацима о саобраћају и подацима о локацији, током трајања и након престанка уговорног односа, податке о ценама и тарифама, као и начинима на које се могу добити актуелне информације о свим примењеним тарифама, трошковима одржавања, као и начинима плаћања и додатним трошковима у вези са понуђеним начинима плаћања; рок важења уговора, као и услове под којима се уговор продужава, односно раскида, укључујући нарочито услове коришћења услуга у вези са понуђеним промотивним погодностима, накнадама у вези са преносом броја, привременој суспензији и трајном престанку пружања услуга, односно престанку уговорног односа, са и без плаћања трошкова у вези са раскидом (нарочито у погледу терминалне опреме); накнаде и услове враћања средстава за случај непридржавања уговореног нивоа квалитета услуга; начин за подношење и решавање приговора; мере које оператор може применити ради одржавања безбедности и интегритета својих мрежа и услуга, као и контроле недозвољеног садржаја).

На основу члана 106. Закона, оператор је дужан да своју услугу понуди на начин којим корисника јасно и недвосмислено обавештава о условима закључења уговора, односно да их прецизира у уговорним одредбама о нивоу квалитета пружања услуга. Ценовник услуга, у зависности од понуђених врста услуга, садржи: висину једнократне накнаде за прикључење, висину месечне накнаде за приступ електронској комуникационој мрежи или услузи, обрачунску јединицу и тарифни интервал, опис посебних услова за приступ заштићеним садржајима или услугама са додатом вредношћу, обавештење о трошковима одржавања и доступним пакетима услуга, обавештење о попустима, као и друге одредбе специфичне за одређену услугу.

Сходно члану 107. Закона, оператор је дужан да претплатника, обавести на погодан начин о намери једностране измене услова уговора, као и праву претплатника на раскид уговора најмање месец дана пре истека периода на који је уговор закључен.

Претплатник има право да, по пријему обавештења, раскине уговор без обавезе плаћања трошкова у вези са раскидом, ако се најављеним једностраним изменама битно мењају услови под којима је уговор закључен, на начин који није на корист претплатника, а нарочито у погледу спецификације услуга (садржај пакета) и услова за коришћење услуга у вези са понуђеним промотивним погодностима.

Оператор услуга са додатом вредношћу је дужан да унапред објави детаљан опис и цену укупне услуге, односно свих њених саставних делова, а РАТЕЛ ближе одређује обавезе оператора услуга са додатом вредношћу у погледу оглашавања услуга, начина обрачуна и наплате услуга, начина обраде података о личности, података о саобраћају и података о локацији, контроле недозвољеног садржаја и решавања приговора, водећи нарочито рачуна о заштити интереса корисника (Члан 108. Закона).

РАТЕЛ је овлашћен да, ради обезбеђивања квалитета у пружању јавно доступних електронских комуникационих услуга и заштите интереса корисника: ближе пропише параметре квалитета одређених јавно доступних услуга, као и начин обавештавања потрошача о понуђеном квалитету услуга и одреди минимални квалитет пружања одређених услуга оператору јавне комуникационе мреже (Члан 109. Закона).

На основу члана 110. оператор је дужан да, у оквиру својих техничких могућности, осигура једнаку доступност својих услуга особама са инвалидитетом, при чему РАТЕЛ може да пропише посебне обавезе оператору ради повећавања доступности услуга електронских комуникација особама са инвалидитетом.

Оператор је дужан да претплатнику, на његов захтев, изда рачун који садржи детаљну спецификацију пружених услуга са обрачуном задужења за сваку појединачну услугу, ради једноставне провере и контроле трошкова пружених услуга (Члан 112).

Члан 113. Закона, прописује да претплатник може, у писаном облику, да поднесе оператору приговор на износ којим је задужен за пружену услугу, односно на квалитет пружене услуге, као и да тражи накнаду штете, сагласно одредбама уговора о пружању услуге са мањим квалитетом од уговореног. Претплатник коме је одбијен приговор може се обратити РАТЕЛ-у или другом телу ради посредовања у вансудском решавању спора или покренути парнични поступак пред надлежним судом, у року од 15 дана од дана достављања одговора оператора на приговор, односно 15 дана од дана истека рока у којем је оператор био дужан да се изјасни о приговору.

Оператор који нуди услугу идентификације позива дужан је да кориснику омогући спречавање приказивања идентификације за појединачни одлазни позив, а претплатнику и за све одлазне позиве, на једноставан начин и без накнаде, као и да претплатнику омогући искључивање идентификације долазних позива, на

једноставан начин и без накнаде за разумно коришћење ове могућности (Члан 115. Закона).

На основу члана 116. Закона оператор јавно доступних телефонских услуга коме претплатник у писаном облику пријави и опише начин, односно садржину, оквирни датум и време злонамерног или узнемиравајућег позива, дужан је да забележи и сачува податке о идентификацији тог долазног позива, датуму и времену позива или покушају позивања.

Оператор је дужан да претплатнику омогући, на једноставан начин и без накнаде, заустављање аутоматског преусмеравања позива, коју је извршила трећа страна, на терминалну опрему претплатника (Члан 117. Закона).

Коришћење система за аутоматско позивање и комуникацију без људске интервенције, факс уређаја, електронске поште или других врста електронских порука, ради непосредног оглашавања, допуштено је само уз претходни пристанак корисника, односно претплатника (прималац). Оператор је дужан да претплатнику омогући филтрирање незатражених и штетних електронских порука, као и једноставан начин за подешавање или искључивање филтера (Члан 118. Закона).

Пружалац услуга јавног телефонског именика дужан је да без накнаде обавести претплатника о намери да његове личне податке укључи у јавно доступан телефонски именик у штампаној или електронској форми, о сврси именика, доступности личних података преко услуга обавештења, као и могућностима за претрагу личних података од стране трећих лица преко функција претраге у електронској форми именика (Члан 120.).

Сходно члану 121. Закона оператор који пружа јавно доступне телефонске услуге дужан је да: сачини и води ажуран јавни телефонски именик са подацима својих претплатника; обезбеди корисницима својих услуга приступ услугама обавештења и јавним телефонским именицима.

Оператор јавних комуникационих мрежа или оператор јавно доступних електронских комуникационих услуга, који обрађује и чува податке о саобраћају претплатника и корисника, дужан је да те податке обрише или учини непрепознатљивим лице на које се ти подаци односе, када подаци о саобраћају више нису неопходни за пренос комуникације, са изузецима у појединим случајевима одређених Законом (Члан 122. Закона).

На основу члана 123. оператор јавних комуникационих мрежа и јавно доступних електронских комуникационих услуга може обрађивати податке о локацији корисника, који нису подаци о саобраћају, само када се лица на која се ти подаци односе учине непрепознатљивим или уз њихов претходни пристанак ради пружања услуга са додатом вредношћу, у мери и времену потребном за те сврхе.

5. Који су механизми за надзор тржишта?

Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/10, у даљем тексту: Закон) у Поглављу XI регулише тржишта која су подложна претходној регулацији, као и обавезе оператора са значајном тржишном снагом. Одредбом члана 59. Закона прописано је која тржишта подлежу претходној регулацији (релевантна тржишта) и предвиђа да Републичка агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) одређује релевантна тржишта уз примену одговарајућих препорука Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) о тржиштима подложним претходној регулацији. У складу са чланом 60. Закона, РАТЕЛ најмање једном у 3 године врши анализу релевантних тржишта, а по потреби и додатних тржишта, уз примену одговарајућих препорука ЕУ о анализи тржишта и утврђивању значајне тржишне снаге. Одредбом члана 61. Закона утврђени су критеријуми за одређивање оператора са значајном тржишном снагом. Сагласно члану 62. Закона, РАТЕЛ на основу претходно спроведене анализе тржишта решењем одређује оператора са значајном тржишном снагом. Обавезе оператора са значајном тржишном снагом утврђене су одредбом чл. 63-71. Закона. РАТЕЛ ближе прописује минимални садржај, ниво детаљности и начин објављивања стандардне понуде, а уколико утврди да стандардна понуда није сачињена у складу са овим актом, доноси и објављује стандардну понуду за међуповезивање и приступ, односно рашчлањени приступ локалној петљи. Такође, РАТЕЛ може прописати техничке и организационе услове које морају испунити оператор са значајном тржишном снагом и оператори који од њега траже приступ и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава, када је то неопходно ради обезбеђивања несметаног функционисања мреже. Даље, у циљу контроле цена, утврђује и објављује начин примене трошковног рачуноводства, који најмање садржи основне групе трошкова и правила расподеле тих трошкова, те ангажује независног ревизора ради годишње провере усклађености трошковног рачуноводства оператора са значајном тржишном снагом са прописаним начином примене трошковног рачуноводства. РАТЕЛ ближе прописује обим и садржај основног скупа изнајмљених линија.

На телекомуникационом тржишту Републике Србије, у складу са Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/03, 36/06 и 50/09-УС), су проглашена 2 оператора са значајним тржишним уделом, и то 2006. године – Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. за услуге јавне фиксне телефонске мреже, и 2007. године Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže d.o.o. за услугу дистрибуције радио и телевизијских програма преко кабловске дистрибутивне мреже.

Сагласно члану 145. Закона о електронским комуникацијама, до доношења аката којима се одређују релевантна тржишта, претходној регулацији подлежу следећа тржишта:

- 1) малопродајно тржиште приступа јавној телефонској мрежи;
- 2) велепродајно тржиште оригинације позива у јавној телефонској мрежи;

- 3) велепродајно тржиште терминације позива у јавној телефонској мрежи;
- 4) велепродајно тржиште (физичког) приступа елементима мреже и припадајућим средствима (укључујући и дељени и потпуни рашчлањени приступ локалној петљи);
- 5) велепродајно тржиште широкопојасног приступа;
- 6) велепродајно тржиште изнајмљених линија;
- 7) велепродајно тржиште терминације позива у мобилној мрежи.

РАТЕЛ је у складу са Законом о електронским комуникацијама отпочео анализу релевантних тржишта, а њени резултати се очекују у Законом прописаном року (годину дана од дана ступања Закона на снагу). Шест месеци од завршетка ове анализе РАТЕЛ ће у складу са Законом преиспитати одлуке о утврђивању одлуке оператора са значајним тржишним уделом које су донете на основу раније важећег Закона о телекомуникацијама, као и одлучити о одређивању оператора са значајном тржишном снагом у складу са одредбама важећег Закона.

6. Којим процедурама се решавају спорови између корисника и оператора, оператора и оператора, односно оператора и регулатора? Молимо вас да наведете податке о броју различитих спорова и њиховом решавању.

На основу члана 22. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) РАТЕЛ, на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, одлучује решењем о правима и обавезама оператора и корисника. Решење доноси директор РАТЕЛ-а и коначно је, а против њега се може покренути тужбом управни спор пред Управним судом. Тужба не одлаже извршење решења.

Сагласно одредби члана 50. Закона оператор има право да захтева заједничко коришћење (укључујући и физичку колокацију) елемената мреже и припадајућих средстава другог оператора или трећег лица, као и непокретности за чије коришћење је други оператор или треће лице засновало право службености или непокретности која је прибављена у поступку експропријације, када је то неопходно ради конкурентног, економичног и ефикасног обављања делатности електронских комуникација или када нову електронску комуникациону мрежу и припадајућа средства није могуће изградити или поставити без штетних последица по животну средину, јавну безбедност, реализацију просторних планова или очување културних добара. У случају да оператор не закључи уговор са другим оператором или трећим лицем у року од 60 дана од дана подношења захтева за закључење уговора, РАТЕЛ је овлашћен да, када су испуњени наведени услови, на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, донесе решење којим се утврђује заједничко коришћење, укључујући и расподелу трошкова, узимајући у обзир претходна улагања, подстицање даљих улагања и могућност повраћаја улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

Одредбом члана 53. Закона прописано је, између осталог, да оператор има право да оствари међуповезивање са другим оператором, као и приступ елементима мреже и

припадајућим средствима другог оператора, ради пружања електронских комуникационих услуга крајњим корисницима. Ако оператори електронских комуникација не постигну договор у вези са међуповезивањем, односно приступом, у року од 60 дана од дана почетка преговора, и када је то неопходно ради заштите интереса крајњих корисника или обезбеђивања интероперабилности електронских комуникационих мрежа и услуга, РАТЕЛ, на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, доноси решење којим се утврђује међуповезивање, односно приступ, укључујући техничке и комерцијалне услове.

Одредбом члана 113. Закона регулисано је подношење приговора претплатника оператору. Ставом 6. члана 113. Закона прописано је да претплатник коме је оператор одбио приговор може да се обрати РАТЕЛ-у или другом телу ради посредовања у вансудском решавању спора или да покрене парнични поступак пред надлежним судом, у року од 15 дана од дана достављања одговора оператора на приговор, односно 15 дана од дана истека рока у којем је оператор био дужан да се изјасни о приговору.

У 2009. години упућено је 385 приговора корисника и, закључно са 31.12.2009. године, решено је 110.

Такође, током 2010. године, РАТЕЛ је донео одлуке којима је уредио међусобне односе између оператора Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. и Друштва за телекомуникације „Орион телеком“ д.о.о., као и „Телеком Србија“ а.д. и Теленор д.о.о. Након протеча законом утврђеног рока у коме оператори „Орион телеком“ д.о.о и Теленор д.о.о. нису успели да договоре услове за интерконекију својих мрежа са „Телеком Србија“ а.д., односно услове за приступ телекомуникационој инфраструктури „Телеком Србија“ а.д., РАТЕЛ је донео одлуку којом је утврдио елементе којима се уређује међусобно повезивање (интерконекија) јавних телекомуникационих мрежа, услуге интерконекије и цене за услуге интерконекије између „Орион телеком“ д.о.о и „Телеком Србија“ а.д., као и одлуке којима је уредио међусобне односе Теленор д.о.о. и „Телеком Србија“ а.д., а у вези са условима и ценом за услуге интерконекије, рашчлањеном приступу локалној петљи (потпуни и заједнички), колокацијом, коришћењем транспортних капацитета и закупом телекомуникационе канализације.

7. У којим релевантним међународним организацијама је ваша земља члан?

Републичка агенција за електронске комуникације је 2007. примљена у чланство Европског института за стандардизацију у телекомуникацијама (ETSI).

Република Србија је члан у следећим међународним организацијама:

1. ITU (International Telecommunication Union) – Међународна унија за телекомуникације;

2. CEPT (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations)-Европска конференција поштанских и телекомуникационих управа;
3. ITSO (International Telecommunication Satellite Organisation) – Међународна сателитска организација;
4. IMSO (International Mobile Satellite Organisation) – Међународна организација за мобилне сателите;
5. EUTELSAT (European Telecommunications Satellite Organization) – Европска организација за телекомуникације путем сателита;

Планира се приступање у ЕСО (European Communications Office) – Европску канцеларију за комуникације.

8. Молимо вас да наведете комплетне детаље о административним капацитетима вашег националног регулаторног органа и његовој организацији. Такође, наведите податке о административним капацитетима релевантног министарства надлежног за електронске комуникације.

Број запослених у РАТЕЛ-у износи 102 на дан 30.11.2010. године.

Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Републичкој агенцији за електронске комуникације је тренутно у поступку доношења, сагласно Закону о електронским комуникацијама и Законом прописаном року.

Број стално запослених у Министарству за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство) на дан 31. децембра 2010. износи 37, од чега је 5 државних службеника запослено у Сектору за телекомуникације, 6 државних службеника у Сектору за информационо друштво, 4 у Сектору за европске интеграције, 8 у сектору за поштански саобраћај, 10 у Секретаријату, и 5 у кабинету министра.

Сагласно Закону о електронским комуникацијама Министарство за телекомуникације и информационо друштво ће формирати инспекцију електронских комуникација у року предвиђеном за доношење аката за спровођење Закона (годину дана од дана ступања Закона на снагу).

Сходно Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству за телекомуникације и информационо друштво од децембра 2009. године у Сектору за телекомуникације образују се следеће уже унутрашње јединице:

1. Одсек за анализу и планирање у области телекомуникација;
2. Одсек за развој у области телекомуникација;
3. Одељење за правну регулативу и надзор у области телекомуникација;
4. Група за правну регулативу у области телекомуникација;

5. Група за надзор у области телекомуникација.

У Одсеку за анализу и планирање у области телекомуникација обављају се послови који се односе на:

- прикупљање података за потребе анализе примењених технологија и тржишта;
- дефинисање скупа индикатора и њихову оцену;
- анализу власничке структуре и упоредну анализу са другим земљама;
- анализу телекомуникационих технологија и разлике присутности у другим земљама;
- утврђивање разлога, консеквенци и зависности економских резултата у односу на расположиве технологије;
- анализу потребних улагања и могућих модалитета улагања у области телекомуникација;
- праћење грађевинских радова у оквиру којих се економично може уклопити развој телекомуникационих капацитета;
- учешће у планирању коришћења радио фреквенција;
- процену утицаја технологија и регулативе на развој;
- ажурирање акционих планова;
- анализу развојних потенцијала у области телекомуникација, процену потребних средстава за развој и израду упоредне анализе у сврху планирања, као и друге послове из делокруга Одсека.

У Одсеку за развој у области телекомуникација обављају се послови који се односе на:

- проучавање могућности за подстицање страних и домаћих инвестиција;
- учешће у припреми стручних основа за израду нацрта закона и подзаконских аката за подстицај домаћих и страних инвестиција у области телекомуникација;
- анализу домаћих развојних потенцијала у области телекомуникација и начина за њихово искоришћавање;
- организацију конкурса за развојне пројекте у области телекомуникација;
- информисање инвеститора и компанија о релевантној правној регулативи у области телекомуникација, као и друге послове из делокруга Одсека.

У Одељењу за правну регулативу и надзор у области телекомуникација обављају се послови који се односе на:

- учешће у припреми стручних основа за израду нацрта закона и подзаконских аката;
- надзор над применом закона и других прописа;
- израду упоредних анализа и процену утицаја регулативе на развој телекомуникација;
- управни поступак;
- проверу усаглашености закона, подзаконских аката, прописа и уговора јавних предузећа у области телекомуникација и давање мишљења другим државним органима на документа из области телекомуникација, као и друге послове из делокруга Одељења.

У Групи за правну регулативу у области телекомуникација обављају се послови који се односе на:

- учешће у изради стручних основа за израду закона и других прописа;
- израду упоредних анализа и процену утицаја регулативе на развој у области телекомуникација;
- управни поступак, давање мишљења другим државним органима на документа из области телекомуникација;
- пружање информација потенцијалним инвеститорима о регулативи у области телекомуникација;
- припрему за издавање дозвола и сагласности, као и друге послове из делокруга Групе.

У Групи за надзор у области телекомуникација обављају се послови који се односе на:

- надзор над применом закона, подзаконских аката и прописа;
- проверу усаглашености правилника и других аката Републичке агенције за телекомуникације са законом;
- надзор над радом јавних предузећа из области телекомуникација;
- проверу извештаја који су у надлежности Министарства, а чија су делатност телекомуникације;
- надзор над пројектима из области телекомуникација које води Министарство, као и друге послове из делокруга Групе.

9. Објасните на који начин регулаторно и институционално устројство обезбеђује учесницима на тржишту и потенцијалним инвеститорима довољну транспарентност и законску предвидивост.

Делатност електронских комуникација обавља се по режиму општег овлашћења, односно у складу са општим условима који се могу прописати за све или за одређене врсте електронских комуникационих мрежа и услуга. С тим у вези, општи услови су одређени чланом 37. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон), а РАТЕЛ има право да ближе уреди услове који су утврђени Законом, као и да одреди услове који важе за обављање свих или појединих делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења, у зависности од електронске комуникационе мреже или услуге на коју се односе, водећи рачуна да буду оправдани, довољно одређени, сразмерни и недискриминаторни.

Такође, Законом је прописано да се право на коришћење радио-фреквенција стиче на основу појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција која се издаје по захтеву, појединачне дозволе која се издаје по спроведеном поступку јавног надметања, као и по режиму општег овлашћења.

Управни одбор РАТЕЛ-а доноси правилнике, одлуке и друге акте којима се на општи начин уређују питања из надлежности.

Сагласно одредбама чл. 34, 35. и 36. Закона, Министарство за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство), односно РАТЕЛ, спроводе јавне консултације у поступку доношења акта из своје надлежности, ради прибављања мишљења стручне и шире јавности о утицају предложених мера на тржиште електронских комуникација.

Јавне консултације не трају краће од 30 дана, када су предмет консултације акти који се односе на одређивање општих услова за обављање делатности електронских комуникација, одређивање и анализу тржишта подложних претходној регулацији, проглашавање оператора са значајном тржишном снагом (ЗТС) и одређивање њихових обавеза, као и питања у вези са заједничким коришћењем, међуповезивањем и приступом.

Јавне консултације не трају краће од десет радних дана у случајевима који нису горе наведени као предмет јавних консултација у трајању од 30 дана.

Министарство, односно РАТЕЛ, утврђује програм јавне консултације, који садржи податке о предмету и трајању консултације, као и начину за давање мишљења.

Програм јавне консултације објављује се на Интернет страници Министарства, односно РАТЕЛ-а, заједно са контакт подацима особе задужене за давање информација о предмету и току јавне консултације.

Мишљења о предмету јавне консултације подnose се у писаном облику и обавезно садрже име, односно назив и контакт података подносиоца.

Сви поверљиви подаци који се односе на мишљење дато у оквиру јавне консултације, издавају се у посебан документ (анекс).

Мишљења поднета у оквиру јавне консултације, објављују се у посебном одељку Интернет странице Министарства¹, односно РАТЕЛ-а², и на Порталу еУправе Републике Србије³ изузев анекса са поверљивим подацима.

Агенција је дужна да пре објављивања општих аката (правилника, одлука и других аката којима се на општи начин уређују питања из надлежности РАТЕЛ-а) прибави од Министарства мишљење о њиховој уставности и законитости, а Министарство да РАТЕЛ-у достави образложени предлог како да општи акт усагласи са уставом, законом, другим прописом или општим актом Народне скупштине и Владе, у складу са законом којим се уређује државна управа.

¹ http://www.mtid.gov.rs/aktivnosti/javne_konsultacije/nacin_sprovozenja_javnih_konsultacija.477.html

² http://www.ratel.rs/информације/јавне_консултације.80.html

³ http://www.euprava.gov.rs/eParticipacija/javne_rasprave

Рад РАТЕЛ-а је јаван. Поред обавезе објављивања донетих аката, РАТЕЛ је дужан да на својој Интернет страници, без накнаде, учини јавно доступним донете акте, као и друге потпуне и ажурне податке и информације из свог делокруга.

С. Политички и регулаторни оквири

10. Молимо вас да опишете политику за сектор телекомуникација. Уколико постоји стратешки документ којим је обухваћен овај сектор, приложите копију на једном од језика ЕУ.

Политика развоја телекомуникација у републици Србији регулисана је Стратегијом развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године. Основни циљеви на којима се заснива Стратегија су:

1. повећање конкурентности на тржишту електронских комуникација;
2. формирање Националне мреже засноване на IP технологији, по принципима отворене мреже и отворених сервиса, а која повезује сву расположиву мрежну инфраструктуру у власништву државе;
3. обезбеђивање приступа мрежи везама посебне намене, односно функционалним системима, на нивоу пасивне оптичке мреже. Ресурсима такве мреже корисници треба да приступају на принципу мултиплекса по таласним дужинама;
4. обезбеђивање дистрибуције дигиталних телевизијских програма коришћењем Националне мреже и њеним проширивањем микроталасним везама;
5. повећање доступности мрежа свим корисницима;
6. обезбеђивање широкопојасног приступа по принципу FTTH/V/C до свих корисника;
7. проток сервиса електронских комуникација од најмање 100Mb/s;
8. додељивање опсега од 120MHz, ослобођеног по основу дигиталне дивиденде, за мобилни широкопојасни приступ;
9. вршење мерења спектра у Републици Србији;
10. усаглашавање Плана намене са међународним хармонизованим прописима, а у складу са принципом технолошке неутралности;
11. унапређивање тарифне политике применом трошковног модела у одређивању цена услуга оператора са значајним тржишним уделом, усклађивањем тарифа оператора са значајном тржишном снагом са применом трошковног модела, анализом и дефинисањем релевантних малопродајних и veleprodajних тржишта;
12. дефинисање оквира за одрживи развој и експлоатацију широкопојасних мрежа и сервиса;
13. обезбеђивање услуга електронске управе свим грађанима Републике Србије;
14. обезбеђивање окружења за развој услуга образовања на даљину на свим нивоима образовања;
15. обезбеђивање услуге е-здравства.

Стратешки документи који такође одређују политику у области електронских комуникација, али који се концентришу на поједине области су:

1. Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији;
2. Стратегија развоја широкопојасног приступа у Републици Србији до 2012. године;
3. Стратегија повећања учешћа домаће индустрије у развоју телекомуникација у Републици Србији;
4. Акциони план за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре за потребе јавних телекомуникационих оператора и државних органа.

11. Који је временски оквир за усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ? Каква је политика и временски оквир за спровођење пуне либерализације у овом сектору?

Закон о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) који је 29. јуна 2010. године усвојила Народна скупштина је у потпуности усклађен са ЕУ регулаторним оквиром 2002 и делимично са изменама и допунама ЕУ регулаторног оквира из новембра 2009. године, нарочито у погледу инструмената за обезбеђивање конкурентног тржишта и заштите корисника. Овим Законом обављање свих делатности у области електронских комуникација стављено је на режим општег овлашћења у складу са оквиром ЕУ из 2002. године, са изузетком пружања говорних услуга преко фиксне мреже које је остало на режиму лиценце до 31. децембра 2011. године. Након тог датума, целокупно тржиште електронских комуникација биће потпуно либерализовано.

Током 2011. године планирано је усвајање следећих прописа за спровођење Закона о електронским комуникацијама, који ће бити усклађени са правном тековином Европске уније:

Министарство доноси:

1. Правилник о преласку са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма;
2. Акт о условима за издавање овлашћења за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
3. Правилник о захтевима за постављање електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и електронске комуникационе опреме при изградњи пословних и стамбених зграда;
4. Правилник о одређивању заштитне зоне електронске комуникационе инфраструктуре и повезане опреме, слободних праваца за улаз и излаз радио релејних веза и заштитне зоне;

5. Правилник о пружању услуга универзалног сервиса;
6. Правилници о техничким прописима којима се уређују технички захтеви за поједине врсте електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
7. Правилник о обезбеђивању електромагнетске компатибилности електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме;
8. Правилник о захтевима за уређаје и програмску подршку за спровођење законитог пресретања;
9. Правилник о захтевима у вези са задржавањем података.

РАТЕЛ доноси:

1. Акте о општим условима за обављање појединих делатности електронских комуникација;
2. Акт о одређивању оператора који пружају услуге универзалног сервиса и начину пружања тих услуга;
3. Акт о начину документовања прекомерних трошкова пружања услуга универзалног сервиса и мерила за остваривање права на накнаду прекомерних трошкова;
4. Акт о одређивању тржишта подложних претходној регулацији;
5. Акт о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардне понуде за међуповезивање, приступ и рашчлањени приступ локалној петљи;
6. План нумерације;
7. Акт о преносивости броја;
8. Акт о коришћењу радио-фреквенција по режиму општег овлашћења;
9. Акт о контроли радио-фреквенцијског спектра, техничким прегледима и заштити од штетних сметњи;
10. Акт о приступању и коришћењу података из јавних телефонских именика.

Како би се омогућила даља либерализација у области електронских комуникација у Републици Србији, управни одбор Републичке агенције за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) донео је 22. јануара 2010. године одлуку да се компанији Теленор д.о.о. додели лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге за територију Републике Србије. Одлука је донета на основу спроведене процедуре јавног надметања коју је РАТЕЛ покренула 20. новембра 2009. године у складу са Законом о телекомуникацијама и Правилником о броју и периоду на који се издаје лиценца за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге, као и о минималним условима за издавање лиценце и најмањем износу једнократне накнаде за издавање лиценце („Службени гласник РС”, број 87/09). Лиценца је издата на период од десет година, уз могућност продужења за још десет година. Теленор је у обавези да почне са комерцијалним пружањем услуга у року од годину дана од дана доделе лиценце. Издавање лиценце за другог оператора јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуга омогућава проширивање скупа

услуга које ће бити доступне корисницима и развој алтернативне телекомуникационе инфраструктуре, односно развој широкопојасног приступа.

12. Каква је ситуација и политика која се односи на обавезе пружања услуга универзалног сервиса?

Министарство за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство) је у јулу 2009. године донело Правилник о одређивању почетног скупа услуга универзалног сервиса („Службени гласник РС”, број 55/09). Почетна група услуга обухвата:

- приступ услугама јавне фиксне телефонске мреже, укључујући услугу преноса података која обезбеђује квалитетан приступ Интернету;
- посебне мере које особама са инвалидитетом и социјално угроженим корисницима осигуравају једнаке могућности приступа јавној говорној услузи;
- бесплатан приступ службама за хитне интервенције;
- услугу јавних телефонских говорница;
- приступ услугама оператора на телефонској централи и службама обавештења.

Поред минималног скупа услуга универзалног сервиса, наведени документ прописује и посебне мере за социјално угрожене категорије.

У складу са горе наведеним Правилником, у 12. марта 2010. године Управни одбор Републичке агенције за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) донео је Одлуку о одређивању јавних телекомуникационих оператора који имају обавезу пружања универзалног сервиса, којом су као оператори универзалног сервиса одређени Телеком Србија, Теленор д.о.о., VIP Mobile д.о.о. и Орион телеком д.о.о.

Према члану 55. Закона о електронским комуникацијама, основне услуге универзалног сервиса су:

- приступ јавној комуникационој мрежи и јавно доступним телефонским услугама на фиксној локацији, укључујући услугу преноса података која обезбеђује функционалан приступ Интернету;
- приступ услугама обавештења и јавним телефонским именицима;
- коришћење јавних телефонских говорница;
- бесплатно упућивање позива службама за хитне интервенције;
- посебне мере које особама са инвалидитетом и социјално угроженим корисницима осигуравају једнаке могућности за приступ јавно доступним телефонским услугама, укључујући упућивање позива службама за хитне интервенције, услугама обавештења и јавним телефонским именицима.

Услуге универзалног сервиса пружају се на технолошки неутралној основи, са прописаним квалитетом и по приступачним ценама, а особама са инвалидитетом и социјално угроженим корисницима по повољнијим ценама. Министарство, на предлог РАТЕЛ-а, уз који РАТЕЛ доставља анализу пружања услуга универзалног сервиса у Републици Србији, укључујући квалитет и цене пружања тих услуга, ближе прописује обим, географску покривеност и квалитет пружања услуга универзалног сервиса, као и захтеве у погледу обезбеђивања једнаких могућности за коришћење услуга особама са инвалидитетом, узимајући у обзир степен развијености јавних комуникационих мрежа и расположивост јавно доступних електронских комуникационих услуга у Републици Србији.

РАТЕЛ одређује једног или више оператора са обавезом пружања појединих или свих услуга универзалног сервиса, на делу или целој територији Републике Србије, водећи рачуна да се обезбеди покривање целе територије Републике Србије услугама универзалног сервиса. Оператори одређују се на објективан, јаван и недискриминаторан начин, тако да се обезбеди ефикасност и економичност у пружању услуга универзалног сервиса, односно тако да обим утврђених обавеза не представља прекомерно оптерећење за операторе. Оператори пружања услуга универзалног сервиса су дужни да учине јавно доступним ажурне податке о својим понудама услуга универзалног сервиса, укључујући нарочито податке о географској доступности, ценама, условима приступа и коришћења (укључујући ограничења) и квалитету. РАТЕЛ је овлашћен да оператору наложи прилагођавање понуђених цена или услова коришћења услуга универзалног сервиса, на начин који је јаван и недискриминаторан, ако процени да је то у интересу обезбеђивања једнаких могућности за коришћење услуга особама са инвалидитетом, односно обезбеђивања приступачности за социјално угрожене кориснике.

РАТЕЛ, периодично, проверава поступање оператора који пружа услуге универзалног сервиса у вези са одређеним обавезама и анализира пружање услуга универзалног сервиса у Републици Србији, укључујући квалитет и цене пружања тих услуга.

Оператори који су одређени за пружаоце услуга универзалног сервиса дужни су да РАТЕЛ-у доставе извештај о пружању услуга универзалног сервиса, најкасније до краја првог тромесечја текуће године за претходну годину. Овај извештај треба да садржи захтев за надокнаду прекомерних трошкова пружања услуга универзалног сервиса, уз документовање трошкова који представљају прекомерно оптерећење. РАТЕЛ, у року од три месеца од дана пријема захтева оператора и документације, доноси решење којим утврђује износ прекомерних трошкова.

Средства за накнаду прекомерних трошкова обезбеђују се из средстава која оператори плаћају на име финансирања универзалног сервиса, на посебан рачун који се води код РАТЕЛ-а. РАТЕЛ решењем утврђује висину средстава која оператори плаћају на име финансирања универзалног сервиса у претходном обрачунском периоду, на начин којим се најмање нарушавају односи на тржишту и сразмерно уделу оператора на њему, при чему укупан износ уплата свих оператора

мора да одговара укупном износу прекомерних трошкова утврђених решењима о износу прекомерних трошкова.

На основу члана 55. став 3. Закона о електронским комуникацијама, Министарство, на предлог РАТЕЛ-а ће донети Правилник о пружању услуга универзалног сервиса у року од годину дана од дана ступања Закона на снагу (јул 2011. године).

13. Молимо вас да опишете надлежност, структуру и степен независности регулаторног тела за телекомуникације (оперативна независност, потенцијални политички утицаји, финансијска независност). Такође, наведите податке о његовом оснивању, процедурама именовања, буџетским и људским ресурсима и административним овлашћењима. У којој мери су одвојене регулаторне и оперативне надлежности? Приликом одговарања на ова питања молимо вас да не описујете искључиво правне одредбе већ и начин на који су правне одредбе спроведене у пракси (и да наведете податке о спровођењу тих одредби у последњих пет година).

Републичка агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) је основана Законом о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) као самостална организација са својством правног лица, која врши јавна овлашћења у циљу ефикасног спровођења утврђене политике у области електронских комуникација, подстицања конкуренције електронских комуникационих мрежа и услуга, унапређивања њиховог капацитета, односно квалитета, доприноса развоју тржишта електронских комуникација и заштите интереса корисника електронских комуникација, у складу са одредбама овог Закона и прописа донетим на основу њега.

РАТЕЛ је функционално и финансијски независан од државних органа, као и организација и лица која обављају делатност електронских комуникација.

РАТЕЛ послује у складу са прописима о јавним агенцијама, а надзор над законитошћу и сврсисходношћу рада РАТЕЛ-а у вршењу поверених послова врши Министарство за телекомуникације и информационо друштво (у даљем тексту: Министарство).

Све одлуке из надлежности РАТЕЛ-а доноси Управни одбор и директор. Управни одбор има пет чланова, од којих је један председник и један заменик председника, које бира и разрешава Народна скупштина Републике Србије, на предлог Владе, а на основу спроведеног јавног конкурса. Мандат чланова Управног одбора траје пет година. Управни одбор, у складу са Законом, доноси годишњи план рада РАТЕЛ-а, друга акта прописана Законом и обавља друге послове који нису у надлежности директора.

Директор је одговоран за законитост рада РАТЕЛ-а, заступа и представља агенцију, руководи радом и пословањем агенције, одлучује о правима, обавезама и одговорностима запослених у агенцији, припрема и спроводи одлуке Управног одбора, стара се о обезбеђивању јавности рада РАТЕЛ-а и врши друге послове

одређене законом и статутом РАТЕЛ-а. Директора бира и разрешава Управни одбор, на основу спроведеног јавног конкурса, у складу са Законом. Мандат директора траје пет година и може бити поново изабран, а за време трајања мандата је у сталном радном односу у РАТЕЛ-у. Директор за свој рад одговара Управном одбору, коме подноси годишњи и периодичне извештаје о раду.

Члан 25. Закона регулише начин финансирања РАТЕЛ-а. Финансирање се врши у складу са финансијским планом, којим се утврђују укупни приходи и расходи агенције, укључујући издвајања за средства резерви, као и елементи за одређивање трошкова зарада. Финансијски план се доноси најкасније до 15. новембра текуће године за наредну годину. Укупни расходи агенције обухваћени финансијским планом не могу бити већи од трошкова потребних за успешно остваривање надлежности агенције, док непредвиђени издаци не могу бити већи од 2% планираних расхода. На финансијски план сагласност даје Влада. Финансијски план се објављује на Интернет страници РАТЕЛ-а.

Средства за рад РАТЕЛ-а обезбеђују се из прихода које РАТЕЛ оствари од накнаде за коришћење нумерације, накнаде за коришћење радио-фреквенција, накнаде за обављање делатности електронских комуникација, као и прихода које РАТЕЛ оствари пружањем услуга из своје надлежности.

Годишњи финансијски извештај РАТЕЛ-а, који доноси Управни одбор, подлеже ревизији од стране независног овлашћеног ревизора. Годишњи финансијски извештај РАТЕЛ-а са извештајем овлашћеног ревизора доставља се Влади. Финансијски извештаји објављују се у складу са законом којим се уређује област рачуноводства и ревизије, као и на Интернет страници РАТЕЛ-а. Финансијско пословање РАТЕЛ-а подлеже контроли од стране Државне ревизорске институције у складу са законом.

Средства која представљају разлику прихода и расхода утврђених годишњим финансијским извештајем РАТЕЛ-а уплаћују се на одговарајући рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и користе се преко Министарства за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва. Део разлике средства, сразмеран приходима остварених од оператора електронских комуникационих мрежа и услуга на територији аутономне покрајине, уплаћује се на рачун буџета аутономне покрајине и користе се преко органа аутономне покрајине надлежног за послове електронских комуникација унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва на територији аутономне покрајине.

Управни одбор РАТЕЛ-а, најкасније до краја другог тромесечја текуће године, подноси Народној скупштини годишњи извештај о раду РАТЕЛ-а за претходну календарску годину, а који нарочито садржи податке о стању тржишта електронских комуникација у Републици Србији, податке о испуњавању циљева и задатака утврђених годишњим планом рада РАТЕЛ-а, првенствено о остваривању Стратегије развоја електронских комуникација, донети финансијски план,

финансијске извештаје и извештаје ревизора, као и друге податке од значаја за спровођење Закона. Наведени извештај РАТЕЛ објављује на својој Интернет страници.

14. Да ли је могуће уложити жалбу на одлуке регулаторног тела? Ако јесте, опишите процедуру и њене резултате у претходне две године.

На основу члана 22. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон), РАТЕЛ, на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, одлучује решењем о правима и обавезама оператора и корисника. Решење доноси директор РАТЕЛ-а и коначно је, а против њега се може тужбом покренути управни спор. Тужба не одлаже извршење решења. На поступак одлучивања о правима и обавезама оператора и корисника примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

У протекле две године, односно до 31.12. 2009. године, Врховном суду Србије поднето је 37 тужби за покретање управног спора против одлука које је донела Агенција и једна тужба за накнаду штете пред Трговинским судом у Београду.

Одлукама надлежног суда окончано је 14 управних спорова, од тога 8 у корист РАТЕЛ-а, у 6 спорова је уважен тужбени захтев, а остали спорови су у току.

Од 1. јануара 2010. године Управни суд надлежан је да суди у управним споровима, у складу са Законом о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 116/08 и 104/09).

15. На који начин се врши додела фреквенција и бројева/кодова? Молимо вас да наведете, тамо где је могуће, учешће Европске конференције поштанских и телекомуникационих администрација (ЦЕПТ) и Међународне уније за телекомуникације (ИТУ).

Управљање радио-фреквенцијским спектром

Републичка агенција за електронске комуникације управља радио-фреквенцијским спектром и остварује сарадњу са међународним организацијама и администрацијама других земаља које врше послове управљања радио-фреквенцијским спектром.

Планом намене радио-фреквенцијских опсега („Службени гласник РС“, бр. 112/04 и 86/08) утврђује се намена радио-фреквенцијских опсега за поједине радио-комуникацијске службе и делатности, у складу са одговарајућим међународним споразумима и препорукама, интересима грађана, привреде, безбедности и одбране земље. План намене доноси Влада, на основу предлога који утврђује

Министарство, уз учешће надлежног органа аутономне покрајине, а који припрема РАТЕЛ.

Прописи који су релевантни за доношење Плана намене су национални и међународни (ITU-R Recommendation и CEPT Recommendations, Decisions, Reports), и налазе се у последњој колони Табеле намене, као и одговарајућим нотама уз Табелу намене.

Сходно члану 84. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон), планови расподеле радио-фреквенција (у даљем тексту: планови расподеле) садрже услове за расподелу радио-фреквенција из намењених радио-фреквенцијских опсега, расподелу радио-фреквенција по локацијама или областима за једну или више радио-комуникацијских служби и делатности, као и друге потребне техничке услове за коришћење радио-фреквенција. Планови расподеле утврђују се на основу плана намене и одговарајућих међународних споразума и препорука, водећи рачуна о потребама и захтевима корисника. Њих доноси Министарство на предлог РАТЕЛ-а.

На основу члана 85. Закона радио-фреквенције се користе:

- 1) на основу појединачне дозволе, која се издаје по захтеву или по спроведеном поступку јавног надметања;
- 2) по режиму општег овлашћења;
- 3) за посебне намене.

РАТЕЛ прописује начин коришћења радио станица од стране радио аматера, као и радио станица које се користе на домаћим и страним ваздухопловима, локомотивама, бродовима и другим пловилима, сагласно одговарајућим међународним споразумима и препорукама.

Управљање нумерацијом

РАТЕЛ на основу Закона, међународних прописа, међународних уговора и споразума који обавезују Републику Србију, делотворно управља бројевима и адресама као природно ограниченим добром, планира их и додељује ради обезбеђивања њихове разумне, равномерне и делотворне употребе, у складу са Планом нумерације Републике Србије. Захтев за примарну доделу адреса и бројева утврђеним Планом нумерације Републике Србије подноси се РАТЕЛ-у.

РАТЕЛ је донео Правилник о управљању Планом нумерације за телекомуникационе мреже („Службени гласник РС“, број 87/07), којим ближе уређује поступак доделе бројева и адреса, као и изглед и садржај релевантних образаца за подношење захтева.

У процесу припреме горе наведених прописа, узете су у разматрање препоруке *ITU* студијска група за нумерацију - *SG2*, одговарајуће *ITU-T* препоруке, као и одговарајуће одлуке *NaN* (Numbering and Networks) Радне групе при *CEPT*-у.

16. Молимо да наведете детаље о спровођењу и утврђивању конкурентних заштитних мера, посебно:

- **Избор оператора (CS)/ предизбор оператора (CPS), укључујући и позивање негеографских бројева;**
- **спровођење преносивости броја;**
- **Регулатива о значајној тржишној снази (ЗТС) (процедура анализе тржишта и наметање правних лекова операторима са ЗТС, укључујући контролу цена и одвајање рачуна), такође молимо да наведете податке о томе која ће тржишта бити анализирана (и укључите планирање);**
- **приступ и интерконекија, трошкова оријентација, референтне понуде за интерконекију (RIO) (укључујући и процедуру одобрења од стране регулаторног органа) и број уговора о интерконекији;**
- **референтна понуда за рашчлањени приступ локалној петљи (RUO) (потпуни рашчлањени приступ локалној петљи, дељени приступ, укључујући и приступ посредством протока бита) и број рашчлањених и дељених локалних петљи;**
- **национални роминг и приступ оператору мобилних виртуелних мрежа (MVNO) .**

- **Избор оператора (CS)/ предизбор оператора (CPS), укључујући и позивање негеографских бројева;**

У складу са чланом 70. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) обавеза обезбеђивања могућности за избор и предизбор оператора односи се на дужност оператора са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту приступа јавној телефонској мрежи, на фиксној локацији, да својим претплатницима омогући приступ услугама било ког међуповезаног оператора јавно доступних телефонских услуга, и то на следеће начине:

1. пружањем услуге избора оператора, употребом префикса за избор оператора приликом сваког појединачног позива;
2. пружањем услуге предизбора оператора, са могућношћу заобилажења услуге предизбора бирањем префикса за избор оператора приликом сваког појединачног позива.

Приликом одређивања обавезе оператору са значајном тржишном снагом може се наложити:

- 1) обавеза трошковне заснованости цена услуга међуповезивања и приступа, које су у функцији пружања услуге избора и предизбора оператора;
- 2) прилагођавање висине директних трошкова претплатника у вези са коришћењем услуге избора и предизбора оператора, тако да не буду дестимулативне за коришћење ових услуга.

Очекује се регулисање CS (carrier selection)/ CPS (carrier pre-selection) у року предвиђеном за доношење подзаконских аката за примену Закона о електронским комуникацијама.

- **спровођење преносивости броја;**

Члан 79. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) уређује услугу преносивости броја тако што оператор јавно доступних телефонских услуга (оператор давалац броја) је дужан да омогући свом претплатнику, на његов захтев, да приликом промене оператора (оператор прималац броја) задржи додељени број из плана нумерације на одређеној локацији, на коју се односи географски приступни код, односно на било којој локацији, ако приступни код није географски. Захтев за пренос броја претплатник подноси оператору примаоцу броја и овај захтев се уједно сматра захтевом за раскид уговора између претплатника и оператора даваоца броја о коришћењу услуга у вези са бројем који је предмет захтева за пренос, а уговор се сматра раскинутим тренутком искључења броја из мреже оператора даваоца броја. Претплатник је дужан да, приликом подношења захтева за пренос броја, оператору примаоцу броја достави нарочито податке о свом идентитету, броју који се преноси и изјаву којом се обавезује да оператору даваоцу броја измири све обавезе по основу уговора настале до тренутка искључења броја из мреже оператора даваоца броја, под претњом привремене или трајне суспензије пружања услуга од стране оператора примаоца броја. Оператор прималац броја плаћа накнаду за пренос броја оператору даваоцу броја. РАТЕЛ управља информационим системом за пренос броја и одржава базу података пренетих бројева, водећи рачуна о заштити података о личности, ближе прописује услове и начин преноса броја, као и висину накнаде за пренос броја из овог члана.

РАТЕЛ је усвојио Правилник о преносивости броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама („Службени гласник РС“, број 5/10) чија примена почиње у 2011. години, до када су јавни телекомуникациони оператори у обавези да обезбеде услове за пружање ове услуге.

Тренутно је у изради Правилник о преносивости броја у јавним фиксним телекомуникационим мрежама, као и Правилник о избору и предизбору оператора, чија примена је требала да почне 1. јануара 2011. године. Међутим, услед одлагања које је настало услед поништавања поступка јавне набавке централног система за управљање преносивошћу бројева, услуга преносивости бројева ће бити доступна до краја првог квартала 2011. године.

- **Регулатива о значајној тржишној снази (ЗТС) (процедура анализе тржишта и наметање правних лекова операторима са ЗТС, укључујући контролу цена и одвајање рачуна), такође молимо да наведете податке о томе која ће тржишта бити анализирана (и укључите планирање);**

РАТЕЛ спроводи анализу тржишта у циљу утврђивања постојања услова да се неки од оператора прогласи за оператора са значајном тржишном снагом, у циљу обезбеђивања делотворне конкуренције на релевантном тржишту.

Анализа се одвија у неколико фаза:

- дефинисање релевантних тржишта кроз њихову производну и географску димензију;
- испитивање супституције на страни тражње и на страни понуде и утврђивање да ли и како крајњи корисници реагују на повећање цена, чиме би се показало да ли постоји потенцијална конкуренција на посматраном тржишту;
- примена критеријума за процену појединачне и заједничке значајне тржишне снаге оператора, којима се испитује однос снага постојећих оператора на тржишту.

Члан 61. Закона утврђује критеријуме који се узимају у обзир приликом утврђивања појединачне и заједничке тржишне снаге:

1. величина оператора и његових конкурената нарочито у погледу прихода и броја корисника,
2. контрола над инфраструктуром чији се обим не може лако реплицирати,
3. технолошка предност,
4. недостатак или низак ниво преговарачке моћи купца,
5. лак или повлашћен приступ финансијским ресурсима,
6. степен диверсификације производа или услуга,
7. економија обима,
8. економија опсега,
9. степен вертикалне интеграције,
10. високи степен развоја дистрибутивне и продајне мреже,
11. недостатак потенцијалне конкуренције,
12. постојање препрека за ширење.

Критеријуми који се нарочито узимају у обзир приликом оцене заједничке доминантне позиције су:

1. zasiћеност тржишта;
2. стагнација или умерени раст потражње;
3. мала еластичност потражње;
4. хомогеност производа;
5. сличност структуре трошкова;
6. сличност тржишних удела;
7. недостатак техничких иновација тј. развијене технологије;
8. непостојање вишка капацитета;
9. високе препреке за улазак на тржиште;
10. недостатак преговарачке моћи купаца;
11. непостојање потенцијалне конкуренције;
12. постојање различитих неформалних и других веза између оператора;

13. могућност примене противмера;
14. непостојање или ограниченост простора за ценовну конкуренцију.

Поступак одређивања оператора са значајном тржишном снагом описан је у члану 62. Закона о електронским комуникацијама у којем се наводи да РАТЕЛ након спроведене анализе тржишта решењем утврђује оператора који појединачно или заједно са другим операторима на одређеном тржишту има значајну тржишну снагу. Решењем се утврђују и обавезе оператора са значајном тржишном снагом, и то следеће обавезе у складу са чланом 63. Закона о електронским комуникацијама:

1. објављивање одређених података;
 2. недискриминаторно поступање;
 3. рачуноводствено раздвајање;
 4. омогућавање приступа и коришћења елемената мреже и припадајућих средстава;
 5. контрола цена и примена трошковног рачуноводства;
 6. пружање основног скупа изнајмљених линија;
 7. обезбеђивање могућности за избор и предизбор оператора;
 8. пружање малопродајних услуга под одређених условима.
- **приступ и интерконекија, трошкова оријентација, референтне понуде за интерконекију (RIO) (укључујући и процедуру одобрења од стране регулаторног органа) и број уговора о интерконекији;**

У складу са Правилником о општим условима за интерконекију јавних телекомуникационих мрежа („Службени гласник РС“, број 53/08)), који је донет на основу Закона о телекомуникацијама („Службени гласник РС“, бр. 44/03, 36/06 и 50/09-УС) и обавезом оператора са значајним тржишним уделом да објави стандардни скуп техничких и комерцијалних услова под којима нуди услуге интерконекије другим јавним телекомуникационим операторима, Телеком Србија а.д. и SBB д.о.о. су објавили, односно учинили јавно доступним Стандардну понуду за интерконекију, и то Телеком Србија а.д. дана 26. августа 2008. године, а SBB д.о.о. дана 31. децембра 2008. године. У РАТЕЛ-у су тренутно регистрована осам уговора о интерконекији са одговарајућим анексима. РАТЕЛ је донео Правилник о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајним тржишним уделом („Службени гласник РС“, број 103/08), којим се уређују основна начела, модели и методологија обрачуна трошкова и учинака, калкулације цене коштања и продајне цене услуга оператора са ЗТС.

- **референтна понуда за рашчлањени приступ локалној петљи (RUO) (потпуни рашчлањени приступ локалној петљи, дељени приступ, укључујући и приступ посредством протока бита) и број рашчлањених и дељених локалних петљи;**

Очекује се регулисање минималног садржаја RUO (reference unbundling offer) у року предвиђеном за пуну либерализацију фиксне телефоније из Закона о електронским комуникацијама.

- **национални роинг и приступ оператору мобилних виртуелних мрежа (MVNO).**

Закон о електронским комуникацијама створио је основ за увођење MVNO и то кроз обавезу оператора са значајном тржишном снагом да омогући приступ и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава (Члан 67. Закона).

На постојећем тржишту тренутно нема виртуелних мобилних оператора.

17. Опишите ваше процедуре „права службености”.

Сходно члану 50. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) оператор има право да захтева право пролаза преко туђе непокретности или право коришћења туђе непокретности (службености), када је то неопходно ради изградње или постављања електронских комуникационих мрежа и припадајућих средстава. Оператор и власник, ималац права располагања односно коришћења непокретности, закључују уговор којим се ближе уређује начин вршења службености, као и постојање и висина накнаде за заснивање права службености.

Ако стране не постигну споразум о праву службености, установљавање права службености регулише се у складу са законом. Када се службеност заснива на непокретности у јавној својини, ако законом којим се уређује јавна својина није другачије уређено, орган јавне власти који одлучује о закључивању уговора, дужан је да услове за стицање права службености одреди на недискриминаторан начин и јавно објави, као и да одлуку о закључењу уговора донесе без одлагања, а најкасније у року од 30 дана од дана подношења захтева за закључење уговора.

Што се тиче заједничког коришћења, сходно члану 51. Закона оператор има право да захтева заједничко коришћење (укључујући и физичку колокацију) елемената мреже и припадајућих средстава другог оператора или трећег лица, као и непокретности за чије коришћење је други оператор или треће лице засновало право службености или непокретности која је прибављена у поступку експропријације, када је то неопходно ради конкурентног, економичног и ефикасног обављања делатности електронских комуникација или када нову електронску комуникациону мрежу и припадајућа средства није могуће изградити или поставити без штетних последица по животну средину, јавну безбедност, реализацију просторних планова или очување културних добара.

Оператор закључује уговор са другим оператором или трећим лицем, имаоцем права располагања, односно коришћења елемената мреже, припадајућих средстава и других непокретности, којим се ближе уређују међусобна права и обавезе у

погледу заједничког коришћења, укључујући и расподелу трошкова, узимајући у обзир претходна улагања, подстицање даљих улагања и могућност повраћаја улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

Ако уговор не буде закључен у року од 60 дана од дана подношења захтева за закључење уговора, Републичка агенција за електронске комуникације је овлашћена да, када су испуњени услови из члана 51. Закона на захтев заинтересоване стране или по службеној дужности, донесе решење којим се утврђује заједничко коришћење, укључујући и расподелу трошкова, узимајући у обзир претходна улагања, подстицање даљих улагања и могућност повраћаја улагања по разумној стопи с обзиром на повезане ризике.

Примена европског броја за хитне случајеве 112

Европски број за хитне случајеве „112“ и пратеће службе су дефинисани Законом о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, број 111/09), који је ступио на снагу 7. јула 2010. године.

Одредбом члана 80. Закона о електронским комуникацијама прописано је да оператор јавно доступних телефонских услуга има обавезу да омогући свим корисницима услугу бесплатног позива према јединственом броју за приступ службама за хитне интервенције 112, као и другим бројевима за приступ службама за хитне интервенције у Републици Србији, у складу са планом нумерације, са било ког телефонског уређаја, укључујући и јавне телефонске говорнице. Оператор је дужан да центру за опслуживање позива службама за хитне интервенције, без накнаде, прослеђује све расположиве податке о оствареним позивима према броју 112 и другим бројевима за приступ службама за хитне интервенције, а нарочито податке о идентитету позивајућег претплатника, позивајућем броју, времену и трајању позива, као и податке о локацији са које је позив упућен, у складу са техничким могућностима.

Примена овог члана Закона је могућа када се испуне технички услови које утврђује министарство надлежно за унутрашње послове.

Републичка агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) је донео Одлуку о измени Плана нумерације Републике Србије за телекомуникационе мреже („Службени гласник РС“, број 47/10) којом је дефинисан број „112“ за потребе службе за хитне интервенције и имплементиран у важећи План нумерације.

Министарство унутрашњих послова је надлежно за имплементацију и експлоатацију службе јединственог позивног броја за хитне случајеве 112. Службе надлежне за реаговање у хитним случајевима које су у саставу министарства унутрашњих послова су полиција, ватрогасно-спасилачке јединице и служба

осматрања, јављања и узбуњивања. У реализацију службе 112 биће укључено министарство здравља (хитна медицинска помоћ) а у регулаторном смислу још Министарство за телекомуникације и информационо друштво и РАТЕЛ.

Планира се да се на територији Републике Србије оформе 4 регионална и један национални оперативни центар службе 112. Регионални центри примају све позиве и друге врсте информација о догађајима из области ванредних ситуација и организују интервенцију локално организованих надлежних служби. Национални оперативни центар 112 координира рад регионалних центара, прикупља и анализира податке, прати догађаје и обавештава надлежне органе и институције о свим врстама информација из области ванредних ситуација. Национални центар обавља и послове међународне координације и информисања из области ванредних ситуација. Оперативни центри 112 су међусобно увезани и функционишу као јединствени комуникационо-информативни центар.

Оператори јавно доступних телефонских услуга дужани су да омогуће свим корисницима услугу бесплатног позива према јединственом броју за приступ службама за хитне интервенције 112, као и другим бројевима за приступ службама за хитне интервенције у Републици Србији, у складу са планом нумерације, са било ког телефонског уређаја, укључујући и јавне телефонске говорнице. Оператори су дужни да центру за опслуживање позива службама за хитне интервенције, без накнаде, прослеђује све расположиве податке о оствареним позивима према броју 112 и другим бројевима за приступ службама за хитне интервенције, а нарочито податке о идентитету позивајућег претплатника, позивајућем броју, времену и трајању позива, као и податке о локацији са које је позив упућен, у складу са техничким могућностима.

18. Опишите одредбе о сарадњи између свих релевантних органа у сектору (тј. о сарадњи између органа за заштиту конкуренције и регулаторног органа надлежног за електронске комуникације).

Правна област заштите конкуренције је регулисана на основу Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, број 51/09), којим се уређује заштита конкуренције на тржишту Републике Србије и који се примењује од 1. новембра 2009. године.

Према Закону о заштити конкуренције злоупотреба доминантног положаја на тржишту забрањена је, а злоупотребом доминантног положаја, нарочито се сматра непосредно или посредно наметање неправичних услова пословања, ограничавање производње, тржишта или технолошког развоја.

Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија) је самостална и независна организација, која врши јавна овлашћена. Комисија је, између осталог, надлежна да решава о правима и обавезама учесника на тржишту, одређује управне мере, учествује у изради прописа који се доносе у области заштите конкуренције, предлаже Влади доношење прописа за спровођење Закона.

Републичка агенција за електронске комуникације (у даљем тексту: РАТЕЛ) има посебне надлежности у области спречавања монопола и монополских понашања. У том смислу је, између осталог, и надлежност РАТЕЛ-а да, без обзира на отвореност тржишта и слободну конкуренцију, одређује тарифе за одређене прописане телекомуникационе услуге и да прати спровођење тарифне политике.

Посебна пажња у Закону о електронским комуникацијама посвећена је јавним телекомуникационим операторима са значајном тржишном снагом, односно операторима који имају доминантну улогу на телекомуникационом тржишту Републике Србије, те по овом основу могу битно утицати на односе на овом тржишту. С обзиром на могућност да њихов утицај буде негативан како у односу на друге учеснике на тржишту, тако и на кориснике услуга, РАТЕЛ има посебне регулаторне надлежности када су у питању ови оператори.

При вршењу анализе релевантних тржишта подложна претходној регулацији, и релевантних тржишта електронских комуникација, РАТЕЛ врши *ex ante* регулацију тржишта при чему сарађује са телом надлежним за заштиту конкуренције, односно од њега тражи мишљење. РАТЕЛ има право да приликом анализе тржишта утврди да одређени оператор има значајну тржишну снагу при чему може да му одреди најмање једну регулаторну обавезу.

Комисија даје мишљење надлежним органима на предлоге прописа, као и на важеће прописе који имају утицај на конкуренцију на тржишту, даје мишљења у вези са применом прописа у области заштите конкуренције као и да сарађује са државним органима, органима локалне самоуправе ради обезбеђивања услова за примену овог закона и других прописа којима се уређују питања од значаја за заштиту конкуренције (члан 21. став 1. тач. 7), 8) и 10) Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, број 51/09).

Сагласно члану 60. Закона о електронским комуникација РАТЕЛ сарађује са Комисијом за заштиту конкуренције при вршењу анализе тржишта електронских комуникација.

Комисија и РАТЕЛ планирају да у току 2011. године закључе Споразум о сарадњи којим ће се ближе уредити сарадња ове две институције.

D. Опис сектора

19. У којој фази је тренутно либерализација сектора? Молимо вас да за све сегменте тржишта (фиксну телефонију, мобилну телефонију, Интернет) наведете податке о

- а) инфраструктури, укључујући све „алтернативне” инфраструктуре;**
- б) либерализованим услугама.**

а) инфраструктури, укључујући све „алтернативне” инфраструктуре;

Предузеће за телекомуникације Телеком Србија а.д. је до краја 2009. године био једини оператор фиксне телефоније. РАТЕЛ је након спроведеног поступка јавног надметања компанији Теленор д.о.о. издао лиценцу за јавне фиксне телекомуникационе мреже и услуге за територију Републике Србије.

Такође, у јуну 2009. године, РАТЕЛ је издала Лиценце за јавну фиксну бежичну телекомуникациону мрежу (FWA) у фреквенцијском опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz и говорне услуге, пренос пакета података и истовремен пренос говора и података Предузећу за телекомуникације Телеком Србија а.д. и Орион телеком д.о.о.

РАТЕЛ је издао три Лиценце за јавне мобилне телекомуникационе мреже и услуге јавне мобилне телекомуникационе мреже у складу са GSM/GSM 1800 и UMTS/IMT-2000 стандардом, и то Предузећу за телекомуникације Телеком Србија а.д., као и предузећима Telenor d.o.o. и Vip mobile d.o.o., у периоду од јула до децембра 2006. године.

У циљу обезбеђивању либерализације тржишта телекомуникација РАТЕЛ је донео Правилник о условима за издавање одобрења за јавне телекомуникационе мреже и садржај одобрења („Службени гласник РС“, број 94/08) и Правилник о условима и поступку издавања одобрења јавном телекомуникационом оператору за повезивање домаће телекомуникационе мреже са телекомуникационом мрежом друге државе („Службени гласник РС“, број 94/08). РАТЕЛ је издао је 68 одобрења за јавне телекомуникационе мреже.

На дан 31. децембар 2009. године регистровано је 199 Интернет провајдера.

б) либерализованим услугама.

На дан 31. децембар 2009. године било је регистровано 39 VoIP оператора.

20. Наведите број оператора и врсте овлашћења. Молимо вас да наведете податке о следећим подсекторима:

а) јавна говорна телефонија (јавна комутирана телефонска мрежа (PSTN), алтернативне инфраструктуре, нпр. комунална инфраструктура);

б) јавне земаљске мобилне комуникације (аналогни и дигитални системи који не потпадају под GSM (Глобални систем за мобилне комуникације), GSM, DCS 1800 (GSM који ради на вишим фреквенцијама), UMTS (Дигитални мобилни систем треће генерације), WiMAX (Глобална интероперабилност за микроталасни приступ), пејџинг, итд);

- с) приватне земаљске мобилне телекомуникације (нпр. такси службе, превоз, службе за хитне случајеве);**
- д) сателитска комуникација;**
- е) пренос података;**
- ф) кабловска телевизија;**
- г) остали (који нису горе наведени).**

а) јавна говорна телефонија (јавна комутирана телефонска мрежа (PSTN), алтернативне инфраструктуре, нпр. комунална инфраструктура);

Имаоци Лиценце за јавне фиксне телекомуникационе мреже су Предузеће за телекомуникације "Телеком Србија" а.д. и Теленор д.о.о.

Имаоци Лиценце за јавну фиксну бежичну телекомуникациону мрежу (FWA) у фреквенцијском опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz и говорне услуге, пренос пакета података и истовремен пренос говора и података су Предузеће за телекомуникације "Телеком Србија" а.д. и "Орион телеком" д.о.о.

б) јавне земаљске мобилне комуникације (аналогни и дигитални системи који не потпадају под GSM (Глобални систем за мобилне комуникације), GSM, DCS 1800 (GSM који ради на вишим фреквенцијама), UMTS (Дигитални мобилни систем треће генерације), WiMAX (Глобална интероперабилност за микроталасни приступ), пејџинг, итд);

Имаоци Лиценце за јавне мобилне телекомуникационе мреже и услуге јавне мобилне телекомуникационе мреже у складу са GSM/GSM 1800 и UMTS/IMT-2000 стандардом су Предузеће за телекомуникације "Телеком Србија" а.д., Теленор д.о.о. и Vip mobile д.о.о. Лиценце су издате за територију Републике Србије, током 2006. године, на период од 10 година, а после тог периода важност лиценце се може продужити на период од наредних 10 година.

с) приватне земаљске мобилне телекомуникације (нпр. такси службе, превоз, службе за хитне случајеве);

Право на коришћење радио-фреквенција за приватне мобилне телекомуникације стиче се на основу појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција, коју издаје РАТЕЛ решењем, а на основу захтева корисника. Корисници ових опсега су: комуналне службе, хитна помоћ, ватрогасци, такси, службе за обезбеђење, транспорт, производња и дистрибуција воде, струје, гаса, рудници, итд. Издато је 28 178 дозвола за 598 корисника закључно са даном 30.11.2010. године.

d) сателитска комуникација;

Право на коришћење радио-фреквенција за сателитске комуникације стиче се на основу појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција, коју РАТЕЛ издаје решењем, а на основу захтева корисника. У фиксној и мобилној сателитској служби издата је 101 дозвола за 17 корисника закључно са даном 30.11.2010. године.

е) пренос података;

РАТЕЛ је издао преко 200 одобрења за пружање Интернет услуга и одобрења за пружање услуга преноса података.

ф) кабловска телевизија;

На дан 31. децембра 2009. године регистровано је 75 оператора за пружање услуге дистрибуције радијских и телевизијских програма преко кабловске дистрибутивне мреже и IPTV и 3 оператора за пружање услуге дистрибуције радијских и телевизијских програма преко сателита (DTH).

г) остали (који нису горе наведени).

Закључно са даном 30.11.2010. године издато је:

- 333 дозвола за бродске радио-станице за 166 корисника;
- 249 дозвола за радио-станице на авиону за 64 корисника;
- 848 дозвола за коришћење радио-аматерских фреквенција од стране радио-аматера.

За емитовање и дистрибуцију радио и телевизијских сигнала који су намењени за директан јавни пријем, у отвореном простору, од стране неодређеног броја корисника издате су дозволе за радио-станице за емитере којима су у складу са одлукама Републичке радио-дифузне агенције издате дозволе за емитовање на националном, регионалном и локалном нивоу, као и емитере који право емитовања стичу непосредно по Закону о радио-дифузији (јавни сервис). Издато је 902 дозволе за радио-дифузне станице за 407 корисника.

Осим тога, РАТЕЛ је у току 2009. године., издао 3693 техничких дозвола сертификата.

21. Наведите произвођаче и производне активности везане за мрежну опрему и терминале у вашој земљи.

Домаћа индустрија телекомуникационе мрежне и терминалне опреме је у Републици Србији слабо заступљена. Произвођачи који су присутни на тржишту Републике Србије имају скромне асортимане, а њихова опрема често по цени и/или квалитету не може да буде конкурентна одговарајућој опреми страних произвођача.

Најзначајнији произвођачи телекомуникационе опреме у Републици Србији су ИМТЕЛ, ИРИТЕЛ и Пупин Телеком.

У циљу унапређења постојећег стања домаће производње телекомуникационе опреме, Влада је у децембру 2009. године донела Стратегију повећања учешћа домаће индустрије у развоју телекомуникација у Републици Србији. Ова стратегија обухвата анализу постојећег стања индустрије телекомуникационе опреме у Републици Србији и предвиђа низ активности које ће се спроводити периодично.

Као прва активност предвиђено је оснивање посебне комисије која ће имати задатак да врши праћење стања у индустрији телекомуникационе опреме у Републици Србији и која ће на сваких шест месеци подносити извештај о истом. Поменути извештаји треба да обухвате анализу текућег стања у овој области, промене настале у односу на претходни извештај, као и низ мера које би се спроводиле у наредном периоду и које би омогућиле даљи развој ове области.

Поред тога, Министарство за телекомуникације и информационо друштво ће организовати трибине и округле столове на којима ће се окупљати сви учесници на тржишту телекомуникационе опреме у Републици Србији, произвођачи, телекомуникациони оператори и регулатори, са адекватно одабраним темама.

22. Који је (су) главни јавни телекомуникациони оператор(и)? Молимо вас да наведете следеће:

а) власништво и контролу над операторима;

б) врсту овлашћења;

с) повезана правна лица;

д) приход/нето доходак;

е) број запослених;

ф) број главних линија;

г) број претплатника главних оператора (у случају мобилне телефоније, направите разлику између припејд и постпејд корисника).

а) власништво и контролу над операторима;

подаци на дан 30.11.2010. године

Оператори	Власничка структура
Телеком Србија а.д.	-Hellenic telecommunications organisation а.е. , Грчка, 20% -Република Србија – Влада Републике Србије 80%
Telenor d.o.o.	Telenor A/S, Данска, 100%
VIP Mobile d.o.o.	Mobilkom see Beteiligungsverwaltung GMBH, Аустрија, 100%

SBB d.o.o.	Adria cable B.V., Холандија, 100%
-------------------	-----------------------------------

б) врсту овлашћења;

подаци на дан 30.11.2010. године

Оператори	Врста дозволе
Телеком Србија а.д.	Лиценца за фиксну телефонију
	Лиценца за мобилну телефонију
	Лиценца за CDMA (фиксни бежични приступ у фреквенцијском опсегу 411,875-418,125/421,875-428,125 MHz)
	Одобрење за дистрибуцију РТВ програма
	Одобрење за пружање услуге Интернета
Telenor d.o.o.	Лиценца за фиксну телефонију
	Лиценца за мобилну телефонију
VIP Mobile d.o.o.	Лиценца за мобилну телефонију
SBB d.o.o.	Одобрење за дистрибуцију РТВ програма
	Одобрење за пружање услуге Интернета
	Одобрење за пружање услуге преноса података
	Одобрење за пружање услуге преноса говора коришћењем Интернета – VoIP

с) повезана правна лица;

подаци на дан 31.12.2009. године:

Повезана правна лица оператора Телеком Србија а.д су:

- Telus a.d. Београд, Србија (100%)
- Mtel d.o.o. Подгорица, Црна Гора (51%)
- Telekomunikacije Republike Srpske a.d. Бања Лука, Република Српска (65%)
- FiberNet d.o.o. Подгорица, Црна Гора (100%)

Повезана правна лица оператора SBB d.o.o. су:

- Total TV Ljubljana, Љубљана, Словенија
- Total TV Montenegro, Подгорица, Црна Гора
- Total TV ВИН, Источно Сарајево, Босна и Херцеговина
- Adria DTH B.V., Амстердам, Холандија

д) приход/нето доходак;

подаци на дан 31.12.2009. године

Оператори	Приходи/ нето добитак
Телеком Србија а.д.	86.037,5 милиона РСД (ЕУР 905.657,9) / 15.548,7 милиона РСД (ЕУР 163.670,5)
Telenor d.o.o.	31.545,5 милиона РСД (ЕУР 332.057,8) 2.663,3 милиона РСД (ЕУР 28.034,8)
VIP Mobile d.o.o.	8.035,7 милиона РСД (ЕУР 84.586,3)/ 11.881,9 милиона РСД (губитак) (ЕУР 125.072,6)
SBB d.o.o.	6.879,9 милиона РСД (ЕУР 72420,0)/ 1.730,5 милиона РСД (губитак) (ЕУР 18.215,7)

е) број запослених;

подаци на дан 31.12.2009. године

Оператори	Број запослених
Телеком Србија а.д.	9.594
Telenor d.o.o.	1.225
VIP Mobile d.o.o.	321
SBB d.o.o.	731

ф) број главних линија;

Предузеће „Телеком Србија“ а.д. је у 2009. години пријавило 3.105.728 главних линија у функцији.

г) број претплатника главних оператора (у случају мобилне телефоније, направите разлику између припејд и постпејд корисника).

Број претплатника водећих оператора на дан 31.12.2009. години

Оператор	Фиксна	Мобилна		Интернет	КДС
		Pre-paid	Post-paid		
Телеком Србија а.д.	2.948.402	4.569.373	1.346.245	247.302	23.369
Telenor d.o.o.	-	1.925.691	917.103	-	-
VIP Mobile d.o.o.	-	1.153.927		-	-
SBB	-	-	-	127.943	561.691

23. Који облици стратешких удруживања у области телекомуникација постоје у вашој земљи? Молимо вас да наведете податке о партнерима, акционарима, областима активности и одобрењима од стране органа за заштиту конкуренције.

Vip mobile d.o.o. – Vodafone, потписан је Уговор о ексклузивном стратешком партнерству.

Савет страних инвеститора у Републици Србији основао је Комитет за телекомуникације у јануару 2009. године са главним циљем да унапреди дијалог између представника компанија чланица савеза, а у вези са регулаторним питањима као и да предложи начине за унапређење регулаторног оквира на пољу телекомуникација.

Тренутни циљеви Телекомуникационог комитета су:

- Праћење имплементације Акционог плана за имплементацију Стратегије за развој телекомуникација у Републици Србији,
- Поједностављење процедуре за постављање базних станица,
- Јачање односа са Републичком агенцијом за електронске комуникације и Министарством за телекомуникације и информационо друштво.

Поред Савета страних инвеститора који окупља телекомуникационе оператере у Републици Србији постоји и Пословно удружење кабловских дистрибутера Србије које је основано је 18. јула 2001. године. Оснивању је присуствовало 19 фирми које се баве изградњом и одржавањем кабловских система, а у току рада Удружење приступило је још 6 чланица. Удружење је формирано као струковна организација која окупља фирме које се баве изградњом и одржавањем кабловских система. Удружење Интернет сервис провајдера Србије (www.uisp.rs) је основано 15. јануара 2010. године.

24. Коју врсту система обрачуна трошкова користи(/-е) главни јавни мрежни оператор(и) и/или оператори са значајном тржишном снагом? Да ли су обавезни да користе системе обрачуна трошкова у оправдавању својих цена? На који начин се регулишу малопродајне цене? На који начин се регулишу великопродајне цене (нпр., за интерконекцију)?

Чланом 68. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) се прописују механизми за накнаду трошкова и контролу цена оператора у оквиру обавезе контроле цена и примене трошковног рачуноводства.

Начела, модели и основна методологија обрачуна трошкова и учинака са калкулацијом продајне цене услуга уређени су Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране телекомуникационих оператора са значајним тржишним уделом, („Службени гласник РС“, број 103/08). У складу са Правилником, обавезу коришћења трошковног рачуноводства у формирању цена телекомуникационог услуга имају оператори са значајном тржишном снагом. Правилник се примењује од 2008. године, донет је у складу са Законом о телекомуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/03, 36/06 и 50/09-УС) и у наредном периоду се очекује његово усклађивање са важећим Законом.

Према Правилнику, оператори на које се примењује регулаторна мера специјалног тарифног режима су у обавези да контролисане цене телекомуникационих услуга формирају доследном применом трошковног модела, и то по методу „трошкови плус“ - јединични трошкови услуга увећани за одговарајући принос на капитал ангажован у производњи и продаји услуга. Обрачун се врши уз примену модела историјских трошкова (*Historical Cost Accounting - HCA*) по методу „Top-Down“, заснованом на функционалном принципу расподеле укупних трошкова (*Fully Distributed Cost – FDC*), односно на раздвајању трошкова по активностима (*Activity Based Costing - ABC*).

Малопродајне цене телекомуникационих услуга формирају се слободно, осим за услуге које пружају оператори са значајним тржишним уделом на које се примењује горе описани специјални тарифни режим.

Велепродајне цене формирају се слободно у условима ненарушене конкуренције на тржишту.

25. Молимо вас да наведете податке о броју корисника Интернета на основу различитих технологија (приступа). Молимо вас да наведете податке о начину на који се одређују цене за коришћење Интернета.

Технологија	2005	2006	2007	2008	2009
Dial – up	708.226	882.611	685.397	397.202	252.195
ADSL	9.530	26.126	132.359	267.876	351.252
Кабловски модем	23.956	54.598	87.731	138.850	187.923
Бежични приступ	1.049	21.968	36.059	47.753	45.864
Мобилни (3G) широкопојасни приступ	/	/	/	25.489	100.628
Укупан број претплатника 3G мреже	/	9.687	257.379	738.401	762.307
Друго (ISDN, директан приступ, Ethernet LAN...)	13.914	10.210	2.276	1.135	5.547

Извор: Републичка агенција за електронске комуникације (РАТЕЛ)

Будући да на тржишту Интернета још увек није идентификован оператор са значајном тржишном снагом, цене ове услуге се формирају слободно.

26. Опишите стање у области инфраструктурног приступа кабловима и каналима, као и тренутни степен заједничког коришћења инфраструктурних објеката.

Одредбом члана 51. став 2. Закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон). прописано је да оператор закључује уговор са другим оператором или трећим лицем, имаоцем права располагања, односно коришћења елемената мреже припадајућих средстава или других непокретности, којим се ближе уређују међусобна права и обавезе у погледу заједничког коришћења, укључујући и расподелу трошкова, узимајући у обзир и претходна улагања, подстицање даљих улагања и могућност повраћаја улагања по разумној стопи с обзиром на повезане

ризике У случају да уговор није закључен у року од 60 дана од дана подношења захтева за закључење уговора, РАТЕЛ је овлашћен да, уколико су испуњени Законом прописани услови, донесе решење којим утврђује заједничко коришћење.

Сагласно члану 53. Закона оператор са ЗТС дужан је да понуди другим операторима међуповезивање и приступ у складу са одредбама овог закона и решењем РАТЕЛ-а којим је одређен за оператора са ЗТС.

РАТЕЛ води ажурну базу података о врсти, расположивости и географској локацији капацитета који могу бити предмет захтева за заједничко коришћење или приступ.

РАТЕЛ је 2006. године донео Принцип о условима заједничког коришћења кабловске канализације. Такође, у циљу ефикасног коришћења телекомуникационе инфраструктуре, усвојен је Акциони план за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре за потребе јавних телекомуникационих оператора и државних органа.

Такође, РАТЕЛ је 2010. године донео одлуку којом је уредио међусобне односе између оператора Предузећа за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. и Теленор д.о.о. Након протеча законом утврђеног рока у коме оператори Телеком Србија“ а.д. и Теленор д.о.о. нису успели да договоре услове за интерконекију својих мрежа, односно услове за приступ телекомуникационој инфраструктури „Телеком Србија“ а.д., РАТЕЛ је донео одлуку којом је утврдио елементе којима се, између осталог, уређује и колокација, коришћење транспортних капацитета и закуп телекомуникационе канализације.

Средином 2010. године формирана је прва комерцијална тачка размене домаћег интернет саобраћаја Serbian Open Exchange (www.sox.rs).

II. УСЛУГЕ ИНФОРМАЦИОНОГ ДРУШТВА

A. Политика

27. Молимо вас да опишете институционални оквир сектора, с освртом на релевантна владина тела, улогу парламента и других потенцијалних организација и институција. Такође опишите политику развоја информационог друштва у вашој земљи. Уколико постоји стратешки документ, молимо вас да приложите копију на једном од језика ЕУ. Да ли постоји нека национална политичка иницијатива слична иницијативама еЕвропа или i2010?

Утврђивање политике и стратегије изградње информационог друштва је у надлежности Министарства за телекомуникације и информационо друштво у складу са чланом 18. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 65/08).

Надлежности у области примене информационо-комуникационих технологија у јавној администрацији имају и Републички завод за информатику и Интернет као посебна организације у складу са чланом 37. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 65/08), Управа за заједничке послове републичких органа у складу са Одлуком о Управи за заједничке послове републичких органа („Службени гласник РС”, број 67/91, 79/02 и 13/04), као и Министарство за државну управу и локалну самоуправу које је надлежно за систем државне управе, у складу са чланом 12. Закона о министарствима.

Поред поменутих органа и други државни органи и организације надлежни су за развој и имплементацију информационих система за послове из свог делокруга (информациони систем Министарства унутрашњих послова, Пореске управе, Управе царина, Геодетски информациони систем и др.), односно за примену информационо-комуникационих технологија у области за коју су надлежни (Министарство здравља за систем здравствене заштите, Министарство образовања за школски систем, Министарство правде за судове и тужилаштва и др.). У том циљу већи број државних органа има посебне организационе јединице за обављање ових послова (сектори, одељења, одсеци, групе).

Област информационог друштва у Републици Србији уређена је:

1. Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. („Службени гласник РС”, број 51/10) од 27. јула 2010. године;
2. *eSEE Agenda+* за развој информационог друштва у ЈИЕ у периоду 2007-2012. година, коју је Република Србија потписала у октобру 2007. године;
3. Акционим планом за спровођење приоритета „*eSEE Agenda+* за развој информационог друштва у ЈИЕ у периоду 2007-2012. године“ („Службени гласник РС”, број 29/09) од 28. априла 2009. године;
4. Стратегијом развоја електронске управе за период од 2009. до 2013. године заједно са Акционим планом („Службени гласник РС”, бр. 83/09) од 12. октобра 2009. године;
5. Законом о електронском потпису („Службени гласник РС”, бр. 135/04) од 21. децембра 2004. године;
6. Законом о електронском документу („Службени гласник РС”, број 51/09) од 14. јула 2009. године;
7. Законом о заштити података о личности („Службени гласник РС”, број 97/08 и 104/09) од 27. октобра 2008. године;
8. Законом о електронској трговини („Службени гласник РС”, број 41/09) од 2. јуна 2009. године.
9. Законом о потврђивању Конвенције о високотехнолошком криминалу и Законом о потврђивању Додатног протокола уз Конвенцију о високотехнолошком криминалу који се односи на инкриминацију дела

расистичке и ксенофобичне природе извршених преко рачунарских система („Службени гласник РС”, број 19/09) од 18. марта 2009. године;

Подзаконски акти којима је уређена област информационог друштва су:

1. Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата („Службени гласник РС”, број 26/08) од 14. марта 2008. године;
2. Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа („Службени гласник РС”, бр. 26/08 и 13/10) од 14. марта 2008. године;
3. Правилник о Регистру сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 26/08) од 14. марта 2008. године;
4. Правилник о вођењу евиденције сертификационих тела („Службени гласник РС”, број 48/05, 82/05 и 116/05) од 7. јуна 2005. године;
5. Правилник о издавању временског жига („Службени гласник РС”, број 112/09) од 30. децембра 2009. године.

Закон о компјутерском криминалу није донет, али је ова област санкционисана посебним поглављем Кривичног законика („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 и 107/05). Такође, 2005. године донет је Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала („Службени гласник РС”, бр. 61/05 и 104/09) од 17. маја 2005. године којим су успостављена посебна одељења тужилаштва са надлежношћу на целокупној територији Републике Србије, посебна јединица полиције и посебна судска већа за поступање у случајевима високотехнолошког криминала.

28. Који орган је задужен за политике информационог друштва, укључујући њихово спровођење? На који начин се у овом сектору врши и обезбеђује координација активности, догађаја и политика?

Тело задужено за политику информационог друштва укључујући његову имплементацију је Министарство за телекомуникације и информационо друштво, у оквиру ког је једна од основних унутрашњих јединица Сектор за информационо друштво. Сектор за информационо друштво, између осталог, обавља послови који се односе на: стратегију развоја информационог друштва; припремање предлога за утврђивање и вођење политике Владе у области изградње информационог друштва; предузимање мера за промовисање и подстицање истраживања и развоја информационо-комуникационих технологија (ИКТ); развој и унапређење академске рачунарске мреже АМРЕС; сарадња са другим органима државне управе ради реализације пројеката е-управе; надзор над применом Закона о електронском потпису и прописа донетих на основу њега; усаглашавање са међународним стандардима и препорукама у области информационог друштва; као и друге послове из делокруга Сектора.

Координација ових активности одвија се између Министарства за телекомуникације и информационо друштво и Републичког завода за информатику и интернет који обавља стручне и послове државне управе и који се односе на: унапређење, развој и функционисање информационог система државних органа, локалне самоуправе и јавних служби; примену и коришћење Интернета у раду државних органа, локалне самоуправе и јавних служби; заштиту података; развој и примену стандарда у увођењу информационих технологија у државним органима.

Управа за заједничке послове републичких органа између осталог, надлежна је за послове аутоматске обраде података који обухватају: израду и увођење пројеката за аутоматизацију административних и других оперативних послова који се обављају у Управи и републичким органима; пројектовање и организовање документационих и других база података за потребе рада републичких органа; друге информатичке послове везане за обезбеђење функционисања и развој информационог система.

Поред наведених институција Министарство за телекомуникације и информационо друштво има непосредну сарадњу са Републичком агенцијом за електронске комуникације кроз коју се нормативно-правна активност одвија ефикасно, чиме су стварају услови за либерализацију тржишта електронских комуникација.

29. Колики је буџет издвојен за ову политику, какав је административни капацитет и који су механизми спровођења?

На основу Закона о буџету Републике Србије за 2010. годину од 21. децембра 2009. године („Службени гласник РС“, број 107/09) Министарству за телекомуникације и информационо друштво је распоређено из прихода буџета 391.535.000 динара (ЕУР 4.121.421,00) а свеукупно 681.535.000,00 динара (ЕУР 7.174.052,6) .

Одлуком о распореду и коришћењу средстава за реализацију пројеката Националног инвестиционог плана, Министарству за телекомуникације и информационо друштво је распоређено 209.070.629,00 динара (ЕУР 2.200.743,4). Из ових средстава финансираће се инфраструктурни пројекти у области информационог друштва. Крајњи корисник ових пројеката је државна управа.

У складу са важећом систематизацијом у Сектору за информационо друштво је предвиђено осам радних места, од чега је шест попуњено, а у Републичком заводу за информатику и интернет систематизацијом је предвиђено 11 радних места, од чега је тренутно попуњено 10 радних места.

В. Основни подаци о приступу Интернету

30. Молимо вас да наведете проценат приступа Интернету за:

- а) школе, како основног тако и средњег образовања;**
- б) домаћинства;**
- в) предузећа, по величини (МСП, средња, велика) и по сектору, ако је могуће.**

а) школе, како основног тако и средњег образовања;

Подаци о брзини Интернета у основним и средњим школама нису доступни.

Закључком Владе 05 Број: 401-4812/2010-2 од 08. јула 2010. године, усвојен је Програм распореда и коришћења средстава за информатичко опремање основних школа - „Дигитална школа“. Програмом је предвиђено опремање дигиталних кабинета у основним школама, што укључује набавку рачунара, софтвера и потребне опреме. Дигитални кабинет укључује од 5 до 30 места за рад ученика на рачунарима и једно место за рад наставника на рачунару, одговарајући софтвер и повезаност рачунара у кабинету. Опремање школских објеката основних школа ће се вршити у току школске 2010/11. године, а Програм ће користити установе које делатност васпитања и образовања обављају у основном образовању и васпитању-основне школе чији су оснивачи Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе.

У шифрарнику Министарства просвете наводисе да у републици Србији има 1247 основних школа. Од тог броја 1190 основних школа се пријавило за учешће у програму Дигитална школа, од чега је 908 основних школа написало у пријавама да имају интернет.

Министарство за телекомуникације и информационо друштво не поседује информације које се односе на средње школе.

б) домаћинства;

39% домаћинстава поседује Интернет прикључак, од чега 27,6% има широкопојасну Интернет конекцију.

Извор: истраживање Републичког завода за статистику “Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2010“.

с) предузећа, по величини (МСП, средња, велика) и по сектору, ако је могуће.

96,8% предузећа у Србији има приступ Интернету, према делатности:

- Банке и осигуравајућа друштва (100%)
- Кинематографске и видео активности, радио и ТВ активности (100%)
- Саобраћај, складиштење и везе (98,6%)
- Прерађивачка индустрија (98,1%)
- Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности (97,7%)
- Трговина на велико и мало (95,7%)

- Грађевинарство (94,2%)
- Хотели, кампови и други смештај за краћи боравак (88,5%).

Извор: истраживање Републичког завода за статистику “Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2010“.

С. Истраживање

31. Каква је посебна јавна политика за унапређење и подршку истраживања из области технологија информационог друштва (IST)? Уколико постоји стратешки документ, молимо вас да приложите копију на једном од језика ЕУ.

У Републици Србији област ИКТ-а је регулисана следећим стратешким документима:

1. Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године, која дефинише приоритетне области:
 - електронске комуникације
 - Е-управа, е-здравство и е-правосуђе
 - ИКТ у образовању, науци и култури
 - Електронска трговина (е-трговина)
 - Пословни сектор ИКТ
 - информациона безбедност.
2. Стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије у периоду од 2010. до 2015. године од 12. марта 2010. године („Службени гласник РС“, број 13/10), у којој су у области информационо-комуникационих технологија дефинисани следећи приоритети:
 - електронске комуникационе мреже и сервиси;
 - уграђени електронски системи;
 - управљање и контрола комплексних дистрибуираних система;
 - интелигентни системи и
 - безбедност и поузданост мрежа, система и података.

32. Који су главни универзитети, истраживачки институти или центри активни у истраживању технологија информационог друштва? У којим областима?

Факултети који се баве информационим технологијама су:

1. Универзитет у Београду: Факултет организационих наука, Електротехнички факултет, Математички факултет сви у Београду и Технички факултет у Бору;
2. Универзитет у Новом Саду: Технички факултет, Природно математички факултет;

3. Универзитет у Нишу: Електронски факултет, Природно математички факултет;
4. Универзитет Сингидунум: Факултет за информатику и рачунарство;
5. Универзитет у Крагујевцу: Природно математички факултет у Крагујевцу и Технички факултет у Чачку;
6. Факултет информационах технологија (ФИТ) у Београду.

На седници Владе Републике Србије одржаној 22. априла 2010. године донета је одлука о оснивању информационо-комуникационе установе „Академска мрежа Републике Србије” АМРЕС, у циљу стварања материјалних и других услова за остваривање права ученика и студената на образовање и информисање.

АМРЕС је основан ради изградње, развоја и управљања образовном мрежом Републике Србије, која је информатичка и интернет инфраструктура, односно рачунарска мрежа којом се обезбеђује образовним и научноистраживачким организацијама и другим корисницима у Републици Србији приступ и коришћење Интернета и информатичких сервиса у земљи, као и везе са националним и интернационалним мрежама тог типа.

D. Јавни сектор

33. Које јавне услуге доступне на Интернету се тренутно нуде грађанима и предузећима?

Републички завод за информатику и интернет спровео је у јануару и фебруару 2010. године годишњу анализу стања електронских услуга у Републици Србији под називом „Стање развоја еУправе у Републици Србији за 2009. годину“.

Следи анализа скупа од 20 основних услуга, која је рађена у складу са методологијом развијеном од стране стране Европске Комисије и Капгемини („*European Commission eGov Benchmark 2009 – 8th eGovernment benchmark measurment*“, *Capgemini, Rand Europe, IDC, Sogeti and DTi for European Commission, Directorate General for Information Society and Media, November 2009*), према којој су нивои софистицираности електронских услуга: Ниво 1– Информација, Ниво 2 – Једносмерна интеракција: информације и *download* образаца, Ниво 3 – Двосмерна интеракција: *online* подношење образаца, Ниво 4 – Трансакција: потпуна обрада предмета, уз *online* плаћање услуге и Ниво 5 – Персонализација: таргетизација и аутоматизација, персонализовано пружање услуга.

Сервиси за правна лица/привредне субјекте – (G2B) *Government-to-Business*

1. Плаћање пореза: регистрација, плаћање и анализа

Ниво софистицираности: **3 (max 5)**
Одговорни: **Пореска управа, Министарство**

финансија –
www.poreskauprava.gov.rs

2. Животна средина и грађевинске дозволе

Ниво софистицираности: 1 (max 5)
Одговорни: Министарство животне средине и просторног планирања –
www.ekoplan.gov.rs,
Органи ЈЛС (јединица локалних самоуправа)

3. Електронски катастар и власничке књиге

Ниво софистицираности: 2 (max 4)
Одговорни: Републички геодетски завод –
www.rgz.gov.rs

4. Здравствено осигурање и пензија: плаћање и прегледи

Ниво софистицираности: 2 (max 4)
Одговорни: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање – www.pio.rs
Републички завод за здравствено осигурање – www.rzzo.rs

5. Регистрација предузећа

Ниво софистицираности: 3 (max 4)
Одговорни: Агенција за привредне регистре –
www.apr.gov.rs

6. Регистрација прихода компаније

Ниво софистицираности: 3 (max 4)
Одговорни: Пореска управа –
www.poreskauprava.gov.rs

7. ПДВ

Ниво софистицираности: 2 (max 4)
Одговорни: Пореска управа –
www.poreskauprava.gov.rs

8. Царинске декларације

Ниво софистицираности: 4 (max 4)
Одговорни: Управа царина – www.upravacarina.rs

9. Јединствени “прозор” за једнократно завођење свих информација везаних за спољно-трговинске трансакције

Ниво софистицираности: 1 (max 4)
Одговорни: N/A

10. Јавне набавке

Ниво софистицираности: 3 (max 4)
Одговорни: Управа за јавне набавке – <http://portal.ujn.gov.rs>

11. Регистар хипотека правних лица

Ниво софистицираности: 4 (max 5)
Одговорни: Републички геодетски завод – www.rgz.gov.rs

12. Подношење статистичких података државном статистичком систему

Ниво софистицираности: 2 (max 5)
Одговорни: Републички завод за статистику – <http://webrzs.stat.gov.rs/axd/index.php>

Сервиси за грађане – (G2C) *Government-to-Citizen*

13. Тражење запослења

Ниво софистицираности: 4 (max 4)
Одговорни: Национална служба за запошљавање – www.nsz.gov.rs

14. Накнаде социјалне заштите: за незапослене, дечији додатак, накнаде за социјалну заштиту, студентски кредити и стипендије

Ниво софистицираности: 2 (max 4)
Одговорни: Национална служба за запошљавање – www.nsz.gov.rs
Републички завод за здравствено осигурање – www.rzso.rs
Министарство просвете –

15. Лична документа: лична карта, пасош или возачка дозвола

Ниво софистицираности: 1 (max 5)
Одговорни: Министарство унутрашњих послова –
www.mup.gov.rs

16. Регистрација возила: нових, половних или увезених

Ниво софистицираности: 1 (max 4)
Одговорни: Министарство унутрашњих послова –
www.mup.gov.rs

17. Јавне библиотеке: прегледање каталога и наручивање

Ниво софистицираности: 4 (max 5)
Одговорни: Народна библиотека Србије –
www.nb.rs

18. Изводи из матичних књига: рођених, умрлих и венчаних

Ниво софистицираности: 1 (max 4)
Одговорни: Органи ЈЛС

19. Уписи на високо образовање

Ниво софистицираности: 1 (max 4)
Одговорни: Министарство просвете –
www.mp.gov.rs

20. Пријава боравка у случају промене адресе

Ниво софистицираности: 1 (max 4)
Одговорни: Министарство унутрашњих послова –
www.mup.gov.rs

Поред наведеног скупа од 20 основних услуга, преко националног Портала еУправа (www.euprava.gov.rs), централизованог места за електронске услуге државне администрације који је објављен у јуну 2010. године, тренутно је грађанима и фирмама доступно 78 услуга, од чега је, према нивоу софистицираности:

- Ниво 1 – 27 услуга
- Ниво 2 – 3 услуге
- Ниво 3-4 – 48 услуга

Међу развијенијим електронским услугама (услуге нивоа 3-4) налазе се услуге које се односе на евиденцију незапослених лица (изводи и уверења), мирно решавање индивидуалних и колективних радних спорова, сертификавање приватних поштанских оператера, подношење кривичних пријава за кривична дела са коруптивним елементом, издавање уверења о држављанству, пријаве различитим инспекцијама (грађевинској, комуналној, инспекцији за заштиту животне средине и саобраћајној инспекцији), издавање различитих уверења и потврда потребних правним лицима за учешће на тендерима и др.

34. Која је стопа захвата/коришћења ових услуга?

Домаћинства и појединци

(Извор: "Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2010", Републички завод за статистику)

- Сервисе еУправе користи више од 325.000 појединаца. Број корисника сервиса се повећао за 40.000, у поређењу са претходном годином;
- Истраживање Републичког завода за статистику показује да међу Интернет популацијом 13,2 % испитаника користи Интернет услуге уместо да остварује личне контакте, да посећује јавне установе или органе администрације док је 48,3 % испитаника заинтересовано за ту могућност, али је тренутно не користи. Чак 38,5 % испитаника није заинтересовано да користи ту могућност;
- Од испитаника који користе електронске сервисе јавне управе, 70,3% је у последња 3 месеца користило Интернет за добијање информација са веб сајта јавних институција, 57,1 % за преузимање званичних формулара и 38,6 % за слање попуњених образаца.

Предузећа

(Извор: „Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2010“, Републички завод за статистику)

- Од укупног броја предузећа која имају Интернет прикључак, 70,6% предузећа користи електронске сервисе јавне управе, што је повећање од 1,5% у односу на прошлу годину.
- 97,2% предузећа користи електронске услуге јавне управе за прибављање информација, 79,8% за прибављање образаца и 64,2% за враћање попуњених образаца.

35. Какво је институционално устројство и који су регулаторни инструменти и процедуре за сигурност података и заштиту приватности у овом сектору?

Заштита података о личности уређена је Законом о заштити података о личности („Службени Гласник РС“, бр. 98/08 и 104/09, даље: ЗЗПЛ) који се примењује од 1. јануара 2009. године. Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Републике Србије (даље: Повереник) врши надзор над применом ЗЗПЛ и другостепени је орган у поступку одлучивања о праву на заштиту података о личности.

Поред тога, Повереник води Централни регистар, надзире и дозвољава изношење података из земље, прати примену мера за заштиту података и предлаже побољшање тих мера, сарађује са органима надлежним за надзор над заштитом података у другим земљама и друго (члан 44. ЗЗПЛ). Члан 47. ЗЗПЛ предвиђа обавезу руковалаца и обрађивача да предузму техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима у циљу заштите од губитка, уништења, недопуштеног приступа, промене, објављивања и сваке друге злоупотребе, као и обавезу чувања тајности података лица која су запослена на обради.

Повереник врши надзор над спровођењем и извршавањем ЗЗПЛ, на основу сазнања до којих је дошао по службеној дужности, од стране подносиоца жалбе или трећег лица. Овлашћења Повереника у надзору су да: упозори руковооца на неправилности у обради, нареди да се неправилности отклоне у одређеном року, привремено забрани обраду која се обавља супротно одредбама ЗЗПЛ и нареди брисање података прикупљених без правног основа. Такође, Повереник је дужан да поднесе прекршајну пријаву због повреда одредаба ЗЗПЛ.

Повереник као другостепени орган решава по жалби (члан 39. ЗЗПЛ) у поступку заштите права поводом обраде података, односно права на обавештење о обради, права на увид или копију података, као и права поводом извршеног увида (исправка, допуна, ажурирање, брисање података, као и прекид и привремена обустава обраде). Решење Повереника по жалби је обавезујуће, коначно и извршно, а Влада Србије у случају потребе обезбеђује извршење решења Повереника и може ближе да одреди начин извршења решења (члан 41. ЗЗПЛ).

36. Молимо наведите податке о важећим правилима (односно о њиховом постојању) која се тичу задржавања података, незатражених комуникација (*spam*), издавања рачуна са листингом, свеобухватних именика о регистрованим корисницима.

Законом о заштити података о личности нису регулисана питања задржавања података (*data retention*). Законом о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Закон) обавеза задржавања података предвиђена је за све операторе у трајању од годину дана, у складу са Директивом 2006/24/ЕК о задржавању података. Према Закону, у погледу обраде, заштите од неовлашћеног приступа овим подацима као и у погледу других радњи које се тиче података о личности предвиђена је надлежност Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Устав Србије у члану 41. утврђује да је тајност писама и других средстава комуницирања неповредива, а да су одступања дозвољена само на одређено време и на основу одлуке суда, ако су неопходна ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, на начин предвиђен законом.

Закон о електронским комуникацијама у циљевима и начелима регулисања односа у области електронских комуникација (члан 3.), уређује да се исти заснивају, између осталог, и на обезбеђивању високог нивоа заштите података о личности и приватности корисника, а у складу са ЗЗПЈ и другим законима. Овим је Повереник, у оквиру свог укупног делокруга рада, надлежан и на заштиту података о личности у електронским комуникацијама (посебно за задржавање података и тајност комуникација).

На основу члана 126. Закона пресретање електронских комуникација којим се открива садржај комуникације није допуштено без пристанка корисника, осим на одређено време и на основу одлуке суда, ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије, али то не спречава снимање комуникација и са њима повезаних података о саобраћају, које се обавља ради доказивања комерцијалних трансакција или других пословних односа, у којима су обе стране свесне или би морале бити свесне или су изричито упозорене на то да обављена комуникација може да буде снимљена. Коришћење електронских комуникационих мрежа и услуга ради чувања или приступања подацима похрањеним у терминалној опреми претплатника или корисника, дозвољено је под условом да је претплатнику или кориснику дато јасно и потпуно обавештење о сврси прикупљања и обраде података, у складу са законом којим се уређује заштита података о личности, као и да му је пружена прилика да такву обраду одбије, при чему не спречава техничко чување или приступ подацима у сврху обезбеђивања комуникације у оквиру електронских комуникационих мрежа или пружања услуга које је претплатник или корисник изричито затражио.

Сходно члану 127. Закона оператор је дужан да омогући законито пресретање електронских комуникација при чему надлежни државни орган који спроводи послове законитог пресретања дужан је да води евиденцију о пресретнутим електронским комуникацијама, која нарочито садржи одређење акта који представља правни основ за вршење пресретања, датум и време вршења пресретања, као и да ову евиденцију чува као тајну, у складу са законом којим се уређује тајност података. Када надлежни државни орган који спроводи послове законитог пресретања није у могућности да изврши законито пресретање електронских комуникација без приступа просторијама, електронској комуникационој мрежи, припадајућим средствима или електронској комуникационој опреми оператора, оператор је дужан да о примљеним захтевима за пресретање електронских комуникација води евиденцију, која нарочито садржи идентификацију овлашћеног лица које је вршило пресретање, одређење акта који представља правни основ за вршење пресретања, датум и време вршења пресретања, као и да ову евиденцију чува као тајну, у складу са законом којим се

уређује тајност података. Оператор је дужан да, ради остваривања обавезе омогућавања законитог пресретања електронских комуникација, о свом трошку обезбеди неопходне техничке и организационе услове (уређаје и програмску подршку), као и да докаже о томе достави Републичкој агенцији за електронске комуникације.

На основу члана 128. Закона оператор је дужан да задржи податке о електронским комуникацијама (у даљем тексту: задржани подаци) за потребе спровођења истраге, откривања кривичних дела и вођења кривичног поступка, у складу са законом којим се уређује кривични поступак, као и за потребе заштите националне и јавне безбедности Републике Србије, у складу са законима којима се уређује рад служби безбедности Републике Србије и рад органа унутрашњих послова. Оператор је дужан да задржи податке у изворном облику или као податке обрађене током обављања делатности електронских комуникација и није дужан да задржи податке које није произвео нити обрадио. Задржане податке, оператор је дужан да чува 12 месеци од дана обављене комуникације и на начин да им се без одлагања може приступити, односно да се без одлагања могу доставити на захтев надлежног државног органа.

Надлежни државни орган који остварује приступ, односно коме се достављају задржани подаци, дужан је да води евиденцију о приступу, односно достављању задржаних података, која нарочито садржи: одређење акта који представља правни основ за приступ, односно достављање задржаних података, датум и време приступања, односно достављања задржаних података, као и да ову евиденцију чува као тајну, у складу са законом којим се уређује тајност података. Када надлежни државни орган није у могућности да оствари приступ задржаним подацима без приступа просторијама, електронској комуникационој мрежи, припадајућим средствима или електронској комуникационој опреми оператора, оператор је дужан да о примљеним захтевима за приступ, односно достављање задржаних података, води евиденцију, која нарочито садржи идентификацију овлашћеног лица које је приступило задржаним подацима, односно коме су достављени задржани подаци, одређење акта који представља правни основ за приступ, односно достављање задржаних података, датум и време приступања, односно достављања задржаних података, као и да ову евиденцију чува као тајну, у складу са законом којим се уређује тајност података.

На основу члана 129. Закона обавеза оператора да задржи податке односи се на податке потребне за:

- 1) праћење и утврђивање извора комуникације;
- 2) утврђивање одредишта комуникације;
- 3) утврђивање почетка, трајања и завршетка комуникације;
- 4) утврђивање врсте комуникације;
- 5) идентификацију терминалне опреме корисника;
- 6) утврђивање локације мобилне терминалне опреме корисника.

Обавеза задржавања података обухвата и податке о успостављеним позивима који нису одговорени, али не обухвата податке о позивима чије успостављање није успело.

Забрањено је задржавање података који откривају садржај комуникације. Надзор над извршењем обавеза оператора врши орган надлежан за заштиту података о личности, а у одређеним случајевима и орган надлежан за надзор над спровођењем закона који регулише заштиту тајности података.

Повереник и Заштитник грађана су 30. септембра 2010. године поднели Уставном суду заједнички предлог за оцену уставности одредбе члана 128. став 1. и 5. Закона, оспоравајући сагласност са одредбом члана 41. став 2. Устава Републике Србије.

На основу члана 142. Закона, Министарство је дужно да у року од годину дана од дана ступања на снагу Закона донесе акт којим ће бити уређен начин за обезбеђивања услова за омогућавање овлашћеног надзора и приступа задржаним подацима.

Законом о оглашавању (усвојен 16. септембра 2005, „Службени гласник РС“, број 79/05) у члан 9. регулисано је начело забране појединачног оглашавања личним обраћањем и аутоматизованим комуникационим средствима. Законом о електронским комуникацијама детаљно је прописана, у складу са регулаторним оквиром ЕУ 2002. године и 2009. године из области електронских комуникација, заштита од незатражених електронских порука (чл. 118. и 119. Закона електронским комуникацијама, право корисника на рачун са детаљном спецификацијом (члан 112. Закона о електронским комуникацијама) и аспекти корисничких података у електронским именицима (чл. 120. и 121. Закона о електронским комуникацијама).

37. Наведите податке о регистру и регистраторима за назив националног домена. Молимо вас да такође наведете податке о броју регистрованих назива домена и под-домена, као и да дате преглед годишње цене која у се ту сврху наплаћује (без ПДВ-а).

Регистар националног Интернет домена Србије (РНИДС) (<http://www.rnids.rs>) је нестраначка, невладина и непрофитна организација основана као фонд који управља регистром националних Интернет домена Републике Србије. Политика назива домена није регулисана законом; она је дефинисана РНИДС-овим општим актима пословања.

Републици Србији је, на предлог РНИДС, уз сагласност Министарства за телекомуникације и информационо друштво, а од стране ICANN (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*), додељен .RS домен 30. септембра 2007. године, а 8. новембра 2010. године и други национални Интернет домен, .СРБ

на ћириличном писму. Почетак регистрације ћириличног домена се очекује крајем 2011. године, након остваривања свих неопходних предуслова.

Број регистрованих домена у оквиру националног TLD - .RS је 61379 (36673 - .rs, 17089 - .co.rs, 2931 - .org.rs, 3342 - .in.rs, 1124 - .edu.rs, 181 - .gov.rs и 39 - .ac.rs), закључно са 29. новембром 2010. године (Извор: РНИДС - <http://www.rnids.rs/>).

Регистрација националних Интернет домена спроводи се преко 34 овлашћених регистара на целокупној територији Републике Србије. Великопродајна цена без ПДВ-а за регистрацију .RS домена од стране РНИДС према овлашћеним регистрима за период од годину дана је: .RS домен -1350 РСД (ЕУР 12.27), .co.rs, .org.rs, .edu.rs, - 450 РСД (ЕУР 4.1), .in.rs - 250 РСД (ЕУР 2.27).

Цена регистрације домена за крајње кориснике се формира на слободном тржишту између овлашћених регистара.

Е. Приватни сектор

38. Наведите проценат компанија које примењују електронско пословање, по величини компанија и по сектору, уколико је могуће. Које апликације користе?

Нема доступних података.

39. Да ли су компанијама које користе ИКТ понуђене било какве подстицајне мере? Које врсте подстицајних мера?

У складу са чланом 23. став 2, тачка 7а Закона о порезу на додату вредност („Службени гласник РС“, бр. 84/04, 86/04, 61/05, 61/07) од 24. јула 2004. године за набавку персоналних рачунара прописана је посебна стопа ПДВ-а од 8 %.

Ф. Електронска трговина

40. Молимо вас да поднесете извештај о усклађивању са Директивом 2000/31/ЕЗ Европског парламента и Савета од 8. јуна 2000. године о одређеним правним аспектима услуга информационог друштва, посебно електронске трговине, на Унутрашњем тржишту (Директива о електронској трговини), као и о спровођењу одлука ове директиве у Србији.

Закон о електронској трговини („Службени гласник РС“ бр. 41/2009, од 2. јуна 2009.), који је у примени од 10. јуна 2009. године, представља транспозицију правила Директиве 2001/31/ЕЗ, док су одредбе Директиве које се тичу заштите потрошача транспоноване Законом о заштити потрошача („Службени гласник РС“ бр. 73/2010, од 12. октобра 2010.), који је у примени од 1. јануара 2011.

- 41. Да ли постоје правни прописи или друге обавезе које се односе на пружање услуга информационог друштва (дефинисане као било које услуге уобичајено пружане уз новчану накнаду, на даљину, електронским путем и на појединачан захтев примаоца услуга)? Ако постоје, молимо вас да наведете податке о усаглашености са одговарајућим правним тековинама ЕУ и начин спровођења.**

Предмет Закона о електронској трговини („Службени гласник РС“ бр. 41/2009, од 2. јуна 2009.) су услуге информационог друштва, према члану 3. став 1, тачка 3 Закона: „услуга која се пружа на даљину уз накнаду путем електронске опреме за обраду и складиштење података, на лични захтев корисника услуга, а посебно продаја робе и услуга путем Интернета, нуђење података и рекламирање путем Интернета, електронски претраживачи, као и омогућавање тражења података и услуга које се преносе електронском мрежом, обезбеђивање приступа мрежи или складиштење података корисника услуга“.

Овај закон по први пут у правни систем Србије уводи могућност закључивања и остваривања правног посла искључиво електронским путем у промету робе и услуга, односно ствара се правни основ за закључивање уговора у електронском облику. На тај начин, омогућава се правна заштита у промету преко Интернета, односно могућност да било која уговорна страна, пружалац услуге или продавац, односно купац, остваре заштиту свог права пред судом. У том смислу, најзначајнији елемент предложеног закона представља конкретизација посебног облика уговора, а то је уговор у електронској форми, који се закључује под условима и на начин предвиђен овим законом.

У погледу питања усклађености са прописима ЕУ, Закон о електронској трговини представља целовиту транспозицију релевантних директива, и то Директиве 2000/31/ЕЗ о електронској трговини, као и Директиве 98/48/ЕЗ о изменама Директиве 98/34/ЕЗ.

G. Услуге електронског плаћања (условни приступ– Директива 98/84/ЕЗ)

- 42. Да ли је ваша земља ратификовала Конвенцију 178 Савета Европе о правној заштити услуга заснованих на условном приступу и услуга које се састоје од условног приступа?**

Република Србија није ратификовала ову Конвенцију. Конвенција 178 Савета Европе о правној заштити услуга заснованим на, или које се састоје из, условног приступа још није потврђена од стране Републике Србије. Међутим, у члану 103. Закона о електронским комуникацијама, сагласно регулаторном оквиру ЕУ 2002 из области електронских комуникација, предвиђено је да оператор електронске комуникационе мреже за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја, који нуди услуге условног приступа медијским садржајима (у

даљем тексту: оператор услуга условног приступа), дужан је да обезбеди техничке могућности за потпуну контролу пружања медијских садржаја преко таквог система. Оператор услуга условног приступа дужан је да, под праведним, разумним и недискриминаторним условима, понуди пружаоцима медијских садржаја техничке услуге, које њиховим претплатницима омогућавају приступ медијским садржајима уз коришћење уређаја за условни приступ и не сме да омета пријем медијских садржаја који се дистрибуирају и емитују без условног приступа. Оператор услуга условног приступа је дужан да пословну активност која се односи на услуге условног приступа прати применом одвојеног рачуноводства. Носиоци права индустријске својине на уређајима и системима условног приступа дужни су да право на коришћење тих уређаја и система уступају произвођачима терминалне опреме под условима који су праведни, разумни и недискриминаторни и којима се произвођачи не спречавају да у исти уређај уграђују интерфејсе за повезивање са другим приступним системима или са деловима својственим другим приступним системима, до мере у којој то не угрожава безбедност система условног приступа.

43. Да ли је ваша земља ратификовала Конвенцију 185 Савета Европе о високотехнолошком криминалу?

Република Србија је 7. априла 2005. године потписала Конвенцију о високотехнолошком криминалу и Додатни протокол уз Конвенцију о високотехнолошком криминалу који се односи на инкриминацију дела расистичке и ксенофобичне природе извршених преко рачунарских система. Ратификациони инструменти за Конвенцију и пратећи протокол предати су 14. априла 2009. године. У односу на Републику Србију, Конвенција и Додатни протокол су ступили на снагу 1. августа 2009. године.

44. Која врста заштите је тренутно доступна за обезбеђење надокнаде пружаоцима услуга које су заштићене условним приступом?

Прописи из области заштите интелектуалне својине забрањују употребу и продају средстава која се могу користити за кршење ауторских и сродних права док се за кршење одредби о условном приступу из Закона о електронским комуникацијама кажњава непоступање у складу са одредбом у вези условног приступа (члан 103. Закона о електронским комуникацијама).

У случају правоснажне пресуде о кршењу одредби о условном приступу Закона о електронским комуникацијама, као и поменутих прописа у вези заштите интелектуалне својине, оштећена страна може покренути поступак за накнаду штете пред надлежним судом.

45. Да ли сматрате да је ова заштита у складу са Директивом 98/84/ЕЗ?

У поступку даље хармонизације прописа из области заштите интелектуалне својине и електронских комуникација биће процењен ниво усаглашености са Директивом о услугама условног приступа (1998/84/ЕК).

H. Електронски потпис

46. Молимо вас да наведете податке о усклађености са Директивом о правном оквиру Заједнице за електронске потписе 1999/93/ЕЗ.

Закон о електронском потпису усклађен је са Директивом 1999/93/ЕС о електронском потпису.

47. Да ли су предузете мере којима се обезбеђује законско препознавање електронских потписа? Да ли бисте могли да наведете закон(е) и регулативу(/-е) примењиве на националном нивоу?

Законом о електронском потпису (у даљем тексту: Закон) се уређује употреба електронског потписа у правним пословима и другим правним радњама, као и права, обавезе и одговорности у вези са електронским сертификатима, ако посебним законима није друкчије одређено. Одредбе Закона примењују се на општење органа, општење органа и странака, достављање и израду одлуке органа у електронском облику у управном, судском и другом поступку пред државним органом – ако је законом којим се уређује тај поступак прописана употреба електронског потписа.

Закон садржи одредбе о електронском и квалификованом електронском потпису, електронским сертификатима и сертификационим телима, правима, обавезама и одговорностима корисника и сертификационих тела, одредбе о надзору у спровођењу одредби закона и казнене одредбе.

Према закону, квалификовани електронски потпис, у односу на податке у електронском облику има исто правно дејство и доказну снагу као и својеручни потпис, односно својеручни потпис и печат, у односу на податке у папирном облику. Да би био еквивалентан својеручном потпису, квалификовани електронски потпис мора да задовољи прописане законске услове.

Подзаконски акти за спровођење Закона о електронском потпису („Службени гласник РС”, бр. 48/05, 82/05 и 116/05) су:

- 1) Правилник о вођењу евиденције сертификационих тела,
- 2) Правилник о Регистру сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији,
- 3) Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа,
- 4) Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских потписа.

Поред Закона о електронском потпису Скупштина Републике Србије је јула 2009. године усвојила Закон о електронском документу који је такође усклађен са

Директивом 1999/93/ЕС, а који прописује услове које треба да испуњава електронски документ да би био правно релевантан у правном промету, управним, судским и другим поступцима, као и права, обавезе и одговорности у вези са употребом електронског документа. Закон о електронском документу уређује и издавање временског жига.

48. Молимо вас да наведете детаље о институционалним околностима везаним за електронски потпис, односно да наведете органе овлашћене за надзор сертификационог тела (укључујући информацију о акредитационим шемама) и оних који су именовани да врше оцену усаглашености средстава за креирање сигурног потписа. Да ли бисте могли да наведете детаље који се тичу надзора и/или акредитационих схема?

Сертификационо тело (certification service provider) мора да буде регистровано да би издавало квалификоване електронске сертификате.

Министарство за телекомуникације и информационо друштво је надлежно за регистрацију сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата. На основу захтева које подноси сертификационо тело, Министарство врши проверу испуњености услова одређених Законом о електронском потпису (у даљем тексту: Закон) и подзаконским актима тог закона (наведени су у претходном одговору) и доноси решење о упису у регистар сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата. Закон дозвољава и да посебним прописом орган државне управе добије могућност издавања квалификованих електронских сертификата.

Министарство за телекомуникације и информационо друштво врши и надзор над радом сертификационих тела са овлашћењима инспекцијског надзора.

У регистар сертификационих тела уписана су четири регистрована тела и то:

- Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“ РЈ за електронско пословање – СеРР;
- Привредна комора Србије – PKS CA;
- Министарство унутрашњих послова у складу са Уредбом за одређивање Министарства унутрашњих послова за издавање квалификованог електронског потписа („Службени гласник РС“, број 111/09);
- HALCOM BG CA

I. Одговорност и сарадња

49. На који начин обезбеђујете одговорност релевантних органа у овој области?

С обзиром да је Министарство за телекомуникације и информационо друштво надлежно за област информационог друштва, одговорност за рад уређена је Уставом Републике Србије, Законом о Влади, Законом о Министарствима и Пословником Владе.

Министри су за свој рад и за стање у области из делокруга министарства одговорни председнику Владе, Влади и Народној скупштини.

Министар је дужан да обавештава Владу о свему што је битно за вођење политике и одлучивање и одговоран је за спровођење програма и политике Владе, за одлуке и мере које је донео или пропустио да донесе или предузме и за извршавање обавезних упутстава и посебних задужења која му је одредио председник Владе. Одговорност је установљена и кроз механизам интерпелације и питање изгласавања неповерења влади или члану Владе.

У извештају о раду који сваки Министар дужан да поднесе Влади описују се обављени послови који су били предвиђени годишњим програмом рада, а посебно се назначавају и описују послови који су обављени, а нису били предвиђени годишњим програмом рада.

Како надлежности у области примене информационо-комуникационих технологија у јавној администрацији има и Републички завод за информатику и Интернет као посебна организације, надзор над његовим радом врши Министарство за телекомуникације и информационо друштво.

50. Да ли је именована контакт-особа (у Министарству, регулаторном телу или другом органу – уколико постоји) за сарадњу са релевантним органима у другим европским земљама?

У оквиру Министарства за телекомуникације и информационо друштво, Сектор за европске интеграције задужен је за јачање сарадње са Европском унијом и њеним земљама чланицама.

Ј. Административни капацитет

51. Молимо вас да наведете податке (по институцији/органу) о броју кадрова и појединачним задужењима особља, као и да укажете на (тренутно доступан и неопходан) величину административног капацитета у овом сектору.

У Сектору за информационо друштво образоване су две уже унутрашње јединице:

1) Група за развој информационог друштва у којој се обављају послови који се односе на: припрему предлога пројеката у области развоја информационог

друштва; прати имплементацију пројеката; даје стручну помоћ у изради тендерске документације и припрема објављивање и спровођење конкурса; вршење надзора над радом регистрованих и евидентираних сертификационих тела и надзора над применом прописа којима је регулисана област електронског документа; вршење надзора над радом издавалаца временског жига и утврђивања испуњености услова прописаних законом и подзаконским актима, као и вођење регистра издавалаца временског жига; координирање спровођења јавних набавки информационих система са другим органима; учествовање у изради стратегија и акционих планова у области информационог друштва; организацију, стандардизацију и сарадње у развоју заједничке информационо-комуникационе инфраструктуре органа управе и заједничких електронских сервиса; послови у вези развоја академске рачунарске мреже АМРЕС; предлаже и учествује у активностима везаним за примену мера у циљу ефикаснијег рада државних органа у области развоја електронске управе и примене информационо-комуникационих технологија, као и друге послове из делокруга Групе.

2) Група за праћење и анализу у области информационог друштва у којој се обављају послови који се односе на: праћење спровођења усвојених стратешких и планских докумената и предлагање мера за унапређивање стања у области информационог друштва; праћење и анализа стања у области информационог друштва; учествује у изради нацрта закона и предлога других прописа; прати европску регулативу у области информационог друштва; припрема предлоге мишљења на нацрте закона и предлоге прописа чији су предлагачи други органи државне управе; припремање упоредних прегледа и анализа из делокруга Сектора; праћење утврђених индикатора развоја информационог друштва и електронске управе; прикупљање, чување, организовање и анализу података у вези стања у области; послови који се односе на припрему извештаја о раду, као и друге послове из делокруга Групе.

У Сектору за информационо друштво има шест запослених, од којих је троје задужено за рад на европским интеграцијама.

У складу са тренутном систематизацијом у Републичком заводу за информатику и интернет има осам запослених и два постављена лица, од којих су два радна места руководећа (постављена лица), 2 радна места за административно-правне послове и преосталих 6 су стручна радна места у области координације развоја електронских сервиса, еУправе и информационих система.

У оквиру Републичког завода за информатику и интернет образоване су следеће основне унутрашње организационе јединице:

Сектор за одрживи развој електронске управе – у оквиру кога постоје 2 групе:

1. Група за развој електронске управе,
2. Група за подршку развоја и функционисања електронске управе.

Административни капацитет је изразито недовољан, а на основу Закона о одређивању максималног броја запослених у републичкој администрацији (!Службени гласник РС“, број 104/2009) није могуће повећати број запослених.

III. АУДИО-ВИЗУЕЛНА ПОЛИТИКА

Ова питања се односе на правне тековине ЕУ у области аудио-визуелне политике: Одредбе Директиве о аудио-визуелним медијским услугама (Директива 2010/13/ЕУ Европског парламента и Европског парламента и Савета од 10. марта 2010. године о координацији одређених законских одредби, уредби или правног поступка у земљама чланицама у вези са одредбама аудио-визуелних медијских услуга); Препорука Европског парламента и Савета од 16. новембра 2005. о филмском наслеђу и конкурентности индустријских делатности у тој области, и две Препоруке о заштити малолетника: Препорука Савета од 24. септембра 1998. године о развоју конкурентности европских индустрија за пружање аудио-визуелних и информационих услуга путем промовисања националних оквира који имају за циљ постизање упоредивог и делотворног нивоа заштите малолетника и људског достојанства и Препорука Европског парламента и Савета од 20. децембра 2006. године о заштити малолетника и људског достојанства и праву на одговор у вези са конкурентношћу европске аудио-визуелне и индустрије информационих услуга доступне на Интернету.

A. Општи оквир

52. Да ли је медијско законодавство усаглашено са европским стандардима у вези са медијима у складу са основним демократским начелима?

Медијско законодавство Републике Србије усаглашено је са европским стандардима у вези са медијима у складу са основним демократским начелима. Закон о радиодифузији («Службени гласник Републике Србије», број 42/02, 97/04, 76/05, 79/05-д.з., 62/06, 85/06, 86/06 и 41/09), Закон о јавном информисању («Службени гласник Републике Србије», број 43/03,61/05 и 71/09) и Закон о потврђивању европске конвенције о прекограничној телевизији («Службени гласник РС - међународни уговори», бр.42/09) основни су закони којима се регулише област медија у Републици Србији. Закони су урађени у сарадњи са канцеларијом Савета Европе и ОЕБС-а, уз пуно поштовање европске регулативе и европских стандарда у овој области. Измене и допуне закона вршене су ради континуираног усаглашавања са европском регулативом, која се такође мењала и прилагођавала новим техничко-технолошким променама

Закони су донети уз пуну примену прописа Савета Европе нарочито:

- члана 10. Европске конвенције о људским правима;
- Конвенције о прекограничној телевизији;
- Декларације о слободи изражавања и информисања (1982. година);
- Препоруке бр.Р(94) 13 о мерама за промовисање транспарентности медија;
- Препоруке бр. Р(96) 10 о гарантовању независности јавног радиодифузног сервиса;
- Препоруке бр. Р(97) 20 о «говору мржње»;

- Препоруке бр.Р (2000) 7 о праву новинара да не открије своје изворе информација;
- Препоруке бр.Р(2000) 23 о независности и функцијама регулаторних органа у области радиодифузије;
- Препоруке бр.Р(2001) 7 Комитета министара државама чланицама о заштити ауторских и сродних права и борби против пиратерије, нарочито у дигиталном окружењу;
- Препоруке бр.Р(2004) 16 Комитета министара државама чланицама која се односи на право на одговор у новом медијском окружењу.

Закон о јавном информисању («Службени гласник Републике Србије», број 43/03, 61/05 и 71/09), у оквиру основних начела предвиђа да је јавно информисање слободно и у интересу јавности и да не подлеже цензури. Нико не сме, да ограничи слободу јавног информисања, нарочито злоупотребом државних или приватних овлашћења, злоупотребом права, утицаја или контроле над средствима за штампање и дистрибуцију јавних гласила или над уређајима за емитовање и радиофреквенцијама, као ни било којим другим начином подесним да ограничи слободан проток идеја, информација и мишљења. Такође, нико не сме да врши било какав физички или други притисак на јавно гласило и његово особље, као ни утицај подесан да их омета у обављању посла. О повредама слободе јавног информисања одлучује суд, по хитном поступку.

Закон о радиодифузији у члану 3 предвиђа да се односи у области радиодифузије заснивају на следећим демократским начелима: слободи, професионализму и независности радиодифузних јавних гласила; забрани сваког облика цензуре и утицаја на рад радиодифузних јавних гласила, чиме се гарантује њихова независност, независност њихових редакција и новинара; пуној афирмацији грађанских права и слобода, а посебно слободе изражавања и плурализма мишљења; примени међународно признатих норми и принципа који се односе на област радиодифузије, а нарочито поштовање људских права у овој области и потстицању развоја радиодифузије и стваралаштва у области радија и телевизије у Републици Србији.

53. Какав је тренутни законодавни оквир који регулише аудио-визуелне медијске услуге и емитовање телевизијског сигнала (тј. линеарне аудио-визуелне медијске услуге, укључујући сателитске и кабловске)? Када је (су) усвојен(и) главни правни пропис(и)? Молимо вас да приложите превод на неком од језика ЕУ.

Основни закон којим се регулише систем јавног информисања у Републици Србији је Закон о јавном информисању. Закон о јавном информисању односи се на сва јавна гласила и у том смислу део његових одредаба регулише и електронске медије (заштита малолетника, презумција невиности, право на одговор итд.).

Закони којима се искључиво регулише област аудиовизуелних медијских услуга и телевизијског емитовања у Републици Србији су Закон о радиодифузији («Службени гласник Републике Србије», број 42/02, 97/04, 76/05, 79/05-д.з., 62/06, 85/06, 86/06 и 41/09) и Закон о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији («Службени гласник РС – Међународни уговори», бр. 42/09).

Закон о радиодифузији донет је у свом основном тексту 2002. године. Од тада је у више наврата мењан и допуњаван и то: 2004, 2005, 2006. и 2009. године. Такође, 2005. године, одредабе Закона о радиодифузији којима је регулисана област «рекламирања и спонзорства» брисане су из Закона о радиодифузији и постале су део Закона о оглашавању.

Скупштина Републике Србије је, јуна 2009. године, донела Закон о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији.

Закони су преведени на енглески језик и биће достављени у прилогу.

54. Који је временски оквир за усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ?

Република Србија поштује одредбе Споразума о стабилизацији и придруживању закљученим са Европском унијом, којима су регулисани рокови за усклађивање прописа Републике Србија са прописима Европске Уније. Наведеним Споразумом, у члану 8. предвиђено је да ће Србија настојати да обезбеди постепено усклађивање постојећих закона и будућег законодавства са правним тековинама Заједнице, а да ће то усклађивање бити у потпуности остварено у наредном периоду од најдуже шест година. Такође, члан 72. предвиђа да ће се усклађивање прописа остварити на основу програма договореног између Европске Комисије и Републике Србије. Србија се обавезала, да у договору са Европском Комисијом дефинише начин праћења спровођења усклађивања законодавства и законодавне мере које треба предузети у вези са њиховом применом.

Република Србија интезивно ради, у сарадњи са Делегацијом европске уније, на изради стратегије развоја система јавних информисања у Републици Србији. Планира се да акт стратегије буде завршен и усвојен од стране Владе Републике Србије у првој половини 2011. године. Непосредно по доношењу Стратегије развоја система јавног информисања, Влада Републике Србије, преко надлежног министарства, израдиће и предложити Народној Скупштини Републике Србије законе, којима ће се на основама утврђеним у Стратегији и уз пуну примену регулативе Европске уније, регулисати ова област.

55. Каква је политика утврђена или предвиђена у вези са преласком на дигиталну радиодифузију и употребу дигиталне дивиденде? Молимо вас да приложите копију документа којим је утврђена наведена политика на енглеском језику, као и информације о спровођењу поступака одређених тим документом, и предвиђени рок за прелаз са аналогне на дигиталну радиодифузију?

1. Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији са Акционим планом, усвојена је на седници Владе Републике Србије 2. јула 2009. године. Стратегијом су одабрана два техничка стандарда која ће се користити у Републици Србији: DVB-T2, као стандард за емитовање земаљског дигиталног телевизијског сигнала и MPEG-4 part

10 (H.264/AVC), као стандард за компресију видео сигнала. Датум престанка емитовања ТВ сигнала у аналогног технологији и потпуни прелазак на дигитално емитовање предвиђен је за 4. април 2012. године. У састав прва два мултиплекса ући ће емитери који имају важеће дозволе за земаљско емитовање на подручју Републике Србије, док ће се састав преосталих мултиплекса разматрати након 4. априла 2012. године.

Сходно Стратегији, емисиони систем је издвојен из РТС-а и 9. октобра 2009. године је формирано Јавно предузеће „Емисиона техника и везе“ које управља емисионом инфраструктуром и успоставља електронску комуникациону мрежу за мултиплексирање, дистрибуцију и емитовање дигиталног телевизијског програма. Интегрални део Стратегије чини Акциони план који дефинише одређене активности које је неопходно спровести како би се осигурао успешан прелазак на дигитално емитовање.

Имплементација Акционог плана:

- Закон о ратификацији Завршних аката регионалне конференције о радио-комуникацијама за планирање дигиталне терестричке радиодифузне службе у деловима Региона 1 и 3, у фреквенцијским опсезима 174-230 MHz и 470-862 MHz (RRC-06), усвојен је на седници Народне скупштине РС 5. маја 2010. године („Службени гласник РС“, број МУ 4/10);
- Министарство за телекомуникације и информационо друштво је у сарадњи са Републичком агенцијом за електронске комуникације припремило Предлог правилника о преласку са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма и приступу мултиплексу у земаљској дигиталној радиодифузији;
- Тренутно се ради на изради пројекта дистрибуционе мреже (примарне и секундарне);
- Интернет портал је постављен, али је у припреми нови, функционалнији који садржи више информација;
- Медија план, који ће бити основа за креирање промотивне кампање је припремљен. Промотивна кампања је неопходна да би грађани, као крајњи корисници имали све неопходне информације о дигиталној телевизији и процесу преласка са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма.

2. Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године усвојена је на седници Владе Републике Србије 2. септембра 2010. године („Службени гласник РС“, број 68/10).

Према Стратегији за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији, Стратегији развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године и у складу са Препоруком 2009/848/ЕК од 28. октобра 2009. године (Facilitating the release of the digital dividend in the European Union) предвиђено је да канали од 61. до 69. у UHF

подручју буду издвојени, а у циљу хармонизације коришћења овог опсега са земљама ЕУ.

Опсегу од 61-69 канала, треба придружити што већи део спектра ослобођеног ефикасним искоришћењем фреквенцијских ресурса намењених емитовању телевизијског програма.

3. На основу Закона о електронским комуникацијама, који је 29. јуна 2010. године усвојен на седници Народне скупштине РС, Влада РС, на предлог Министарства за телекомуникације и информационо друштво, а у сарадњи са покрајинским органом надлежним за послове електронских комуникација, утврђује намену дигиталне дивиденде. Дигитална дивиденда у Републици Србији ће се највероватније користити за мобилни широкопојасни приступ.

В. Директива о аудио-визуелним медијским услугама

56. Који су то надлежни органи за област аудио-визуелне политике? На који начин су подељене надлежности међу њима? Да ли постоје планови за измену постојећих регулаторних структура?

Надлежни органи у области аудиовизуелне медијске политике у Републици Србији су Министарство културе и Републичка радиодифузна агенција.

Надлежности између ових органа подељене су и дефинисане Законом о министарствима («Службени гласник Републике Србије», бр. 65/08) и Законом о радиодифузији («Службени гласник Републике Србије», број 42/02, 97/04, 76/05, 79/05-д.з., 62/06, 85/06, 86/06 и 41/09)

На основу Закона о министарствима, Министарство културе обавља послове државне управе који се односе на систем јавног информисања и праћење спровођења закона у области јавног информисања. Министарство културе прати спровођење Закона о радиодифузији.

На основу Закона о радиодифузији, Министарство културе врши надзор над спровођењем поверених послова. Чланом 8. Закона о радиодифузији предвиђено је да Републичка радиодифузна агенција обавља, као поверене, следеће послове: доношења стратегије развоја радиодифузије, вршења контроле и старање о доследној примени одредаба овог закона, издавање дозвола за емитовање програма и прописивање образаца за те дозволе и вршење надзора над радом емитера у Републици Србији. Надзор над спровођењем побројаних послова обавља Министарство културе и о извршавању тих послова обавештава Владу Републике Србије, на њен захтев.

Надлежност Републичке радиодифузне агенције одређена је Законом о радиодифузији. Члан 8. Закона о радиодифузији предвиђа:

«Агенција је надлежна да:

- 1) доноси стратегију развоја радиодифузије у Републици Србији, уз сагласност Владе Републике Србије;
- 2) врши контролу и стара се о доследној примени одредаба овог закона;
- 3) издаје дозволе за емитовање програма и прописује образац за те дозволе;

- 4) прописује техничке, организационе и програмске услове за производњи и емитовање програма, у складу са одредбама овог закона;
- 5) прописује правила која су обавезујућа за емитера, а којима се обезбеђује спровођење радиодифузне политике у Републици Србији;
- 6) врши надзор над радом емитера у Републици Србији;
- 7) одлучује о представкама физичких и правних лица и о приговорима емитеру у вези са радом других емитера;
- 8) даје мишљење надлежним државним органима у вези са приступањем међународним конвенцијама које се односе на област радиодифузије;
- 9) предузима одговарајуће мере према емитеру, у складу са овим законом;
- 10) обавља и друге послове, у складу са овим законом.

Поред надлежности из става 1. овог члана, Агенција обавља и послове који се односе на предузимање мера у области радиодифузије у циљу:

- 1) заштите малолетника;
- 2) примене прописа о ауторским и сродним правима,
- 3) спречавање емитовања програма који садрже информације којима се подстиче дискриминација, мржња или насиље против лица или групе лица због њиховог припадања или неприпадања одређеној раси, вери, нацији, етничкој групи или полу.

Евентуалне измене постојеће регулаторне структуре, биће дефинисане у наредном периоду, после доношења Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији. Све измене у овој области, па и постојеће регулаторне структуре, биће урађене у складу са прописима ЕУ и позитивном праксом земаља чланица.

57. Молимо вас да наведете следеће податке у вези са регулаторним телом за аудио-визуелне медијске услуге:

а) да ли су приликом израде нацрта законске регулативе којом се успоставља регулаторно тело узете у обзир препоруке експерата Савета Европе и ОЕБС-а, нарочито Препорука (2000)23 државама чланицама Савета Европе о независности и функцијама регулаторних органа за сектор радиодифузије и њен анекс који садржи смернице о независности и функцијама регулаторних органа за сектор радиодифузије?

Да. Независно регулаторно тело у области радиодифузије, Републичка радиодифузна агенција, успостављена је Законом о радиодифузији.

Током израде Закона редовно су обављане консултације са канцеларијом Савета Европе и ОЕБС-а, како би се што успешније у овај пропис уградила европска регулатива и европски стандарди.

Закон о радиодифузији је донет на основу и уз пуно поштовање члана 10. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода и на основу Препоруке бр.Р (2000)23 Комитета министара државама чланицама о независности

и функцијама регулаторних органа у области радиодифузије, која је усвојена 20. децембра 2000. године, као и у складу са анексом Препоруке.

Приликом израде Закона уважавани су и следећи прописи:

- Европска конвенција о прекограничној телевизији;
- Декларација о слободи изражавања и информисања (1982. година);
- Препорука бр.Р(94) 13 о мерама за промовисање транспарентности медија;
- Препорука бр. Р(96) 10 о гарантовању независности јавног радиодифузног сервиса;
- Препорука бр. Р(97) 20 о «говору мржње»;
- Препорука бр.Р (2000) 7 о праву новинара да не открије своје изворе информација;
- Препорука бр.Р(2001) 97 Комитета министара државама чланицама о заштити ауторских и сродних права и борби против пиратерије , нарочито у дигиталном окружењу.

Полазећи од Препоруке бр.Р (2000)23 о независности и функцијама регулаторних органа у области радиодифузије, Законом о радиодифузији Агенцији су дата овлашћења која јој омогућавају да своје задатке обавља на независан, делотворан и транспарентан начин. Утврђено је да је орган Агенције Савет, који доноси одлуке о питањима из надлежности Агенције (члан 7). Прецизно је регулисано и питање именовања, састава, функционисања и финансирања Агенције.

Агенција доноси Статут и друга подзаконска акта на основу Закона.

Рад Агенције је јаван. Агенција једанпут годишње објављује извештај о свом раду (члан 36).

в) правне гаранције независности регулаторног тела, укључујући правила и друге механизме против недозвољених утицаја политичке сфере, и/или учесника на тржишту: именовање/постављање/смењивање чланова одбора и трајање њихових мандата, правила о разрешењу (правила о неспојивости функција) за чланове и правила о сукобу интереса, етици и новчаној накнади, итд.;

Законом о радиодифузији предвиђено је да је Републичка радиодифузна агенција самостална, односно независна организација, која врши јавна овлашћења у складу са законом. Правне гаранције независности регулаторног тела садржане су у одредбама којима је прописано да је Републичка радиодифузна агенција самостални правни субјект и функционално независан од било ког државног органа, као и свих организација и лица која се баве делатношћу производње и емитовања радио и телевизијских програма (члан 6).

Законом о радиодифузији утврђен је начин предлагања и трајање мандата чланова Савета Агенције, а све у циљу њихове независности и самосталности у односу на политичку сферу. Савет Републичке радиодифузне агенције има девет чланова који се бирају на шест година из реда угледних стручњака из области које су од значаја за обављање послова из надлежности Агенције, (медијски стручњаци, стручњаци за оглашавање, правници, економисти, телекомуникациони инжењери).

Нико нема право да на било који начин утиче на рад чланова Савета, нити су они дужни да поштују било какве инструкције у вези са својим радом.

Један од битних услова независности Агенције је и начин њеног финансирања. Рад Агенције се финансира из накнада које плаћају емитери за издате дозволе за емитовање програма. Агенција доноси финансијски план за текућу годину на који сагласност даје Влада Републике Србије. У случају вишка остварених средстава Агенција је дужна да тај вишак уплати у Буџет Републике Србије, који се распоређује за развој културе, здравства, просвете и социјалне заштите. У случају да Агенција не оствари планирани приход по основу накнада, недостајућа средства обезбеђују се из Буџета Републике Србије (члан 34 и 35).

1. Именовање/постављење/разрешење чланова Савета и трајање мандата:
Чланове Савета бира Народна скупштина Републике Србије, на предлог овлашћених предлагача (члан 23).

Чланове Савета Републичке радиодифузне агенције бира и разрешава Народна скупштина Републике Србије. Предлагање кандидата за чланове Савета, у складу са чланом 23. Закона о радиодифузији врше: Народна скупштина Републике Србије, Влада Републике Србије, Извршно веће Аутономне покрајине Војводине, ректори универзитета, удружења радиодифузних јавних гласила, домаће невладине организације и удружења грађана, цркве и верске заједнице. Деветог члана Савета предлажу претходно изабрани чланови Савета. Предложени кандидат мора испуњавати критеријуме за чланство у Савету, утврђене овим законом, и мора бити лице које живи и ради на подручју Аутономне покрајине Косова и Метохије.

Чланови Савета Републичке радиодифузне агенције не могу бити народни посланици, изабрана именована и постављена лица у Влади (министри, њихови заменици, помоћници, функционери политичких странака, њихови заменици; чланови главних и извршних одбора, као и други страначки функционери; лица која како власници удела, акционари, чланови органа управљања, чланови надзорних органа, запослени, лица под уговором која се баве делатношћу производње и/или емитовања програма радио и телевизијског програма; лица која су правоснажно осуђена за кривично дело против службене дужности, корупције, преваре, крађе или друго кривично дело које их чини недостозјним за обављање функције; лице које је брачни друг, родитељ, дете или побочни сродник закључно са другим степеном сродства са наведеним лицима (члан 25).

Члану савета функција може престати само из разлога и у поступку предвиђеном овим законом (Члан 28).

Одлука о разрешењу може бити донета само на основу образложеног предлога, после спроведеног поступка у коме су утврђене све релевантне околности и у коме је члану Савета, против кога је покренут поступак, омогућено да се изјасни о свим околностима.

Разлог за разрешење члана Савета не може бити политичко или друго уверење, односно чланство у политичкој организацији. (члан 29.)

Када је поднет предлог за разрешење члана Савета, Савет може двотрећинском већином од укупног броја својих чланова донети одлуку да суспендује члана Савета против кога је поднет предлог за разрешење до доношења одлуке Скупштине, али не дуже од шест месеци. (члан 30.)

Ако је против члана Савета покренут кривични поступак за кривично дело које га чини недостојним за обављање функције члана, Савет може двотрећинском већином од укупног броја својих чланова донети одлуку да привремено суспендује члана Савета до окончања кривичног поступка. (члан 30.)

Мандат чланова Савета траје шест година.

Изузетак је предвиђен за чланове Савета првог сазива. Члановима Савета првог сазива који се бирају на предлог надлежног одбора Скупштине мандат траје шест година, члановима Савета првог сазива који се бирају на предлог Скупштине АП Војводина, ректора универзитета, цркви и верских заједница, мандат траје пет година, а осталим члановима Савета првог сазива мандат траје четири.

2. Дисквалификујућа правила (правила о неспојивости функција) за чланове и правила о конфликту интереса, етици:

Чланови Савета, према члану 25. Закона о радиодифузији, не могу бити:

1. народни посланици и посланици скупштине аутономних покрајина;
2. изабрана, именована и постављена лица у Влади Републике Србије и извршним органима аутономних покрајина (министри, њихови заменици, помоћници, као и руководиоци посебних организационих целина под непосредном контролом Владе и извршних органа и други функционери);
3. функционери политичких странака (председници странака, чланови председништва, њихови заменици, чланови извршних и главних одбора, као и други страначки функционери);
4. лица која, као власници удела, акционари, чланови органа управљања, чланови надзорних органа, запослени, лица под уговором и сл. имају интереса у правним лицима која се баве делатношћу производње и/или емитовања радио и телевизијског програма или са њом повезаним делатностима (рекламирање, телекомуникације и сл.), тако да би чланство таквог лица у Савету могло да доведе до сукоба интереса;
5. лица која су правоснажно осуђена за кривично дело против службене дужности, корупције, преваре, крађе или друго кривично дело које их чини недостојним за обављање функције, без обзира на изречену санкцију, или су правоснажно осуђена за неко друго кривично дело на казну затвора у трајању дужем од шест месеци и
6. лице које је брачни друг, родитељ, дете или побочни сродник закључно са другим степеном сродства лица наведених у ставу 1. тач. 1) до 4) члана 25 овог закона.

Чланови Савета не представљају у Савету органе или организације које су их предложиле, већ своју дужност обављају самостално, по сопственом знању и савести. Нико нема право да на било који начин утиче на рад чланова Савета, нити су они дужни да поштују било чије инструкције у вези са својим радом, изузев одлука надлежног суда донетих у поступку судске контроле рада Савета.

3. Накнаде:

За свој рад председник и чланови Савета имају право на новчану накнаду у висини плате председника, односно судије Врховног суда Србије.(члан 32.)

с) организациони, технички, финансијски и људски ресурси регулаторног тела, имајући у виду и задатке који се односе на наручене аудио-визуелне медијске услуге, посебно услуге доступне на Интернету у складу са Директивом о аудио-визуелним медијским услугама (нпр. заштита малолетника): Анализа у значајној мери треба да обухвата кадровска питања (број запослених, потребан ниво стручности у поређењу са њиховим радним задацима и статусом), питања техничких и финансијских ресурса, било да је реч о одвојеним телима или спојеном са регулатором за телекомуникације;

Организација рада Агенције заснива се на потреби функционалног и ефикасног остваривања задатака Савета и Агенције (члан 45. Статута РРА - „Сл. гласник РС“ бр. 102/05).

У складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Републичкој радиодифузној агенцији, формирана је Служба за надзор и анализу, која организује и извршава послове анализе рада емитера у циљу контроле поштовања услова под којима је дозвола емитеру издата, а нарочито у погледу општих програмских стандарда прописаних Законом о радиодифузији.

Служба за надзор и анализу:

- контролише поштовање кодекса понашања емитера и препорука;
- контролише поштовање упутстава и општеобавезујућих упустава;
- сачињава периодичне извештаје које доставља Савету;
- сачињава самостални образложени извештај којим се констатује да ли је емитер прекршио одредбе Закона о радиодифузији и прописе донете од стране Агенције;
- поступа по представкама и приговорима сходно Правилнику о поступку и условима изрицања мера и одузимања дозволе емитерима;
- образложене извештаје доставља Савету.

У Служби за надзор и анализу запослено су 32 лица, од којих је у одељењу Службе за надзор и анализу у Новом Саду запослено четворо.

Организационе јединице Агенције:

1. Служба заједничких послова;
2. Правна служба;
3. Служба за односе са јавношћу;
4. Служба за надзор и анализу;
5. Служба за контролу и извршење;
6. Финансијска служба.

Квалификациона структура запослених у организационим јединицама Републичке радиодифузне агенције је следећа:

Структура запослених према стручној спреми							
Стручна спрема	Број запослених						УКУПНО
	Служба за надзор и анализу	Служба заједничких послова	Финансијска Служба	Правна служба	Служба за контролу и извршење	Служба за односе са јавношћу	
Др.сц							
Мр.сц			1				1
ВСС	18	1	3	5	2	2	31
ВШС	3	1			1		5
ССС	11	16			3	2	32
Укупно	32	19	4	5	6	4	69

Тренутно важећи прописи не дефинишу аудио-визуелне услуге на захтев.

д) имајући у виду и задатке који се односе на наручене аудио-визуелне медијске услуге, нарочито услуге доступне на Интернету, у складу са Директивом о аудио-визуелним медијским услугама (нпр. заштита малолетника): надзор, регулаторна овлашћења и овлашћења за изрицање казних мера поверена тим телима, њихова способност да стварају сопствене структуре и да одлучују о својим дугорочним циљевима, утицај регулаторних функција и одлука на аудио-визуелни сектор и жалбени поступак.

Закон о радиодифузији не уређује аудиовизуелне медијске услуге на захтев према Директиви о аудиовизуелним медијским услугама, нити је за сада таква врста емитовања програма развијена у пракси. Након доношења Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији, Република Србије ће приступити изменама законске регулативе која ће бити у потпуности усаглашена са прописима Европске уније, а нарочито са Директивом о аудиовизуелним медијским услугама.

е) механизми одговорности и транспарентности, (према заинтересованим странама, грађанима);

Рад Агенције је јаван. Агенција објављује годишњи извештај о свом раду на начин утврђен статутом Агенције (члан 36 Закона о радиодифузији). Такође, Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, обавезује Агенцију да учини доступним све информације које настају у вези са њеним радом, на захтев заинтересованих лица Агенција обавештава јавност о свом раду путем одржавања редовних и ванредних конференција за штампу, присуством представника медија отвореним седницама Савета, давањем изјава и података о раду Агенције од стране запосленог задуженог за јавно информисање, давањем саопштења за медије, објављивањем годишњег извештаја о раду Савета и Агенције и на друге начине предвиђене актима Агенције.

Агенција и Савет обезбеђују јавност сопственог рада и ажурирањем интернет сајта на којем се објављују информације и подаци Савета и Агенције, вођењем регистра о издатим дозволама за емитовање програма и јавним разговорима са

кандидатима пре одлучивања о дозволама за РТВ мреже за национално и регионално покривање РТВ програмом.

Такође, Агенција је дужна да ради обезбеђивања услова да јавни конкурс за издавање дозвола за емитовање телевизијског или радио програма буде доступан свим заинтересованим лицима, под равноправним условима, објави оглас у Службеном гласнику Републике Србије и у најмање једном широко доступном дневном листу. Ако се јавни конкурс расписује за издавање дозвола за емитовање програма радио и/или телевизијских станица локалних или регионалних заједница, оглас се мора објавити и у најмање једном локалном, односно регионалном листу на подручју за које се расписује јавни конкурс.

f) ниво сарадње са осталим регулаторним телима у Србији, као и са другим земљама.

На основу члана 5. Закона о радиодифузији, Републичка радиодифузна агенција и регулаторно тело надлежно за област телекомуникација, основано посебним законом којим се уређује област телекомуникација, имају обавезу да у складу и на начин предвиђен одредбама овог закона и посебног закона којим се уређује област телекомуникација, међусобно сарађују и координирају свој рад у циљу рационалног и ефикасног коришћења радиофреквенцијског спектра и доследне примене овог и посебног закона којим се уређује област телекомуникација.

Републичка радиодифузна агенција је 19. априла 2006. године потписала Протокол о сарадњи са Републичком агенцијом за телекомуникације. Циљ Протокола је успостављање и развијање сарадње и координисаног рада са намером рационалног, економичног и ефикасног коришћења радиофреквенцијског спектра као природног ресурса и доследне примене одредаба закона који уређују ову област. До сада је остварена сарадња у више области: припрема и ревизија Плана расподеле радио фреквенција, у поступку издавања дозволе за емитовање програма, утврђивање висине накнада, издавању дозвола за допунско покривање, поступање по поднетим пријавама на јавном конкурс, дозвола за заједничко коришћење радио станице/радио мреже, сарадња у области контроле рада емитера и сузбијања рада радио и телевизијских станица без дозволе.

Ради размене искустава, унапређивања свог рада и усклађивања са међународним искуствима и стандардима, Агенција сарађује са одговарајућим организацијама других држава, односно са одговарајућим међународним организацијама (члан 16. став 2. Закона о радиодифузији).

Агенција је до сада активан члан у следећим међународним организацијама:

1. Медитеранска мрежа регулаторних тела;
2. Европска платформа регулаторних тела;
3. Међународни Институт за Комуникације;
4. Црноморски форум радиодифузних регулаторних тела;
5. Централно европски регулаторни форум.

Републичка радиодифузна агенција редовно комуницира са регулаторним агенцијама у окружењу (БиХ, Македонија, Словенија, Хрватска, Црна Гора, Мађарска, Румунија и Бугарска). Републичка радиодифузна агенција потписала је

1. марта 2010. године Протокол о сарадњи са Националним аудиовизуелним саветом Румуније.

58. Молимо вас да наведете процедуру за расподелу телевизијских фреквенција у Србији. Који орган је одговоран за расподелу фреквенција, избор телевизијских емитера и успостављање услова за радиодифузију?

Законом о радиодифузији предвиђена је процедура доделе дозвола за емитовање програма путем земаљског, кабловског или сателитског преноса.

Дозволу за емитовање програма издаје Републичка радиодифузна агенција. Дозволом за емитовање програма утврђују се програмски и технички стандарди за производњу и емитовање радио и телевизијског програма. Саставни део дозволе за емитовање програма је дозвола за радиодифузну станицу коју на захтев Републичке радиодифузне агенције издаје регулаторно тело надлежно за област телекомуникација, у складу са посебним законом којим се уређује област телекомуникација, а на основу Плана расподеле радио фреквенција који доноси министарство надлежно за послове телекомуникација. Дозвола за радиодифузну станицу доставља се Републичкој радиодифузној агенцији ради спровођења поступка за издавање дозволе за емитовање програма. Регулаторно тело надлежно за област телекомуникација, дужно је да изда дозволу за радиодифузну станицу ако су испуњени услови из посебног закона којим је регулисана област телекомуникација, и ако је захтев Републичке радиодифузне агенције у складу са Планом расподеле фреквенција.

59. Који је режим за регулисање издавања дозвола и доделу фреквенција или сателитских капацитета? Који су пратећи услови за издавање дозвола и расподелу фреквенција или сателитских капацитета?

Услови и процедура издавање дозвола прописани су у глави III Закона о радиодифузији. Дозвола за емитовање програма је овлашћење чијим добијањем њен ималац стиче право да посредством земаљских радиодифузних станица, кабловских дистрибутивних система, сателитских радиокомуникација или на други погодан начин, емитује одређени радио и/или телевизијски програм намењен неодређеном броју корисника.

Комерцијалне станице и јавни сервиси на различите начине добијају дозволе за емитовање програма.

а) Комерцијалне станице дозволу за емитовање програма добијају ућешћем на јавном конкурс

Републичка радиодифузна агенција расписује јавни конкурс за национално, регионално и локално подручје. Агенција је дужна да пре објављивања конкурса утврди и објави недискриминаторске, објективне и мерљиве критеријуме одлучивања, који одговарају активностима за чије се објављивање издаје дозвола. (члан 53.)

По завршеном јавном конкурс, Републичка радиодифузна агенција шаље Агенцији за електронске комуникације обавештење са захтевом да се изабраним емитерима издају појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција. На основу тог захтева и добијене техничке документације од изабраних емитера,

Републичка Агенција за електронске комуникације издаје појединачне дозволе за коришћење радиофреквенција. Издате дозволе су у складу са Плановима расподеле за ову врсту радио-станица и садрже између осталог и локацију радио-станице са географским подацима (координате, надморска висина) као и све потребне техничке податке (фреквенција/канал, ефективно израчена снага, антенски дијаграм, врста и ширина емисије и др.). Појединачна дозвола за коришћење радио-фреквенција коју је издала Републичка Агенција за електронске комуникације је саставни део дозволе за емитовање програма коју издаје Републичка радиодифузна агенција.

б) Јавни радиодифузни сервиси дозвољу за емитовање програма добијају непосредно на основу Закона о радиодифузији.

Установе јавног радиодифузног сервиса стичу право на производњу и емитовање програма непосредно на основу Закона о радиодифузији. Установама јавног радиодифузног сервиса издаје се само појединачна дозвола за коришћење радио-фреквенција. Дозвољу издаје Републичка Агенција за електронске комуникације на основу захтева и техничке документације. Форма и садржај ових дозвола је иста као и за комерцијалне станице. Ове дозволе се издају у складу са Плановима расподеле радиофреквенција за ову врсту радио-станица.

Према члану 40. став 1. и 4. Закона о радиодифузији Агенција издаје дозвољу за кабловско или сателитско емитовање програма без јавног конкурса, на захтев Оператора. Оператор може сателитским емитовањем емитовати радио и телевизијски програм намењен сателитском емитовању и обавезан је да прибави дозвољу у свим случајевима када за сателитско емитовање није прибавио дозвољу за земаљско или кабловско емитовање.

60. Наведите постојеће дистрибутивне системе (земаљски, кабловски, сателитски). Који су (уколико постоје) прописи за обавезу емитовања (must carry) (обавезе мрежа да дистрибуирају одређене канале)?

Закон о радиодифузији познаје и регулише три дистрибутивна система – земаљски, кабловски и сателитски.

У члану 40. Закона о радиодифузији, који регулише кабловско и сателитско емитовање програма, утврђена је обавеза за имаоца кабловског дистрибутивног система (КДС) да, посредством свог система, бесплатно дистрибуирају програме јавног сервиса.

У погледу сателитске дистрибуције, Република Србија не поседује сопствени сателитски дистрибутивни систем, већ ТВ центри изнајмљују потребне сателитске канале.

Сходно члану 101. Закона о електронским комуникацијама Републичка агенција за електронске комуникације, на захтев органа надлежног за радиодифузију, одређује оператора електронске комуникационе мреже за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја, који је дужан да преноси један или више радијских или телевизијских програма, на националном, покрајинском, регионалном или локалном нивоу, када:

1) значајан број крајњих корисника користи електронску комуникациону мрежу тог оператора као једини или првенствени начин за примање медијских садржаја, и

2) је то неопходно ради остваривања јасно одређених циљева од општег интереса, што утврђује орган надлежан за радиодифузију, поштујући начела сразмерности и јавности.

61. Какви су аранжмани који се тичу техничких радиодифузних стандарда?

Радиодифузија у Републици Србији још увек је аналогна. Стратегијом за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијских програма у Републици Србији, за прелазак са аналогног на дигитално емитовање одређен је 4. април 2012. године. По преласку на дигитално емитовање, примену ће имати компресиони стандард MPEG-4 и DVB-T2 стандард за емитовање земаљске телевизије.

62. Које законске мере се примењују на енкрипцију радиодифузних сигнала?

Заштићено емитовање програма је регулисано у члану 103. Закона о електронским комуникацијама који регулише услуге условног приступа у путем комуникационе мреже за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја. Детаљи у вези са условним приступом се налазу у одговору на питање број 42.

63. Који јавни и приватни емитери тренутно имају дозволу или овлашћење и на који начин се они финансирају?

Носиоци јавног радиодифузног сервиса у Републици Србији су републичка и покрајинска радиодифузна установа: Радиодифузна установа Србије и Радиодифузна установа Војводине, којима, према Закону о радиодифузији, Републичка радиодифузна агенција не издаје дозволе за емитовање програма. Приватних телевизијских и радио емитера има укупно 420.

За финансирање делатности установа јавног радиодифузног сервиса које се односе на остваривање општег интереса утврђеног Законом о радиодифузији, плаћа се радио-телевизијска претплата (члан 80) с тим да се исти финансирају и путем производње и емитовања економско-пропагандног програма производње и продаје аудиовизуелних програма (емисија, филмова, серија, носача звука и др.), производње других програмских услуга (телетекст и др.), организовања концерата и других приредби, обављања других делатности утврђених статутом и из других извора, у складу са законом.

Приватни телевизијски и радио емитери финансирају се путем оглашавања, а у складу са одредбама Закона о радиодифузији и Закона о оглашавању.

64. Који су критеријуми коришћени за одређивање националне надлежности над аудио-визуелним медијским услугама у Србији?

Надзор над аудио-визуелним медијским услугама тј. над електронским емитерима који пружају аудио-визуелне услуге регулисан је Законом о радиодифузији. Чланом 8. Закона прописано је да је Републичка радиодифузна агенција надлежна да врши контролу и стара се о доследној примени овог Закона

од старне емитера и да врши надзор над радом емитера у смислу поштовања услова под којима им је дозвола издата.

Основни разлог и критеријум за одређивање ове надлежности је Препорука (2000) 23 државама чланицама Савета Европе о независности и функцијама регулаторних органа за сектор радиодифузије и њен анекс. У Препоруци се наглашава да је за гарантовање постојања широког низа независних и самосталних радио-дифузних медија основно да се обезбеди адекватно и сразмерно регулисање области радиодифузије да би се гарантовала слобода медија и истовремено осигурала равнотежа између те слободе и других легитимних права и интереса као и да оснивање посебних независних регулаторних тела у области радиодифузије, са стручним знањима у том подручју, треба да одигра значајну улогу, у законски утврђеним оквирима.

Полазећи од тих опредељења, Република Србија је, Законом о радиодифузији установила Републичку радиодифузну агенцију, као независно регулаторно тело у области радиодифузије и уредила њену надлежност.

65. Да ли постоје било каква ограничења пријема или поновног преноса аудио-визуелних медијских услуга из других европских земаља? Молимо вас да наведете податке и за телевизијско емитовање и за наручене аудио-визуелне медијске услуге.

Република Србија је 2009. године донела Закон о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији и постала стални члан Конвенције. Приликом пријема и преноса аудиовизуелних медијских услуга из других Европских држава, Република Србија, поштује и примењује одредбе Европске конвенције о прекограничној телевизији. На територији Републике Србије слободно се емитују све програмске услуге које су у складу са одредбама Конвенције, тј. којима се поштује достојанство људског бића и основна права других.

66. Да ли постоје специфичне мере које важе за поновни пренос аудио-визуелних медијских услуга у Србији?

Када је у питању реемитовање аудиовизуелних медијских садржаја, сви емитери у оквиру својих програмских концепција, дужни су да поштују опште програмске стандарде. Стандарди подразумевају: производњу и емитовање квалитетног програма како са техничког становишта, тако и са становишта садржаја; слободно, потпуно и благовремено информисање јавности; преношење важних саопштења хитне природе која се односе на угроженост живота, здравља, безбедности или имовине; допринос подизању општег културног и сазнајног нивоа грађана; емитовање, само у одређено време, програма чији садржај може шкодити физичком, менталном или моралном развоју деце и омладине; забрану емитовања програма који садрже порнографију или чији садржај истиче или подржава насиље, наркоманију или друге видове криминалног понашања, као и програме који злоупотребљавају лаковерност гледалаца или слушалаца; забрану рекламирања политичких организација ван предизборне кампање; у току предизборне кампање регистрованим политичким странкама, коалицијама и кандидатима обезбеди једнака заступљеност без дискриминације; синхронизовање

страних програма намењених деци, на српски језик или језике националних и етничких заједница. Закон предвиђа и рок у коме се морају чувати аудиовизуелни медијски записи и обавезу идентификације емитера који преносе аудиовизуелне медијске садржаје. (члан 68. и 69. Закона о радиодифузији)

Такође, у случајевима реемитовања пружалац услуга преноса аудиовизуелних медијских садржаја је обавезан да поштује одредбе Закона о ауторским и сродним правима („Службени гласник РС“ број 104/09).

Према члану 29. Закона о ауторским и сродним правима, аутор има искључиво право да другоме забрани или дозволи да се ауторско дело које је емитовано радиодифузијом истовремено у неизмењеном облику и у целисти саопшти јавности:

- 1) када саопштавање јавности обавља друга организација за радиодифузију, а не она која је ауторско дело изворно емитовала;
- 2) када се саопштавање јавности обавља кабловским или микроталасним системом или када се дело изворно емитује из друге државе (кабловско реемитовање).

У случају кабловског реемитовања ауторских дела, право аутора остварује се само преко организације за колективно остваривање ауторских и сродних права.

Ова одредба се не примењује у случају кабловског реемитовања ако се ради о властитим емисијама организација за радиодифузију, независно од тога да ли су то изворна права радиодифузних организација или права која су на њих пренели други носиоци права.

67. Молимо вас да наведете детаље о било којој међународној обавези(/-ама) која може утицати на аудио-визуелне услуге, нарочито у оквиру приступања Србије СТО.

У оквиру преговора о приступању Републике Србије СТО, један од важнијих сектора представљају аудиовизуелне услуге, које су од посебног стратешког значаја за ЕУ и које, као такве, ЕУ посебно штити. Србија, као земља која има перпективу европске интеграције, све своје кораке у вези са аудио-визуелним услугама усклађује са прописима и стандардима ЕУ. Постојало је више захтева за либерализацију у овом сектору, највише од САД и Кореје, које је Србија такође договорила са ЕУ. Последња верзија српске понуде (која је задовољила Кореју са којом смо окончали преговоре), у вези са аудио-визуелним услугама, садржи услуге забаве и културе укључујући позоришта, концерте уживо и циркусе (део ЦПЦ РС 9619) и услуге биоскопа (део ЦПЦ 96199), уз ограничења у погледу коришћења субвенција (право на субвенције се ограничава на домаће пружаоце услуга) и таква понуда је усклађена са ЕУ.

Важан део понуде чини и тзв. Листа изузећа од примене МФН⁴ третмана. Листа изузећа омогућава да се одређене погодности задржавају само за неке земље на основу регионалног повезивања или билатералних споразума. У области аудиовизуелне политика став ЕУ је да се погодности дају искључиво на нивоу ЕУ, а не свим чланицама СТО, што би био случај код примене МФН клаузуле (највећег повлашћења). Србија је своју Листу изузећа од МФН третмана, такође у

⁴ Статус најповлашћеније државе

потпуности ускладила са ЕУ, тако да нема обавеза које могу имати нежељене ефекте на аудио-визуелни сектор.

68. Које су (уколико постоје) одредбе у националном законодавству о аудио-визуелној делатности којима се постављају стандарди у области аудио-визуелних комерцијалних комуникација, нарочито забрана изазивања мржње, приступачност особама са оштећењем вида и слуха, поштовање ауторских права над кинематографским делима, телевизијско рекламирање укључујући телекуповину и спонзорство, пласирање спонзорских производа, прикривено рекламирање, забрану рекламирања дуванских производа и ограничење рекламирања алкохола и медицинских производа; заштита малолетника (молимо вас да наведете податке о времену у коме је дозвољено емитовање садржаја за одрасле и заштити малолетника од штетног рекламирања, како на телевизији тако и у нарученим аудио-визуелним медијским услугама) и јавног реда; и право на одговор? Да ли је Србија увела конкретну регулативу у области телевизијског рекламирања која се може сматрати детаљнијим или строжијим прописом у поређењу са прописима датим у директиви о аудио-визуелним медијским услугама (на пример: забрана политичког рекламирања, забрана рекламирања алкохола, ограничења која се тичу дечијих програма, итд.)?

Закон о оглашавању („Сл. гласник РС“, бр. 79/2005) уређује област аудио-визуелних комерцијалних комуникација. Тим прописом су на општи начин уређена питања забране дискриминације (чл. 7), забране повреде морала (чл. 8), као и опште забране оглашавања активности, производа, услуга или других препорука које су забрањене позитивним прописима (чл. 12).

Законом је детаљније уређена област ТВ оглашавања, укључујући ТВ продају, у погледу времена трајања, начина њиховог емитовања, начина продаје услуга ТВ оглашавања и ТВ продаје, самопромоције, као и сходне примене тих правила на радијско оглашавање (чл. 14-23).

Закон уређује и спонзорство у вези са оглашавањем (чл. 88-98). Тим одредбама је предвиђена забрана спонзорисања медија, спортиста, спортских клубова, спортских такмичења, као и појединаца и учесника у тим манифестацијама, затим забрана од стране произвођача дуванских производа, спонзорисања малолетних лица, њихове активности, као и активности чију публику претежно чине малолетна лица од стране произвођача дуванских производа и алкохолних пића, као и забрана спонзорисања спортиста, спортских клубова и спортских такмичења од стране произвођача алкохолних пића (осим пива) (чл. 89).

Предвиђене су посебне забране и ограничења у вези са оглашавањем дуванских производа (забрана оглашавања, чл. 64-67), алкохолних пића (ограничења, чл. 68-70), као и лекова, медицинских средстава и лекарских услуга (чл. 61).

Закон садржи посебна правила о оглашавању намењеном малолетним лицима, у погледу забране злоупотребе њиховог неискуства, незнања и лаковерности, заштите здравља, развоја и интегритета, забране сугерисања да се коришћењем одређених производа или услуга стичу физичке, интелектуалне или друге

друштвене предности у односу на друга малолетна лица, заштите ауторитета породице и школе, забране злоупотребе поверења малолетних лица, као и оглашавања у дечјој установи (чл. 72-85).

Истим Законом је посебно уређено питање оглашавања политичких организација (чл. 87). Законом нису предвиђене посебне забране или ограничења у вези са термином приказивања према карактеру садржаја појединих рекламних порука. Такође, важећи закон не садржи детаљније нити строжије забране у односу на Директиву о аудио-визуелним медијским услугама.

Напомињемо да је у Министарству трговине и услуга израђен нацрт новог Закона о оглашавању, који се налази у завршној фази разматрања и усвајања на Влади, и којим ће се детаљније уредити наведена питања, нарочито у светлу транспозиције релевантних одредби Директиве о аудио-визуелним медијским услугама. Поред осталог, Нацртом закона су предвиђене обавезе друштвене одговорности код оглашавања, заштите достојанства лица са посебним потребама, а уређују се детаљније питања спонзорства, пласирања производа, прикривеног оглашавања, као и других правила аудио-визуелне комерцијалне комуникације, којима се приближава домаће законодавство цитираној европској директиви.

Заштита ауторских права над кинематографским делима, као и време емитовања садржаја за одрасле, нису предмет Закона о оглашавању. Та област регулисана је Законом о ауторским и сродним правима и делимично Законом о радиодифузији.

Ауторска права регулисана су Законом о ауторским и сродним правима, а Закон о радиодифузији, члан 8, утврђује да је Републичка радиодифузна агенција надлежна да предузима мере у области радиодифузије у циљу примене прописа о ауторским и сродним правима. Поступање емитера супротно прописима, основ је за изрицање мера од стране Републичке радиодифузне агенције, независно од других правних средстава која стоје на располагању оштећеном носиоцу ауторског или сродног права.

Према Закону о радиодифузији, члан 68., сви емитери у области своје програмске концепције дужни су да приликом емитовања програма поштују следеће стандарде у односу на садржај програма:

- не емитују програме чији садржаји могу да шкоде физичком, менталном или моралном развоју деце и омладине, као и да такве програме јасно означе, а уколико их емитују да то чине само између 24,00 и 06,00 часова;
- не емитују програме који садрже порнографију или чији садржаји истичу и подржавају насиље, наркоманију или друге видове криминалног понашања, као и програме који злоупотребљавају лаковерност гледалаца или слушалаца.

Служба за надзор и анализу Републичке радиодифузне агенције редовно врши надзор над радом емитера, у смислу поштовања Закона о радиодифузији, Закона о оглашавању, Закона о ауторским и сродним правима, Кодекса понашања емитера и осталих нормативних аката, који су у надлежности Агенције.

69. Да ли је у вашој земљи усвојена листа важних догађаја који треба да буду емитовани на телевизији чији сигнал не захтева декодирање? Ако јесте, молимо вас да приложите листу таквих догађаја и услове преноса.

Законом о радиодифузији, у члану 71, став 1. предвиђено је да Републичка радиодифузна агенција одређује листу догађаја који су од интереса за све грађане Републике Србије, на које искључиво право преноса може остварити само емитер чија зона опслуживања обухвата целокупно подручје Републике Србије.

На основу члана 71. Закона о радиодифузији став 2. Закона о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији и члана 9. и 21. Стаута Републичке радиодифузне агенције, Савет Републичке радиодифузне агенције је на седници одржаној 21. маја 2010. године донео листу догађаја од националног интереса за грађане у Републици Србији.

У прилогу достављамо листу догађаја од националног интереса.

Напомена: Савет Републичке радиодифузне агенције је на седници одржаној дана 8. децембра 2010. године донео Листу догађаја од националног интереса за грађане у Републици Србији за 2011. годину (прилог – Листа догађаја од 8. децембра 2010. године).

70. Да ли су предузете мере које се тичу приступа од стране емитера догађајима од високог јавног интереса које преноси искључиво један емитер? Да ли постоје могућности да други емитери добију приступ таквим догађајима и емитују кратке прилоге?

Савет Републичке радиодифузне агенције донео је листу догађаја од националног интереса за грађане у Републици Србији.

Законом о радиодифузији, у члану 71., предвиђена је дужност емитера, који има искључиво право преноса догађаја који су обухваћени листом, да свим другим заинтересованим емитерима дозволи и омогући да сниме и емитују кратке извештаје са тог догађаја у трајању до деведесет секунди који ће садржати и аутентичну слику и тон са таквог догађаја.

У оквиру казних одредаба Закона о радиодифузији прописано је да ће се новчаном казном од 300.000 до 1.000.000 динара (што је на дан 31.12.2009. године по средњем курсу НБС износило 3.129€ - 10.429€, будући да је тог дана 1€ износио 95,8888 динара) казнити правно лице за прекршај ако не омогући другим заинтересованим емитерима да сниме и емитују кратке извештаје са догађаја за које је откупио право преноса, а који су на листи догађаја од интереса за све грађане Републике Србије. (члан 113. став 1. тачка 14).

Републичка радиодифузна агенција, до сада, није изрицала мере у вези са приступом емитера догађајима од посебног интереса за јавност које ексклузивно преноси неки емитер.

71. Да ли су пружаоци аудио-визуелних медијских услуга у вашој земљи сачинили кодекс понашања који се тиче неприкладног комерцијалног оглашавања за прехранбене производе и намирнице са високим садржајем масти, шећера и соли које су намењене деци?

Пружаоци аудио-визуелних медијских услуга нису сачинили кодекс понашања који се тиче неприкладног комерцијалног оглашавања за прехранбене производе и намирнице са високим садржајем масти, шећера и соли које су намењене деци.

72. Које се (уколико постоје) регулаторне мере користе да подстичу или траже аудио-визуелне медијске услуге, или улагања у одређене врсте програма (нпр. културни, образовни), или програме посебног географског, лингвистичког или секторског порекла (независне продукције, европска дела, национална дела, програми који су направљени или емитовани на одређеним језицима итд.)? Молимо вас да наведете податке о телевизијском емитовању и нарученим аудио-визуелним медијским услугама. Да ли постоје такве мере које се односе на друге медије (кинематографија, позоришта, видео, итд.)?

У прописима Републике Србије постоје одредбе којима се регулише и подстиче улагање у одређене врсте програма по садржају или програме посебног географског, лингвистичког или секторског порекла. Мере државе огледају се у одређивању висине накнаде за емитовање и у различитим облицима суфинансирања програма и пројеката у области информисања.

1) Закон о радиодифузији, у делу у коме се регулишу накнаде за емитовање програма, утврђује висину накнаде за емитовање програма на основу следећих критеријума (члан 66.):

1.1) броја становника на подручју на коме се емитује програм, на основу званичних података органа надлежног за послове статистике, и

1.2) програмске концепције емитера, односно порекла и врсте програма који се емитује, и то:

- а) удела научно-образовних, културно-уметничких, дечјих или сопствених информативних програма, у укупном програму који се емитује;
- б) удела програма сопствене продукције или програма независних продукција са садржајима из подтачке а) ове тачке, преко квоте утврђене овим законом;
- в) удела програма других домаћих емитера или преведених страних програма.

Савет Републичке радиодифузне агенције је, у складу са чланом 8. став 1. тачка 5. Закона о радиодифузији, донео Правилник о мерилима за утврђивање висине накнаде за емитовање радио и/или телевизијског програма. Овим актом Агенција је, у складу са Законом, прописала могућност измене висине накнаде за емитовање програма. У складу са тим, Савет РРА може на захтев емитера, а у складу са чланом 66. Закона о радиодифузији, донети одлуку о смањењу накнаде у висини од:

- до 20% за емитера који емитује најмање 50% програма из обавезне квоте сопствене продукције из области културног, дечијег и образовног програма;

- до 10% за емитера који емитује најмање 50% информативног програма из обавезне квоте сопствене продукције (вести, колажне, магазинске, истраживачке емисије);
- до 10% за емитера који емитује више од 50% програма произведеног на српском језику;
- до 10% за емитера који емитује најмање 40% укупног програма у сопственој продукцији и/или програма независних продукција.
- до 5% за емитера који у укупном програму емитује најмање 20% програма других домаћих емитера или преведених страних програма.

Укупна висина одобреног смањења висине накнаде по свим наведеним основама не може прећи 20% основне цене.

Мерила за измену висине накнаде, пре свега, се односе на радио и/или телевизијске станице, с обзиром да услуге на захтев не постоје у Србији.

2) Република Србија настоји да развије и омогући остваривање јавног интереса у области информисања, што подразумева охрабривање производње аудиовизуелних медијских услуга ради унапређења права на информисање националних мањина, слепих и глувих (посебним техникама), и других маргинализованих група, квалитетније програмске понуде са становишта улоге медија у културно-образовном смислу, културе дијалога итд. Средства за производњу и емитовање оваквих програма добијају се из државне помоћи путем конкурса.

Члан 5. Закона о јавном информисању предвиђа да ради остваривања права националних мањина и етничких заједница у информисању на сопственом језику и неговању сопствене културе и идентитета, Република Србија, аутономна покрајина, односно локална самоуправа обезбеђује део средстава или других услова за рад јавних гласила на језицима националних мањина и етничких заједница. Такође, ради заштите интереса инвалида, хендикепираних лица и других лица са посебним потребама исти субјекти обезбеђују део средстава или других услова за несметано коришћење права ових лица у јавном информисању, а посебно слободе примања идеја, информација и мишљења.

У том смислу Министарство културе сваке године додељује средства за продукцију и емитовање медијских програмских садржаја на језицима националних мањина, као и за програме/пројекте који подстичу и унапређују остваривање јавног интереса у медијима (програми образовног и културног садржаја, програми намењени младима и лицима са посебним потребама).

Законом о култури („Службени гласник РС“ 72/09) у члану 76. је прописано да најмање једном годишње Министарство културе, орган аутономне покрајине, односно орган јединице локалне самоуправе расписује јавне конкурсе ради прикупљања предлога за финансирање или суфинансирање пројеката у култури, као и пројеката уметничких, односно стручних и научних истраживања у култури. У оквиру овог конкурса подстичу се и програми и пројекти у области кинематографије, позоришта, видео уметности и други.

73. Које дефиниције се користе за разликовање телевизијског емитовања од других аудио-визуелних услуга?

Аудио-визуелне услуге нису дефинисане важећим медијским законима.

Законом о радиодифузији регулисано је само телевизијско и радијско емитовање.

Чланом 1. Закона о кинематографији („Службени гласник бр. 46/91, 53/93, 65/93, 67/93, 47/94, 48/94 и 101/2005) прописано је да кинематографију у смислу овог Закона чине делатности производње филмова, изнајмљивања, давање филмова на коришћење и јавно приказивање филмова.

74. Који прописи (уколико постоје) обухватају остале аудио-визуелне услуге, нарочито интерактивне, наручене аудио-визуелне медијске услуге, укључујући Интернет?

Одредбе медијских закона које се односе на област аудио-визуелних услуга првенствено обухватају линеарне услуге. То су услуге радио и телевизијског емитовања. Медијски закони не спомињу термин аудио-визуелне медијске услуге, али тај појам користи нови Закон о електронским комуникацијама.

Законом о радиодифузији дефинисан је појам радиодифузије (члан 4.) као општи појам за радио и телевизију, као електронске медије масовне комуникације. Радиодифузија се остварује посредством аналогног или дигиталног преноса текста, говора, звука, непокретних и покретних слика, у виду програмских садржаја намењених најширој јавности путем радио таласа или кабловских дистрибутивних система до одговарајућих пријемних уређаја.

Закон о јавном информисању уводи појам интернета у медијско законодавство У члану 11. став 1. Закона даје се дефиниција јавних гласила у смислу да су јавна гласила само она гласила која су намењена јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника и да су то новине, радио програми, телевизијски програми, сервис новинских агенција, Интернет и друга електронска издања наведених јавних гласила, као и друга средства јавног информисања која помоћу речи, слике или звука објављују идеје, информације и мишљења.

Законом о електронским комуникацијама, као и подзаконским актима донетим на основу тог закона (Правилник о условима за пружање интернет услуга и осталих услуга преноса података и садржају одобрења, Правилник о условима за пружање услуга преноса говора коришћењем интернета и садржају одобрења и Технички услови за подсистеме уређаја, опрему и инсталације интернет мреже), регулишу се аудио-визуелне услуге, нарочито интернет. У члану 4. став 1. тачка 3) Закона о електронским комуникацијама дефинисани су медијски садржаји тако да обухватају радијске и телевизијске програме, односно аудио-визуелне садржаје, као и са њима повезане интерактивне услуге, који се дистрибуирају и емитују, односно пружају корисницима путем електронских комуникационих мрежа, на основу програмске шеме или на захтев корисника. Такође, Интернет је дефинисан као глобални електронски комуникациони систем сачињен од великог броја међусобно повезаних рачунарских мрежа и уређаја, који размењују податке користећи заједнички скуп комуникационих протокола (члан 4. став 1. тачка 15) Закона о електронским комуникацијама).

75. Којим правилима и прописима се уређује јавно и приватно телевизијско емитовање? Којим правилима се обезбеђује уређивачка независност јавног сервиса? Молимо вас да наведете податке о извору финансирања јавног сервиса.

Закон о радиодифузији не познаје термин јавно и приватно емитовање телевизијског програма. Закон у члану 43. прописује да емитер може да обавља делатност производње и емитовања радио и телевизијског програма као:

- установе јавног радиодифузног сервиса;
- комерцијална радио и/или телевизијска станица;
- радио и/или телевизијска станица цивилног сектора;
- радио и/или телевизијска станица локалне или регионалне заједнице.

Физичко или правно лице не може да емитује радио или телевизијски програм уколико му претходно Републичка радиодифузна агенција није издала дозволу. Дозволу за емитовање радио и телевизијског програма под једнаким условима може да добије свако правно и физичко лице које испуни услове прописане Законом о радиодифузији и прописима донетим на основу Закона. Поступак за издавање дозволе је јаван. О издатим дозволама Републичка радиодифузна агенција води регистар издатих дозвола. (члан 38.)

Правила која осигуравају независност уређивачке политике свих емитера садржана су у члану 3. Закона о радиодифузији, којим је регулисано да се област радиодифузије заснива на начелима: слободе, професионализма и независности радиодифузних јавних гласила; забране сваког облика цензуре или утицаја на рад радиодифузних гласила; примене међународно признатих норми и принципа који се односе на област радиодифузије а нарочито људских права у овој области.

Гаранције независности јавних сервиса садржане су и у одредбама Закона које предвиђају да су, у циљу остваривања општег интереса у области јавног информисања, носиоци јавног радиодифузног сервиса дужни да обезбеде да програми које производе и емитују, посебно програми информативног садржаја, буду заштићени од било ког утицаја власти, политичких организација или центара економске моћи.(члан 78.) Независност уређивачке политике јавних сервиса гарантују и одредбе Закона о радиодифузији којима се регулише начин избора чланова Управног одбора и генералног директора. Чланови Управног одбора не могу бити народни посланици, именована и постављена лица у Влади, председници, заменици и функционери политичких странака. Чланови Управног одбора су самостални у свом раду. Управни одбор именује и разрешава генералног директора двотрећинском већином гласова, након спроведеног јавног конкурса.(члан 87. и90.)

За финансирање делатности установа јавног радиодифузног сервиса које се односе на остваривање општег интереса утврђеног овим законом, плаћа се радио-телевизијска претплата.(члан 81.)

За обављање других послова из оквира своје делатности установе јавног радиодифузног сервиса стичу средства од: производње и емитовања економско-пропагандног програма, производње и продаје аудиовизуелних програма (емисија,

филмова, серија, носача звука и др.), производње других програмских услуга (телетекст и др.), организовања концерата и других приредби.(члан 80.)

76. Којим законским одредбама се уређују ексклузивна права за емитовање најважнијих догађаја (културних, спортских, скупштинских заседања итд.)?

Ексклузивна права за емитовање најважнијих догађаја, попут спортских и културних дешавања, могу да буду регулисана на два начина.

1. Уколико су спортска и култура дешавања предвиђена Листом догађаја од националног значаја, у том случају су ексклузивна права за емитовање регулисана чланом 71. Закона о радиодифузији. Емитер који има искључиво право преноса догађаја, дужан је да свим другим заинтересованим емитерима дозволи и омогући да сниме и емитују кратке извештаје са тог догађаја у трајању од двадесет секунди који ће садржати аутентичну слику и тон са таквог догађаја.
2. Уколико спортско или културно дешавање није предвиђено Листом догађаја од националног значаја, у том случају су ексклузивна права за емитовање регулисана чланом 27. Закона о ауторским и сродним правима. Аутор има искључиво право да другоме забрани или дозволи преношење извођења или представљања свог дела. Преношењем извођења или представљања сматра се истовремено јавно саопштавање дела, које се изводи или представља публици која се налази изван простора у коме се дело изводи или представља уживо, уз помоћ техничких уређаја као што су звучник, односно екран и звучник. У пракси је то најчешће регулисано ауторским уговорима које индивидуално потписују емитери.

Пренос скупштинских заседања није регулисан законом. Савет републичке радиодифузне агенције је 20. новембра 2007. године донео препоруку Радиодифузној установи Србије о преносу скупштинских заседања. Радио телевизији Србије се препоручило да, ради остваривања посебних обавеза у остваривању општег интереса у области јавног радиодифузног сервиса, обавља преносе свих седница Народне скупштине Републике Србије, у терминима дефинисаним Пословником о раду Народне скупштине.

Народна Скупштина је путем уговора са Радиодифузном установом Србије решила питање преноса заседања.

В. Кинематографија

77. Молимо вас да наведете процењену укупну вредност сектора аудио-визуелне индустрије за 2009. годину. Који (уколико постоје) системи финансијске подршке постоје у аудио-визуелном сектору (укључујући кинематографију).

Министарство културе Републике Србије не поседује процену укупне вредности сектора аудио-визуелне индустрије за 2009. годину.

На основу Закона о министарствима, Закона о буџету и Закона о информисању, Сектор за медије Министарства културе сваке године расписује конкурсе из области јавног информисања, на којима је део средстава намењен и аудиовизуелном сектору. Сваке године овај сектор расписује јавни позив за учешће на следећим конкурсима:

- Конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области информисања особа са инвалидитетом;
- Конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања;
- Конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области јавног информисања на језицима националних мањина;
- Конкурс за суфинансирање пројеката/програма у области информисања српског народа у земљама региона;
- Конкурс за суфинансирање штампаних јавних гласила на језицима националних мањина у Централној Србији;
- Конкурс за суфинансирање пројеката/програма електронских јавних гласила са седиштем на Косову и Метохији.

Општи критеријум за додељивање средстава је значај пројекта за остваривање права на јавно информисање, као и допринос разноликости медијских садржаја и плурализму идеја и вредности. Осим путем конкурса, Сектор за медије Министарства културе додељује средства и појединачним пројектима који су од изузетног значаја за обогаћивање продукције из ове области.

На нивоу АП Војводине, Покрајински секретаријат за информације финансијски подржава технолошко опремање и подстиче производњу информативних садржаја у којима је заступљен општи и јавни интерес, због чега расписује јавне конкурсе за доделу новчаних средстава на које позива јавна и приватна предузећа у чијем су власништву штампани и електронски медији, радио и телевизија.

Финансијска подршка производњи домаћих кинематографских дела, системски се обезбеђује на основу издвајања средстава из буџета Републике Србије (Филмски центар Србије преко буџета Министарства културе Републике Србије и Министарство културе), Аутономне Покрајине Војводине (Покрајински секретаријат за културу), локалне самоуправе - Града Београда (Секретаријат за културу Градске управе Града Београда), као и из међународних фондова (Eurimages) и других регионалних и националних фондова. Средства из буџета додељују се путем јавног конкурса.

1)Филмски центар Србије расписује конкурсе за суфинансирање филмског стваралаштва, а на основу одредаба чланова 6, 8, 10, 11. и 76. Закона о култури (усвојен 31. августа 2009, "Службени гласник РС", бр. 72/2009), одредаба чланова 19. и 20. Закона о кинематографији (усвојен 24.јула 1991, "Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 56/93, 67/93, 47/94, 48/94 и 101/05), те одредаба члана 12. Статута Филмског центра Србије и Правилника о поступку спровођења конкурса за

суфинансирање пројеката из области филмског стваралаштва. Средства за спровођење конкурса обезбеђују се сваке године из буџета Републике Србије, а на основу Закона о буџету Републике Србије, и то:

- Конкурс за суфинансирање производње домаћих дугометражних филмова, од којих је најмање један нискобуџетни играни филм чији буџет у динарској противвредности износи до 100.000 евра и најмање један дебитантски филм;
- Конкурс за суфинансирање производње средњеметражних и краткометражних документарних, анимираних, кратких играних и експерименталних филмова
- Конкурс за суфинансирање унапређења и развоја филмског сценарија
- Конкурс за суфинансирање производње мањинских копродукција;

Осим подршке филмској производњи кроз наведене конкурсе, Министарство културе Републике Србије и Филмски центар Србије подржавају националну кинематографију кроз промоцију, пласман и међународну сарадњу у оквиру:

- маркета филмских фестивала у Кану, Берлину и Сарајеву
- посебних догађаја – недеља, ревија филмова, такође представљање готових филмова, пројеката у различитим фазама развоја, као и изналажење могућности за сарадњу, копродукције и суфинансирање, почевши од развоја пројеката до заједничке промоције и пласмана филмова произведених у региону.

2) Покрајински секретаријат за културу Аутономне Покрајине Војводине расписује конкурс за суфинансирање производње играних филмова који доприносе развоју кинематографије Аутономне Покрајине Војводине, и то краткометражних, документарних, документарно-играних, анимираних и дугометражних играних филмова. Правни основ за овај конкурс је Закон о култури (чланови 11. и 76), Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине (усвојен 30. новембра 2009, „Службени гласник РС“, бр. 99/09, члан 41), Закон о кинематографији (члан 19), Покрајинска скупштинска Одлука о покрајинској управи („Службени лист АПВ“, бр. 4/2010) и Одлука о спровођењу поступка за доделу средстава из буџета АП Војводине по конкурсима у области културе („Службени лист АП Војводине“, бр.1/2010, чланови 3, 7. и 8), коју доноси покрајински секретар за културу. Средства за спровођење конкурса обезбеђују се сваке године из буџета АП Војводине, а на основу Покрајинске скупштинске Одлуке о буџету Аутономне Покрајине Војводине.

3) Секретаријат за културу Града Београда расписује конкурс за стимулацију филмског стваралаштва на територији Града Београда, и то за продукцију документарног, кратког играног, експерименталног, анимираног филма и играног филма – дебитантско редитељско остварење, као и за простпродукцију. Конкурс се расписује по Закључку градоначелника о учешћу у финансирању пројеката, а на основу одредаба чланова 11. и 76. Закона о култури, одредаба члана 24. Закона о главном граду (усвојен 29.12.2007, „Службени гласник РС“ 129/07), одредаба чланова 52.и 63. Статута града Београда (усвојен 17.октобра 2008, „Службени лист града Београда“, бр.39/08, 6/10) и одредаба члана 64. Одлуке о Градској управи

града Београда (усвојена 17.децембра 2008, „Службени лист града Београда“, бр.51/08).

78. Који правни и/или финансијски аранжмани су успостављени за међународне копродукције (кинематографија и/или ТВ)?

Србија је потписник Европске конвенције о филмским копродукцијама и чланица је Еуримажа. Такође, потписник је и билатералних споразума о копродукцијама са Канадом, Италијом, Немачком, Француском и Аустријом.

Споразум о избегавању двоструког опорезивања потписан је са следећим земљама: Албанијом, Белгијом, Белорусијом, Босном и Херцеговином, Бугарском, Чешком, Данском, ДНР Корејом, Египтом, Финском, Француском, Холандијом, Хрватском, Индијом, Италијом, Кином, Кипром, Кувајтом, Летонијом, Литванијом, Мађарском, Македонијом, Малезијом, Молдавијом, Немачком, Норвешком, Пољском, Румунијом, Русијом, Словачком, Словенијом, Шри Ланком, Швајцарском, Шведском, Турском, Украјином и Великом Британијом.

79. Који правни режим се примењује на емитовање радијског звука?

Закон о радиодифузији регулише област емитовања радио сигнала чиме се уређују услови и начин обављања радиодифузне делатности и утврђују услови и поступак за издавање дозвола за емитовање радио и телевизијског програма. (члан 39.)

80. Која ограничења (ако их има) постоје у вези са власништвом над телевизијским и/или радио станицама? Да ли постоје посебна ограничења за стране инвеститоре?

Ограничења у домену власништва предвиђена су и одредбама које се односе на спречавање недозвољене медијске концентрације (члан ови 97-103). Недозвољена медијска коцентрација, односно преовлађујући утицај на јавно мњење постоји, у смислу овог закона када емитер доведе до нарушавања принципа плурализма мишљења у средствима јавног информисања, на следећи начин: учешћем у оснивачком капиталу другог емитера; учешћем у оснивачком капиталу новинско-издавачког предузећа; учешћем у оснивачком капиталу предузећа које обавља делатност новинске агенције; на други начин предвиђен одредбама овог закона. Недозвољена медијска коцентрација у смислу овог закона, постоји и када оснивач предузећа које обавља делатност новинске агенције учешћем у оснивачком капиталу емитера доведе до нарушавања принципа плурализма мишљења у средствима јавног информисања. Сматраће се да недозвољена медијска коцентрација, односно преовлађујући утицај на јавно мњење, увек постоји када емитер који:

- има дозволу за емитовање програма на националном нивоу покривања учествује у оснивачком капиталу другог емитера који има такву дозволу, са највише од 5%;

- на истом подручју емитује више од једног телевизијског и једног радио програма; има дозволу за емитовање програма на националном нивоу покривања учествује у оснивачком капиталу предузећа које издаје дневне новине које се штампају у тиражу већем од 30.000 примерака, са више од 5% и обрнуто;
- има дозволу за емитовање програма на националном нивоу покривања учествује у оснивачком капиталу предузећа које обавља делатност новинске агенције, са више од 5%, и обрнуто;
- има дозволу за емитовање програма на националном нивоу покривања истовремено издаје дневне новине које се штампају у тиражу већем од 30.000 примерака;
- као радио или телевизијска станица регионалног или локалног нивоа покривања учествује у оснивачком капиталу другог емитера регионалног или локалног нивоа покривањана истом подручју са више од 30%;
- као радио или телевизијска станица регионалног или локалног нивоа покривања истовремено на истом или суседном подручју издаје дневне новине локалног карактера.

Недозвољена медијска коцентрација, односно преовлађујући утицај на јавно мњење, постоји када се у случајевима из члана 99. овог закона у оснивачком капиталу другог емитера, предузећа које издаје дневне новине или које обавља делатност новинске агенције, до утврђене висине оснивачког капитала, учествује физичко лице које је оснивач емитера, односно предузећа које издаје дневне новине или обавља делатност новинске агенције, или лица која су његови сродници у правој линији без обзира на степен сродства или лице које је његов брачни друг.

Републичка радиодифузна агенција неће издати дозволу за емитовање програма пријављеном на јавном конкурс уколико утврди да би се издавањем дозволе остварила недозвољена медијска коцентрација.

Ако агенција утврди да је након издавања дозволе за емитовање програма остварена недозвољена медијска коцентрација, наложиће емитеру да у року од шест месеци свој статус усклади са одредбама овог закона који се односе на недозвољену медијску коцентрацију. Уколико емитер у остављеном року, без оправданог разлога, не поступи у складу са налогом Агенције, Агенција ће спровести поступак за одузимање дозволе за емитовање програма.

Сваку промену власничке структуре емитер мора претходно у писаној форми да пријави Агенцији.

Када су у питању страни инвеститори, ограничења у домену власништва над радио или телевизијским станицама прописана су у члану 41. Закона о радиодифузији. Ималац дозволе за емитовање програма може бити само домаће правно или физичко лице које је регистровано за делатност производње и емитовања радио и телевизијског програма и које има седиште, односно пребивалиште на територији Републике Србије. Домаће правно лице у коме су оснивачи страна правна лица регистрована у земљама у којима према унутрашњим прописима тих земаља није дозвољено или није могуће утврдити порекло

оснивачког капитала, не може учествовати на јавном конкурсy за дозволу за емитовање програма. Странo физичко или правно лице може учествовати у оснивачком капиталу имаоца дозволе за емитовање програма највише до 49% укупног капитала, осим ако међународним уговорима које је ратификовала Савезна Република Југославија није друкчије предвиђено. Ради контроле структуре и порекла капитала имаоца дозволе, имаоца дозволе је дужан да за сваку промену власничке структуре прибави претходну сагласност Републичке радиодифузне агенције. Странo физичко или правно лице не може да учествује у оснивачком капиталу установа јавног радиодифузног сервиса.

81. Који системи постоје у погледу статистичких података који се односе на аудио-визуелни сектор?

Према члану 55. Закона о радиодифузији Републичка радиодифузна агенција води регистар о издатим дозволама за емитовање програма који је јаван. Агенција формира и одржава базу података о регистру који води. Регистар дозвола је доступан на званичној Интернет презентацији Агенције.

Републички завод за статистику не поседује статистичке податке који се односе на аудио-визуелни сектор.

82. Да ли постоји званичан систем којим се утврђује број продатих карата у званично признатим биоскопима на националном нивоу?

Не постоји званичан систем који потврђује количину продатих карата.

D. Филмско наслеђе

83. Које законодавне, административне и друге одговарајуће мере сте предузели како бисте се постарали да кинематографска дела која чине део вашег аудио-визуелног наслеђа буду систематично прикупљена, сакупљене у каталог, очувана, рестаурирана и доступна за образовне, културне, истраживачке и друге некомерцијалне сврхе сличне природе, у свим случајевима који су у складу са ауторским и сродним правима?

Заштита филмске грађе дефинисана је Законом о културним добрима (усвојен 16. децембра 1994, „Службени гласник РС“, број 71/94). Законом је прописано да Југословенска кинотека у Београду врши делатност заштите филмске грађе (чланови 65, 74, 78, 79. и 84. Закона о културним добрима), као и да филмска грађа која се чува у Југословенској кинотеци има статус културног добра.

Закон регулише обавезе Југословенске кинотеке да прикупља, сређује и чува филмску грађу, води регистар филмске грађе и документацију о њој, пружа стручну помоћ на чувању и одржавању сопственицима и корисницима те грађе; стара се о коришћењу филмске грађе у сврхе одређене законом, спроводи мере техничке и физичке заштите филмске грађе, одржава је, обезбеђује њено коришћење у

културне сврхе, путем јавног приказивања у својим просторијама и на други начин, издаје публикације о филмској грађи.

Закон регулише систематско прикупљање филмске грађе кроз обавезу достављања филмова намењених јавном приказивању (члан 46. Закона о културним добрима). Произвођачи филмова намењених за јавно приказивање без обзира у којој су техници снимљени, дужни су да у року од 30 дана од почетка експлоатације филма о томе обавесте Југословенску кинотеку (члан 11. Закон о кинематографији), као и да Југословенској кинотеци у првој години приказивања филма, предају по једну некоришћену копију сваког произведеног филма, с одговарајућом документацијом (члан 46. Закона о културним добрима). Исту обавезу има и произвођач који снима филм у сарадњи с произвођачем чије седиште, односно пребивалиште није на територији Републике. Такође, предузећа која увозе филмове дужна су, одмах по истеку лиценце филма, да предају Југословенској кинотеци најбољу копију сваког увезеног филма за јавно приказивање.

Филмови који су предати Југословенској кинотеци могу да се користе само на начин утврђен законом и по одобрењу Југословенске кинотеке (члан 94. Закона о културним добрима).

Југословенска кинотека, у статусу централне или националне установе (у складу са члановима 61. и 79. Закона о културним добрима), води централни регистар филмског наслеђа, као и документацију о овим културним добрима.

Југословенска кинотека је дужна да обезбеди коришћење филмске грађе коју чува (чланови 78. и 86. Закона о културним добрима). Страни држављани могу да користе филмску грађу само на основу посебне дозволе за коришћење ове грађе (члан 95. Закона о културним добрима). Дозволу за коришћење филмске грађе издаје Министарство културе, а по претходно прибављеном мишењу Југословенске кинотеке.

84. Како дефинишете појам кинематографских дела која чине део вашег аудио-визуелног наслеђа?

Члан 25. Закона о културним добрима дефинише да „Филмску грађу чине изворни материјали филма (оригинал негатив слике и тон негатив) и копије филма, оригинал и копија видео траке и други носачи записа регистроване слике у покрету без обзира на технику снимања и на то кад су и где настали, као и пратећи филмски материјал (сценарио, књига снимања, дијалог листа, филмски плакат, филмске фотографије, скице декора и костима, нотни записи, филмске музике, рекламне публикације и други документи настали пре, за време и после снимања филма)».

85. Молимо вас да наведете списак институција које се баве филмским наслеђем у Србији, укључујући и оне регионалног и локалног карактера, као и њихове Интернет адресе (уколико постоје).

Југословенска кинотека, основана 1949. године⁵, је национални филмски архив и ужива статус установе културе од посебног националног значаја. Целокупна делатност и трошкови рада установе финансирају се из буџета Републике Србије. Законом о културним добрима и Статутом Југословенске кинотеке, регулисане су делатности установе, а као основна делатност дефинисана је делатност архива. Југословенска кинотека је један од оснивача и стални члан FIAF-а (Међународне федерације филмских архива), у чијем чланству активно учествује од 1951. године. Југословенска кинотека је и чланица АСЕ (Европска асоцијација филмских архива) од оснивања 1995. године.

Филмски фонд Југословенске кинотеке чини једну од најзначајнијих и најобухватнија филмских колекција у Европи. У њему се чува преко 85000 копија, најразличитијих формата, на запаљивој (нитратној) и незапаљивој (ацетатној) траци, немих, звучних, црно-белих и у боји. Збирка страног филма, која чини 80% фонда Југословенске кинотеке, садржи сва највреднија дела из историје светског филма. У југословенском филмском фонду чувају се најзначајнији архивски материјали и документарни филмови везани за територију бивше Југославије. Изузетно је значајна и колекција југословенских играних филмова која обухвата преко 90% продукције снимљене након II светског рата.

www.kinoteka.org.rs

Филмске новости, основане су 1944. године као јавно предузеће које се бави производњом документарних филмова и филмских репортажа. Одлуком Владе о оснивању републичке установе Филмске новости (27. 11. 2008, „Службени гласник РС“, бр. 110/08) 2009. године решен је статус ове установе, чиме постаје филмски архив, односно архив документарног филма.

Основна делатност Филмских новости је бележење, архивирање и дистрибуција филмског и телевизијског материјала који се односи на друштвени, привредни, спортски и културни живот земље. Архив Филмских новости поседује преко 15 милиона метара снимљеног филмског материјала. Установа располаже продукцијском опремом и пружа различите услуге из области филмске и видео производње.

www.filmskenovosti.rs

Јавне установе које се баве заштитом филмске грађе на регионалном или локалном нивоу у Републици Србији не постоје.

86. Молимо вас да опишете начин чувања (депоновања) у Србији: законско депоновање, обавезно депоновање свих дотираних филмова, добровољно депоновање, друго (молимо вас да прецизирате).

Депоновање копија филмова је законска обавеза (члан 46. Закона о културним добрима и члан 11. Закона о кинематографији). Произвођачи филмова намењених за јавно приказивање без обзира у којој су техници снимљени, дужни су да Југословенској кинотеци у првој години приказивања филма, предају по једну

⁵ Правилник о оснивању и раду централне Југословенске кинотеке („Службени лист ФНРЈ“ број 69 од 17. августа 1949. године)

неискоришћену копију сваког произведеног филма, с одговарајућом документацијом. Исту обавезу има и произвођач који снима филм у сарадњи с произвођачем чије седиште, односно пребивалиште није на територији Републике. Такође, предузећа која увозе филмове дужна су, одмах по истеку лиценце филма, да предају Југословенској кинотеци најбољу копију сваког увезеног филма за јавно приказивање. Филмови који су предати Југословенској кинотеци могу да се користе само на начин утврђен законом и по одобрењу Југословенске кинотеке.

87. Да ли у Србији постоји одредба/пракса која се тиче прикупљања пратећег филмског материјала?

У складу са Законом о културним добрима (чл. 25) Југословенска кинотека прикупља, обезбеђује чување и заштиту пратећег филмског материјала, у шта спадају: сценарио, књига снимања, дијалог листа, филмски плакат, филмске фотографије, скице декора и костима, нотни записи, филмске музике, рекламне публикације и други документи настали пре, за време и после снимања филма. Пратећи филмски материјал сматра се филмском грађом и има подједнак третман као и копије филмова.

Фототека Југословенске кинотеке је посебно одељење пратеће филмске грађе, обрађује све врсте рекламног филмског материјала домаће и стране продукције, документацију и писану филмску грађу националне кинематографије. Њен приоритетан задатак је чување и заштита материјала везаних за домаћу филмску уметност. Архивска збирка фототеке подељена је на фондове: фотографија, дијапозитива, негатива, плаката, негатива плаката, афиша, докумената, сценских скица, грамофонских плоча и аудио записа филмске музике, итд. Архивска фотографска збирка садржи око 250000 идентификованих (и још толико необрађених) фотографија из филмова домаће или стране продукције, портрета филмских радника и других учесника на филму.

Збирка докумената и писане филмске грађе садржи све врсте докумената, писама, уговора, оригиналних сценарија и свих других материјала значајних за историју и истраживање националне кинематографије.

Архивска збирка садржи плакате филмова домаће и стране продукције, фестивала, програма и циклуса. Фонд броји око 15000 обрађених плаката и око 200000 неидентификованих и необрађених материјала. Приоритетан задатак је заштита плаката везаних за домаћи филм.

88. Молимо вас да опишете базе података које користе ваше институције за филмско наслеђе. Да ли се могу претраживати на Интернету?

База података Југословенске кинотеке «ЈуФилм» је серверски оријентисан рачунарски програм који омогућава корисницима да уносе, претражују и сачувају податке везане за филмски фонд Југословенске кинотеке. «ЈуФилм» обједињује све функције претходних програма «Депо и ЈуФилм» који су коришћени под DOS-NOVELL оперативним системом чији је развитак завршен пре десетак година.

Поред постојећих уведене су и неке функције које у претходним програмима нису могле бити изведене. Штампање разноврсних извештаја, којих је преко сто, може се вршити квалитетно на сваком штампачу пријављеном у оперативном систему локалне машине на којој се извршава програм. Штампање баркод налепнице је такође побољшано, првенствено коришћењем ласерских штампача који омогућавају њихово штампање у квалитету који је немерљиво бољи од постојећег. Самом технологијом штампе отисак је дуготрајнији и читљивији баркод читачем што омогућава (уз одређену опрему) процес инвентарисања фондова на брз и ефикасан начин. Поступак екстерне и интерне манипулације копијама такође је доступан и у сваком тренутку се може видети где се налазе и по ком су основу издате поједине ролне.

Програм «ЈуФилм» се може поделити у више целина иако су све преко релационих база података међусобно повезане. *Номенклатуре* су основне базе података у којима се уносе, прегледају, и штампају основни подаци везани за филм, копију, технику или порекло филма: земља - место - предузеће - делатност - новине - корисници - депоненти - технички подаци (језик, натпис, емулзија, звук, медиј, боја, техника) - начини набавке - врсте филма - жанрови - награде - аутори/учесници - одреднице и низ других података.

Обрада наслова је део програма који се бави обрадом података о филму, његовим ауторима, називима, жанру, глумачкој екипи, садржају, одредницама, изворним делима, белешкама, наградама и свим другим подацима релевантним за тај филм. Овде је омогућено унети податке о пласману филма и библиографији. Део програма назван *копије* који је хијерархијски везан за «Обраду наслова» је скуп података који се бави копијама изабраног филма. Обухвата све неопходне податке о свакој појединачној копији коју Кинотека поседује као што су: врста емулзије, ширина траке, број ролни који сачињавају копију, податке о тону, боји, језицима, натписима и друге техничке податке, али и податке о начину набавке копије, депоненту копије, основу депоновања и медију. Податак о медију који је веома важан јер је тиме омогућено да се поред филмске траке уједно формира и база података других, новијих носача слике и звука као што су видео траке, ЦД и ДВД дискови.

База података омогућава претраживање помоћу филтера, односно претраживање комбинацијом више параметара, чиме је омогућено брзо проналажење траженог филма.

Сервисирање податка је део програма намењен администратору ради одржавања базе податка и додељивању привилегија корисницима, а у делу «штампање» је омогућено штампање картона филма, баркод налепница и листинга наслова. Сва остала штампања су из одговарајућих делова програма.

Програм и база података који се користе су конципирани тако да се у будућем развоју овом програму могу придружити програми који би обрађивали библиотеку, хемеротеку и фототеку Кинотеке са делима који се односе на наслове, при чему би се створио јединствени информациони систем у коме би се једним упитом добили подаци из свих фондова Југословенске кинотеке.

База података није претражива путем интернета.

89. Које мере/програми су предузети како би се обезбедило очување депонованих кинематографских дела?

Средства за потребе рестаурације филмова и њихово очување обезбеђују се у буџету Републике Србије. Сваке године, у оквиру својих програмских активности, Југословенска кинотека спроводи мере техничке заштите филмске грађе.

Вишедеценијски проблем смештаја филмске грађе Југословенске кинотеке делимично је отклоњен капиталном националном инвестицијом - изградњом ламелних депоа за потребе Архива Кинотеке, који су финансирани средствима из државног буџета, преко Националног инвестиционог плана, и из донације Владе Републике Француске. Архив Кинотеке у Кошутњаку је 2007. године отворио најмодернију зграду филмског депоа у овом делу Европе, чиме су створене могућности да филмови буду складиштени по савременим светским архивистичким стандардима.

Основна делатност Архива Кинотеке је да сакупља, чува и у најновије време дигитализује првенствено филмски материјал, а потом и остале предмете и документа која се односе на филм и филмску индустрију. Формирањем савременог Студија за дигитализацију филмске грађе, захваљујући средствима из донације Европске агенције за реконструкцију и развој (ЕАР), Југословенској кинотеци је омогућено да спроводи савремени вид заштите филмске грађе, али такође и да промовише и обезбеђује доступност филмског материјала најширој јавности. Студио је отворен 2009. године, и најмодернији је центар за дигитализацију у окружењу.

90. На који начин сте подстакли пројекте рестаурације кинематографских дела велике културне и историјске вредности?

Југословенска кинотека, будући да у Србији не постоји лабораторија за рестаурацију филмске траке, своје потребе за обављањем тих послова оставрује кроз сарадњу са филмским лабораторијама у европским земљама које поседују адекватну опрему – као што су Мађарска, Аустрија и Холандија.

Југословенска кинотека будући да има дугогодишњу успешну сарадњу са Филмском лабораторијом у Будимпешти, је са овом установом закључила дугорочни уговор за израду копија старих филмова који се чувају у Архиву Кинотеке. Реч је о капиталном националном пројекту, у трајању од три године, који ће се реализовати кроз три фазна уговора, а за чију реализацију Министарство културе обезбеђује средства у буџету. Програм сарадње се односи на израду копија за 60 најстаријих и најугроженијих филмова.

91. Да ли сте усвојили законодавне и административне мере којима се дозвољава овлашћеним телима да депонована кинематографска дела учине доступним за образовне, културне, истраживачке и друге некомерцијалне сврхе сличне природе, у складу са ауторским и сродним правима? Молимо вас да наведете податке о предузетим мерама.

Југословенска кинотека је дужна да обезбеди коришћење филмске грађе коју чува (чланови 78. и 86. Закона о културним добрима). Страни држављани могу да користе филмску грађу само на основу посебне дозволе за коришћење ове грађе (члан 95. Закона о културним добрима). Дозволу за коришћење филмске грађе издаје Министарство културе, а по претходно прибављеном мишењу Југословенске кинотеке.

Заштита интелектуалне својине и ауторских права регулисана је Законом о ауторским и сродним правима, а његове одредбе обавезујуће су и за Југословенску кинотеку.

92. Који су кораци предузети у циљу стручног усавршавања обуке у свим областима везаним за филмско наслеђе?

На основу Закона о културним добрима (члан 79) Југословенска кинотека, као централна установа заштите филмског наслеђа у Србији, има обавезу да се стара о стручном усавршавању радника који раде на пословима заштите филмског наслеђа. Међутим, област заштите филмског наслеђа, а нарочито рестуарација филмског материјала, је веома специфична и уска стручна област, којом се пре свега баве филмске лабораторије и нарочити институтути. У Србији не постоји институција овог типа, која располаже одговарајућим људским и савременим техничким капацитетима, а која би пружила одговарајуће стручно усавршавање запосленима у Југословенској кинотеци и Филмским новостима. Имајући то у виду неопходно би било омогућити стручно усавршавање запослених у иностранству, за шта до сада није било могуће обезбедити финансијска средства у буџету.

93. Да ли сте утврдили стратегију за њихово национално филмско наслеђе и годишње планове за посебна питања (дигитализацију, рестаурацију, образовање итд.)?

Србија нема стратешки документ који се односи на национално филмско наслеђе, међутим, та чињеница не подразумева одсуство стратешког приступа заштите овог наслеђа. Југословенска кинотека, као национални филмски архив, је током претходних година била у нарочитом фокусу културне политике. У том периоду обезбеђено је неколико капиталних инвестиција које се односе на проширивање и опремање капацитета филмског Архива кинотеке, формирање Студија за дигитализацију и израда филмских копија у Филмској лабораторији у Будимпешти. У току је, такође, и трећи велики инвестициони пројекат који се односи на Кинотеку, а то је реконструкција зграде Кинотеке у Узун Мирковој улици у Београду, која ће играти важну улогу у популаризацији филмског наслеђа. У овој згради налазиће се сале за филмске пројекције, музеј Кинотеке и библиотека са стручном литературом, као и допунски садржаји намењени популаризацији филма. Сви садржаји биће у потпуности доступни јавности. Завршетак реконструкције зграде очекује се 2011. године.

Е. Заштита малолетника

94. Да ли је у вашој земљи основано удружење Интернет сервис провајдера (ИСП)? Молимо вас да наведете податке о удружењу(/-има) Интернет провајдера.

Удружење Интернет Сервис Провајдера Србије (уисп) је основано 15. јануара 2010. године. Циљ овог удружења је да брани интересе интернет провајдера али и представљање услуга јавности, давање предлога надлежним државним органима везаним за развој и увођење интернет сервиса у Србији као и уклањање свих препрека у давању интернет услуга на територији Србије.

Сајт: <http://www.uisp.rs>

95. Да ли су Интернет провајдери у вашој земљи сачинили кодекс понашања? Уколико је могуће, молимо вас да приложите копију Интернет адресе на којој је могуће приступити том документу.

Не постоји кодекс понашања Интернет провајдера.

96. Да ли у вашој земљи постоје законске обавезе које се конкретно односе на Интернет сервис провајдере и на који начин они треба да решавају питање нелегалних или штетних садржаја којима се приступа путем Интернета? Уколико постоје, наведите које су.

У члану 21. Правилником о условима за пружање интернет услуга и осталих услуга преноса података и садржају одобрења. прописано је да је Интернет провајдер дужан да без одлагања уклони недопуштен, увредљив, штетан садржај или садржај који крши ауторска права уколико му је надлежни орган коначном одлуком то наложио.

97. Да ли постоје посебне обавезе Интернет сервис провајдера да обавесте полицију или правосудне органе о нелегалним садржајима који вређају људско достојанство, а који су доступни на Интернету?

Не постоје посебне обавезе Интернет сервис провајдера да обавесте полицију или правосудне органе о нелегалним садржајима који вређају људско достојанство, а који су доступни на Интернету.

98. Да ли је у вашој земљи основана служба телефонске помоћи за пријављивање штетног или нелегалног садржаја? Уколико јесте, молимо вас да наведете податке (укључујући Интернет адресу и електронску пошту) службе(/-и), као и начин њеног финансирања.

Није још успостављен "hotline" за пријављивање штетног и незаконитог садржаја. Очекује се да ће бити основан током 2011. године након потписивања Меморандума о споразумевању о приступању Републике Србије Програму за безбеднији интернет ЕУ.

99. Да ли је уложен било какав труд, од стране индустрије или државних органа како би се развио систем за филтрирање и класификацију садржаја на Интернету у вашој земљи? Ако јесте, колики је напредак остварен и на које тешкоће се наишло?

Академска мрежа Србије (АМРЕС) је опремљена системом за филтрирање *web* и *mail* саобраћаја, чиме су заштићене све образовне институције које су повезане на ову мрежу.

100. Које мере су предузете на националном, локалном или регионалном нивоу ради ширења свести о питањима безбеднијег коришћења Интернета? Да ли су ове мере биле део ширег плана за „медијско образовање“? Да ли су подржане јавним средствима или приватним изворима финансирања (нпр. од стране индустрије или добровољних удружења) или комбинацијом јавних и приватних средстава?

Влада Републике Србије и Министарство за телекомуникације и информационо друштво покренули су 10. фебруара 2009. кампању „Заштита деце на интернету у Републици Србија“, током конференције за новинаре организоване поводом Међународног дана безбеднијег интернета (Safer Internet Day). Кампања је дизајнирана да укључи све релевантне заинтересоване стране, укључујући медије, владине, невладине и међународне организације, представнике приватног сектора и организација цивилног друштва, образовне институције, као и институције везане за младе. Представници министарства за телекомуникације и информационо друштво су континуирано посећивали школе, такође објавили су брошуре и израдили постере за различите циљне групе корисника Интернета и поставили сајт (<http://www.kliknibezbedno.rs>) за децу и њихове родитеље са циљем сигурнијег коришћења Интернета. Кампања је настављена током 2010.

Министарство за телекомуникације и информационо друштво је покренуло кампању „Кликни безбедно“ која има за циљ подизање свести и едукацију родитеља и деце поводом заштите деце на интернету, али и решавање конкретних проблема деце. Акција је током свог трајања медијски праћена.

Замишљено је да Кликни безбедно буде кампања која се спроводи кроз два спектра: теренски рад са децом, родитељима, педагозима, психолозима и наставницима, али и да кроз медије (штампане и електронске медије) савети за већ наведене циљне групе буду доступни. Штампани и електронски медији су у договору са МТИД-ом континуирано објављивали чланке и прилоге на тему безбедности деце, кроз које су сви могли да се информишу не само о превентивним мерама и саветима за безбедну употребу Интернета већ и о начинима решавања проблема, уколико се нека непријатност већ десила. Поред ових редовних медијских објава, штампани и електронски медији су пратили теренске активности носиоца кампање.

За две године представници МТИД обишли су 42 града у Србији. Трибине су одржаване како за децу, тако и за родитеље и наставно особље у одвојеним

терминима. Учествовало је преко 4500 деце, и око 2000 представника Родитељског савета и наставног особља.

Кликни безбедно се финансира из мешовитог фонда. МТИД као иницијатор кампање је узело највеће учешће у финансирању трошкова материјала, превоза и организације трибина, и медијског покрића, поред тога учешће у изради промотивног материјала за кампању и медијском покрићу узели су телекомуникациони оператори Телеком, Telenor и VIP mobile.

Подршку кампањи дале су бројне невладине организације, једна од најважнијих је Удружење родитеља, као и већина основних школа у Србији. Најзначајнију подршку и конкретну помоћ уделило је Министарство унутрашњих послова Републике Србије и то посебног Одељења за високотехнолошки криминал, који је надлежан за решавање проблема који се односе на заштиту десе на Интернету.

У сарадњи са Таекс одељењем Генералног директората за проширење Европске комисије, Министарство за телекомуникације и информационо друштво организовало је семинар одржан у Београду од 4. до 5. октобра 2010. године, са темом Информациона безбедност.

Циљ семинара је био да се учесници боље упознају са регулаторним оквиром, политиком и техничким прописима ЕУ из области информационе безбедности. Експерти из ЕУ представили су следеће теме:

- Улога информационе безбедности;
- Информациона Безбедност у Србији;
- Побољшање правног и институционалног оквира информационе безбедности;
- Примери добре праксе у борби против нелегалних активности на интернету;
- Заштита критичне инфраструктуре,
- Однос јаних и приватних партнерстава у области цибер безбедности,
- Борба против високо технолошког криминала,
- ЦЕРТ (Computer Emergency Response Team),
- Истраживачке и развојне активности у области информационе безбедности,
- Програм ЕК за безбеднији интернет (Safer Internet Programme) .

101. Молимо вас да опишете иницијативе које су предузете у циљу контроле група за ђаскање (четовање) на Интернету, нарочито мера предузетих у циљу избегавања било ког вида злоупотребе, која може бити штетна по малолетнике?

Министарство за телекомуникације и информационо друштво је 12. фебруара 2010, упутило званично писмо Нели Крос, комесарки за дигиталну агенду са званичним захтевом да Република Србија приступи Програму Европске Уније за безбедни интернет (Safer Internet Programme). Циљ тог Програма је заштита деце и младих на интернету кроз иницијативе за подизање свести и борбу против илегалних и штетних садржаја на мрежи. Тренутно Министарство завршава преговоре са

Европском комисијом о приступању програму. Очекује се почетак примене пројекта почетком 2011. године.

102. Молимо вас да опишете мере предузете у циљу унапређења медијске писмености (нпр. подучавање деце како да на одговоран начин користе нове медије?)

У области медија, Министарство културе представља Србију у Надзорном комитету за медије и нове комуникационе услуге Савета Европе, а такође је свог представника имало на састанцима Европског дијалога о управљању интернетом (ЕуроДИГ) Савета Европе.

У 2010. години у свом буџету Министарство културе је имало средства на позицији Медијска писменост намењена искључиво пројектима који доприносе развоју медијске писмености, увођењу нових информационих и комуникационих технологија и значајно доприносе информисању и едукацији деце и младих у овом домену.

У оквиру програмирања пројеката ИПА2011 Министарство културе је поднело пројекат Медијска писменост који између осталог предвиђа спровођење анализа нивоа медијске писмености, кампања за подизање јавне свести у домену медијске писмености, охрабривање производње садржаја који се тичу медијске писмености, подстицање коришћења ИКТ у циљу креирања инклузивног друштва, подстицање сарадње институција у домену едукације и увођења медијског образовања у школски курикулум.

Министарство културе тренутно је у процесу израде Националне стратегије развоја јавног информисања до 2016. године која ће такође садржати смернице у вези са новим медијима и медијском писменошћу, а биће комплементарна са постојећом Стратегијом развоја информационог друштва до 2020. године, коју је израдило Министарство за телекомуникације и информационо друштво. Стратегија развоја информационог друштва до 2020. године као једне од важних приоритета препознаје потребу да ИКТ чини интегрални део образовних програма, да се развију људски ресурси у овој области, да се заштити интелектуална својина софтвера и дигиталних садржаја, да се културним и научним дигиталним садржајима обезбеди слободан једноставан приступ у што већој мери и да се развије информациона безбедност.

103. Да ли постоји посебна регулација или саморегулација који се доноси на конкретно питање права на одговор кад су у питању медији доступни на Интернету?

Законом о јавном информисању и Законом о потврђивању Европске конвенције о прекограничној телевизији гарантује се право на одговор.

Одредбе Закона о јавном информисању односе се на сва јавна гласила, што значи и на Интернет и друга електронска издања јавних гласила (члан 11.).

Закон о јавном информисању регулише право на одговор и право на исправку информације (глава VIII, поглавље 2. чланови од 47. до 73.). Законом је регулисано да лице на које се лично односи информација подесна да повреди његово право или интерес може од одговорног уредника захтевати да, без накнаде, објави одговор у коме оно тврди да је информација неистинита, непотпуна или нетачна. Законом су детаљно регулисани рокови, поступање пред судом и друга питања везана за остваривање овог права.

104. Да ли су емитери у вашој земљи успоставили систем саморегулације која се односи на заштиту малолетника? Молимо вас да наведете податке о томе, нарочито оне који се односе на чланство. Да ли овај систем садржи кодекс понашања који се односи на заштиту малолетника и штетне садржаје?

Удружење новинара Србије је 2006. године донело Кодекс новинара Србије према коме је новинарима забрањено да користе непримерене, узнемиравајуће, порнографске и све друге садржаје који могу имати штетан утицај на децу. Новинари су, такође, дужни да поштују и штите права и достојанство деце, жртава злочина, особа са хендикепом и других угрожених група. Сви емитери дужни су да се придржавају одредаба Закона о јавном информисању (члан 41.), Закона о радиодифузији (члан 68.), као и Кодекса о понашању емитера који је донео Савет Републичке радиодифузне агенције, а који се односе на заштиту малолетника и поштовања достојанства личности у програмима који се приказују посредством радија и телевизије. Нарочито су дужни да се старају да програми који могу да нашkode физичком, менталном или моралном развоју малолетника не буду доступни путем радија или телевизије, изузев када је временом емитовања или техничким поступком обезбеђено да малолетници, по правилу, нису у прилици да их виде или слушају. Приказивање програма који тешко угрожавају физички, ментални или морални развој малолетника, забрањено је.

105. Да ли се законом или кодексом понашања прописује коришћење упозоравајућих обавештења за потенцијално штетне телевизијске програме? Да ли се законом или кодексом понашања прописује употреба звучних упозорења пре таквих програма? У ситуацијама када се такве мере користе, да ли се оне сматрају делотворним?

Према члану 68. став 1. тачка 5. Закона о радиодифузији сви емитери у области своје програмске концепције дужни су да приликом емитовања програма поштују предвиђене стандарде у односу на садржај програма и између осталог не емитују програме чији садржаји могу да шкоде физичком, менталном или моралном развоју деце и омладине, као и да такве програме јасно означе, а уколико их емитују да то чине само између 24,00 и 06,00 часова.

Према Кодексу о понашању емитера, емитери су дужни да предузму све мере предострожности како би заштитили малолетне особе од програмских садржаја који могу да угрозе њихов интегритет као и здравствени, морални, интелектуални и социјални развој. Тачка 3. овог упуства говори о обавезама посебне најаве или означавања програма који могу угрозити децу и омладину.

Програми који могу угрозити малолетнике или су за њих неприкладни морају бити јасно означени, а старатељи морају бити на њих упозорени. Сваки програм са садржајем неприкладним за лица млађа од 18 година, који се на телевизији емитује пре поноћи, мора бити обележен јасно видљивом бројком која упозорава гледаоце и родитеље на то да садржај који следи није прикладан за сва малолетна лица. Бројка треба да упућује на минимални узраст деце која може да прати програм (нпр: 12, 14, 16, у кругу црвене боје и на видљивом месту). Бројка (упозорење) емитује се пре и на почетку програма и на сваких 15 минута трајања програма у трајању од једног минута. На радију ово упозорење саопштава спикер или водитељ програма. Емитери су слободни да програме класификују по свом нахођењу, али Агенција има право да упозори или казни емитера који за децу неприкладне садржаје уопште не обележавају, не обележавају на начин прописан овим упутством или систематски погрешно одређују границу узраста за који је неки програм погодан. Емитери имају право да, уколико су у недоумици, од Агенције затраже мишљење о класификацији означавања. Агенција је дужна да у адекватном року емитеру достави своје мишљење. Емитери треба да воде рачуна о уобичајеном распореду активности деце и посебно да избегавају емитовање проблематичног материјала у време када се може очекивати да малолетници гледају или слушају програме радија и телевизије.

106. Да ли у вашој земљи постоје посебне законске одредбе које се односе на продају видео игрица? (Ово питање се односи на физичку продају софтвера за видео игрице, а не на преузимања софтвера са Интернета и пребацивања на рачунаре).

Не постоје посебне законске одредбе које се односе на продају видео игрица.

107. Да ли постоји саморегулаторни систем који покрива питања која се односе на означавање прикладности игрица према узрасту? (нпр., попут система самокласификовања који је објављен од стране Европске федерације за интерактивне софтвере (ISFE)). Уколико постоји, молимо вас да наведете детаљне податке.

У овом тренутку немамо податке о евентуалном постојању саморегулаторног система у делатностима у Србији која су у вези са облашћу интерактивних софтвера.

Анекс 1

- Прилог за одговор на питање број 2: Преглед тржишта телекомуникација у Републици Србији у 2009. години, РАТЕЛ

НАПОМЕНА: Прилог је достављен електронском поштом и налази се на ЦД-у

Анекс 2

- Прилог за одговор 69:
 - Листа догађаја од националног интереса за грађане у Републици Србији за 2010. годину, РРА
 - Листа догађаја од националног интереса за грађане у Републици Србији за 2011. годину, РРА

Анекс 3 Листа пратећих прописа за Подгрупу 10

- Закон о јавном информисању
- Закон о радиодифузији
- Кодекс понашања емитера
- Правилник о мерилима за утврђивање висине накнаде за емитовање радио и/или телевизијског програма
- Листа догађаја од националног интереса 2010
- Листа догађаја од националног интереса 2011
- Закон о култури
- Закон о културним добрима
- Закон о кинематографији
- Закон о електронској трговини
- Закон о оглашавању
- Закон о заштити потрошача
- Правилник о управљању Планом нумерације за телекомуникационе мреже
- Правилник о општим условима за интерконеkcију јавних телекомуникационих мрежа
- Правилник о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајним тржишним уделом
- Правилник о условима за издавање одобрења за јавне телекомуникационе мреже и садржај одобрења
- Правилник о условима и поступку издавања одобрења јавном телекомуникационом оператору за повезивање домаће телекомуникационе мреже са телекомуникационом мрежом друге државе
- Правилник о условима за пружање услуге радијских и телевизијских програма и садржају одобрења
- Правилник о преносивости броја у јавним мобилним телекомуникационим мрежама
- Закон о телекомуникацијама
- План намене радио фреквенцијских опсега
- Закон о електронским комуникацијама
- Закон о електронском потпису
- Закон о електронском документу
- Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијских програма у Републици Србији
- Стратегија развоја широкопојасног приступа у Републици Србији до 2012. године
- Стратегија повећања учешћа домаће индустрије у развоју телекомуникација у Републици Србији
- Стратегија развоја електронских комуникација од 2010. до 2020. године
- Закон о заштити података о личности
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја

- Акцион план за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре за потребе јавних телекомуникационих оператора и државних органа
- Правилник о одређивању почетне групе услуга универзалног сервиса
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020
- Акциони план за спровођење eSEE Agenda+ за развој информационог друштва у ЈИЕ у периоду 2007-2012. године
- Стратегија за развој е-управе за период 2009-2013. године
- Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата
- Правилник о техничко-технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа
- Правилник о Регистру сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији
- Правилник о евиденције сертификационих тела
- Правилник о издавању временског жига

Одговоре и Анексе за Подгрупу 10 Информационо друштво и медији
верификовала:

ДРЖАВНА СЕКРЕТАРКА

Снежана Стојановић Плавшић